

Magda Rodman

Mati domovina

Slovenski reki nas učijo: "Ljubi domček, če ga je le za en lonček" ali "Ljubo doma, kdor ga ima" ali "Če človek pol sveta obteče, najboljši kruh doma se peče" ali "Hudo je, če te tuja vrata tolčejo po petah". Slovenija je naša domovina, naša domačija, naš dom, očetnjava in lahko smo ponosni, da je tudi samostojna država z lastnim ozemljem, jezikom, kulturo, vero in ureditvijo. Dr. Janko Kos je v Demokraciji zapisal, da je slovenski jezik **največja osnova naše nacionalne identitete. Zato ga spoštujmo in ohranjajmo!** Pot do države je bila dolga celo tisočletje. Vipavske interniranke, med njimi je bila tudi moja mama, so ob vračanju iz italijanskih zaporov leta 1943 prepevale: "Oh, kako je dolga, dolga pot iz tujine pa do doma". O njej so sanjali in jo želeli veliki možje slovenske besede: Prešeren "Kjer hiša mojega stoji očeta", Gregorčič: "Oj mati moja domovina, ljubezen moja ti edina, ti moja skrb in bolečina, Bog čuvaj dobrotljivi te, Bog živi te, Bog živi te!", Cankar: "Domovina, ti si kakor zdravje", Slomšek: "Živeti in umreti za slovenstvo". Koliko ljubezni, vere in upanja v to domovino Slovenijo so imeli naši primorski čedermaci: Trinko Zamejski, Lojze Bratuž, Filip Terčelj, Virgilij Šček in drugi. Že davno pred nami so se zavedali, da imamo Slovenci zgodovinsko pravico in pogoje za lastno državo. Kako pa je danes z našim odnosom do domovine in naše kulture?

/ str. 2

Foto Michelle Rizzo

Šempolajci so slavili na pustnem sprevodu v Gorici

Pogovor / Walter Bandelj

"Zavedati se moramo lastne identitete"

Predsednika Sveta slovenskih organizacij Walterja Bandlja smo nedavno povabili na pogovor, da bi nam prikazal sliko krovne organizacije v začetku leta. Sicer smo se ob koncu minulega leta udeležili zaključne tiskovne konference, ko sta v Trstu s predsednikom druge krovne organizacije, Slovenske kulturno gospodarske zveze, Rudijem Pavšičem, naredila skupni obračun minulega leta, oba poudarila dobro sodelovanje med krovni organizacijama, kot sta tudi naglasila, da je bila slovenska narodna skupnost v minulemu letu deležna večjega zneska za financiranje delovanja naših organizacij.

Bi lahko prikazali sedanjí trenutek Sveta slovenskih organizacij, morda ob začetku leta naglasili predvsem uspehe naših članic?

Uspehov je veliko, poudaril bi predvsem uspehe na zborovskem in gledališkem področju ter v športu, tu smo res močni, hvala Bogu. Veliko uspehov je.

/ str. 3
Jurij Paljk

Kostanjevica nad Novo Gorico

90 izredno bogatih let dr. Karla Bonuttija

Devetdeseti mejnik na dolgi življenjski poti, na kateri je okusil marsikaj, od črnega do rdečega političnega pritiska pa do težav, na katere je naletel kot mlad izseljenec, ki si je v Združenih državah Amerike poiskal nov dom in s trdom ter prizadevnostjo dosegel zavidljive uspehe na poklicni službeni poti, je dr. Karl Bonutti, ekonomist in univerzitetni profesor, predvsem pa zaslužni slovenski diplomat, želel praznovati na Kapeli. Odkar se je vrnil v domači kraj, redno obiskuje svete maše v cerkvi Marijinega oznanjenja Frančiškanskega samostana Kostanjevica v Novi Gorici, tudi kot velikodušni dobrotnik.

Tako se je v družbi svojih petih otrok – žal je najstarejši Aleš že v večnosti, kot tudi ljubljena žena Herminka –, sorodnikov, prijateljev in znancev v soboto, 3. februarja 2018, Bogu zahvalil za vse, kar mu je naklonil v tem dolgem, s talenti obdarjenem življenju. Kako pomembna, ugledna in cenjena osebnost je dr. Bonutti, je bilo razvidno že iz samega pogleda na oltar.

/ str. 5
Iva Koršič

Pogovor / Igor Švab

"Pomembno je, da združimo moči!"

Podpredsednik tržaškega občinskega sveta Igor Švab, ki opravlja tudi funkcijo pokrajinskega podpredsednika SSO za tržaško, je za naš tednik predstavil stanje v Trstu, kjer so po njegovih besedah še prisotni nekateri predsodki do Slovencev.

/ str. 10
Marko Manin

Majda Kaučič Baša

Slovenskemu jeziku dati ugled, ki mu pripada

Objavljamo govor prof. Majde Kavčič Baša, ki ga je imela minul teden na Prešernovi proslavi v Barkovljah.

Spoštovani, spoštovane, v čast mi je, da ste me povabili v svojo sredo ob Prešernovem dnevu, ko Slovenci povsod, kjer živimo, razmišljamo o bistvenih stvareh svojega obstoja. In ne glede na mojo osebo me veseli, da bo ta praznični dan posvečen razmišljanju o slovenskem jeziku.

/ str. 11

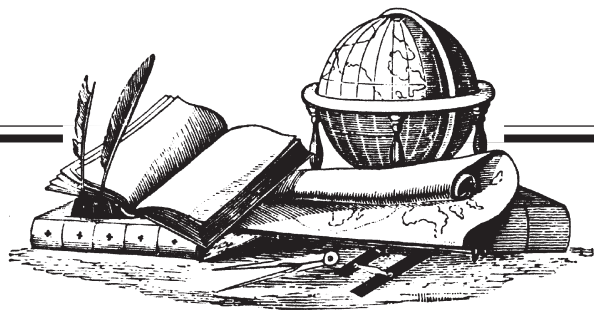
**Osrednja prireditev Slovencev v Italiji
ob slovenskem kulturnem prazniku**

Očiščenje in pomlajenje?

v petek, 16. februarja 2018, v Kulturnem domu v Trstu

ob 18. uri - Čistilna akcija za pomlajenje!
klepet (in glasba) na teme Narodnega doma, novih kulturnih usmeritev
in perspektiv, vloge mladih za bodočnost slovenske manjšine

ob 20.30 - Kulturni program in podelitev priznanj SKGZ-SSO
slavnostni govornik: Igor Gabrovec

Začenjajo se 23. zimske olimpijske igre

Vse oči uprte v Južno Korejo

Slovesnim odprtjem in prvimi boji za medalje se v Pjongčangu v Južni Koreji v petek začenjajo pričakovane 23. zimske olimpijske igre. Prva predtekmovalja se sicer pričnejo že v četrtek. Ime morda še vedno ustvarja pri nekaterih določeno zmedo: ne gre za Pjonggang, ki je zdaj v središču po-

tnih panogah in 15 disciplin (približno 100 kompletov kolajn). Na 13 prizoriščih je organizator, Mednarodni olimpijski komite, angažiral približno 50 tisoč prostovoljcev. Časovni pas je tak, da se bomo pri nas zbudili z nastopi, ki bodo trajali približno do kosila ali prvih popoldanskih ur (uvodna in sklepna slove-

brno odličje skakalcev na smučeh na svetovnem prvenstvu tik pred Pjongčangom vzpodbudno popotnico. Pustimo se presenetiti. V taboru italijanskih športnikov ravno tako ni kakšnih zvenečih imen na najvišji ravni, so pa azzurri zgodovinsko (in tudi tokrat) zelo dobro zastopani tako v nekaterih snežnih športih kot pri sankanju, drsanju in v drugih disciplinah. Standardno bero kolajn obljublajo tudi tokrat. Svetovna javnost pričakuje predvsem prelesti največjih imen v posameznih športih, alpsko smučanje je seveda eden najbolj uglednih, nedvomno pa bodo olimpijske

zornosti zaradi severno-korejskega trinoga Kim Jong Una, pač pa za mesto v južni sosedbi, moderni državi s prestolnico Seul, znano tudi po letni olimpijadi iz leta 1988. Smo pa vseeno na občutljivem Korejskem polotoku, tako da zvenijo tokratne igre malce eksotično in nenavadno za pojme Zahoda. Olimpijada bo trajala do vključno nedelje, 25. februarja. Nekaj števil: športnice in športniki, teh bo skupno več kot 3000 iz 95 držav, bodo merili moči v sedmih špor-

tnost bosta opoldne ob našem času, glavni vrhunci tekem bolj ali manj tudi), nato bo nad olimpijska naselja legla tišina. Seveda bomo pobliže spremljali nastope slovenskih športnic in športnikov. Med sodelujočimi je tudi reprezentanca v hokeju na ledu (brez NHL zvezdnika Anžeta Kopitarja), poleg bogate odprave tekmovalk in tekmovalcev v posamičnih panogah. Težko bi napovedovali morebitne medalje, njih število in barvo, zagotovo pa predstavlja sre-

igre izstrelile tudi kako novo, mlado ime, in kot se spodobi za dogodke s petimi olimpijskimi krogi, tudi neverjetne zgodbe (vsi čakajo na jamajske sankalice 30 let po nastopu otoških fantov v bobu). Skratka, pestro bo. Z novinarskega oziroma političnega zornega kota je zanimiv tudi pojav Rusov, ki bodo zaradi obtožb o poddržavljenem dopinškem sistemu v Južni Koreji lahko tekmovali le pod mednarodno olimpijsko zastavo.

HC

S 1. strani

Mati domovina

Je država Slovenija res naša domačija?

Tako čudno se obnašamo, kakor da ne bi vedeli kaj početi s to našo lepo domovino in njeno državnostjo. V šolah še vedno nimamo primerne domovinske vzgoje, zato je naša stopnja narodne in domovinske zavesti vse premalo prisotna v šolah, vrtcih, na ulici, uradih, gostilnah, predvsem pa manjka v naših glavah. Še vedno smo okuženi z internacionalizmom in multi kultivo vzgojo. Tako tuje izrazoslovje zastruplja našo samostojnost in ogroža mlado državo Slovenijo in njeno nacionalno zavestnost. Še hujši greh pa je, da smo iz vseh evidenc brisali podatke o naši slovenski narodnosti. In nihče ni zato povzdignil glasu. Sploh se ne moremo več uradno prešteti. Manj smo zaščiteni kot medvedje, ki jih kar naprej preštevajo. Nekateri niti ne ločijo državljan-

stva od narodnosti oz. državljanstvu dajejo prvo mesto. Državljanstvo se lahko pridobi ali zamenja, narodnost nikoli. Podlaga narodnosti izhaja iz krvnega sorodstva očeta in matere. Če zatajimo narodnost, zatajimo naše starše, sorodnike in vse naše prednike. Zato imamo tudi rodovnike. Skrajni čas je, da odvržemo vso to bremenilno navlako in najprej popravimo naš odnos do moralnih vrednot, ki so žal poteptane. Ponosno in z veseljem razobesimo ob praznikih naše slovenske zastave in simbole državnosti, posebno na javnih mestih, šolah, državnih in občinskih uradih, cerkvah in naših hišah. Če so že uradne ustanove hladne do domovinske miselnosti, naj se s to mislijo ogrevajo naši domovi. Škodilo nam ne bi tudi malo več vedenja o naših domačih narodnjakih Krelju, Vrtovcu,

Kosovelu, Kocijančiču, Grabrijanu, Premrlu, Žgurju, Bajcu, Lavrinu in drugih. To znanje bi nas napolnilo s ponosom in ljubeznijo do vipavskega in slovenskega doma, da bomo lažje nadaljevali njihovo izpoved narodne zavesti in slovenske kulture, ki nam daje osnovo, da smo narod. Naš goriški slavček Simon Gregorčič je svoji knjigi Poezije, ki so izšle leta 1908, naročal: **”Ti v srca ljubljenih rojakov, sej seme plemenitih rož, da bomo narod poštenjakov, da bomo narod vrlih mož”**.

Končujem to razmišljanje ob našem kulturnem prazniku, 8. februarju, z željo, da bi še dolgo skupaj prepevali Ipavčevo **BODI ZDRAVA DOMOVINA**, in se ob tem ponosno spominjamo, da smo Slovenci med mnogimi narodi edini, ki praznujemo svoj praznik kulture kot državnih praznik. Zato je njegovo praznovanje še kako utemeljeno. Vsem Slovencem iskreno čestitam ob prazniku slovenske kulture, naj bo to tudi naš osebni praznik.

Podprimo evropsko državljansko pobudo!

Minority SafePack presegel 600.000 podpisov

Evropska državljanska pobuda, poimenovana Minority SafePack, je presegla 600.000 zbranih podpisov. Ta podatek lahko zasledimo na spletni strani www.minority-safe-pack.eu, ki vsebuje vse novice in navodila v zvezi s tem. Javnosti ga je pred kratkim posredoval predsednik FIEN Loránt Vincze. Cilj, ki si ga postavlja pobuda, da pozovemo Evropsko zvezo, naj izboljša zaščito oseb, ki pripadajo narodnim in jezikovnim manjšinam, in okrepi kulturno in jezikovno raznolikost v EU, je torej zelo blizu. Minimalno število potrebnih podpisov sta že zbrali in tudi krepko presegli Madžarska in Romunija. Podatek je toliko bolj pomenljiv, saj velja le za

podpise, ki so bili oddani po spletu. Temu je potrebno dodati še podpise, ki so bili zbrani na papirnatih

Možnost oddaje podpisa na papirnatih obrazcih pa imamo na sedežih slovenskih organizacij, v

MINORITY SAFEPACK INITIATIVE

NISI SAM! MILIJON PODPISOV ZA JEZIKOVNO RAZNOLIKOST V EVROPI.

obrazcih. Na zelo dobri poti je tudi Slovaška. V zbiranje podpisov za Minority SafePack so se vključile tudi narodne in jezikovne skupnosti v Italiji. Slovenci v FJK lahko podpišemo po spletu (<https://ec.europa.eu/citizens-initiative/32/public/#/>).

Tržaškem knjižnem središču in v goriški Katoliški knjigarni. Pomembno bi bilo, da bi se v zbiranje podpisov vključile tudi vse občine, ki spadajo v področje izvajanja zaščitnega zakona 38/2001. Deželni svet FJK je v tem smislu že osvojil Minority SafePack.

Zagotovila z videmske prefekture

Še o elektronskih izkaznicah

Kot smo že pisali, je deželni predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj na pristojne italijanske in mednarodne oblasti naslovil pismo glede izdajanja dvojezične osebne izkaznice v elektronskem formatu. Ugotovil je namreč, da občinski uradi v Čedadu niso še bili usposobljeni za izdajo omenjenega osebne dokumenta in ga zato izdajajo

le v italijanskem jeziku. Dvojezična (!) osebna izkaznica je za Slovence v Furlaniji Julijski krajini predvidena v 8. členu zaščitnega zakona 38 iz leta 2001, občina Čedad pa je vključena v seznam občin, ki je objavljen v dekretu predsednika republike z dne 12. septembra 2007, v katerih se izvaja zaščitni zakon. Bandelj je 2. februarja prejel dopis z videmske prefekture.

Viceprefekt dr. Davide Lo Castro ga obvešča, da je ravnateljstvo za demografske storitve oddelka za notranje in teritorialne zadeve na ministrstvu za notranje zadeve sporočil, da so občine v videmski pokrajini s seznama, kjer je predvidena in zaščiten dvojezičnost, usposobljene za izdajo dvojezičnih (italijansko-slovenskih) osebnih izkaznic v elektronskem formatu, kot to predvideva zakon 38.

Povejmo na glas

Lepi so darovi kulture

Res, lepi in nepogrešljivi so darovi kulture, tiste kulture, ki človeka bogati in mu razpira svetla obzorja. To je tista želja in so tista prizadevanja, da bi se vsi skupaj kar največkrat srečevali in zaživeli bolj polno, kot smo živeli doslej. Bolj polno in svetlo, bolj prepričani o dobrem drugega človeka in njegovi isti želji po isti svetlobi, njegovi želji po isti blagodejnosti sporazuma. Kaj pravzaprav res potrebujemo in nam je v resnično uteho, če ne razumevanje in prijateljstvo, trden občutek, da nismo sami, da so z nami vsi, ki jih poznamo, in tudi tisti, ki jih še nismo spoznali? In ta žlahtna kultura nam ponuja prav to ter nam govori, da živimo vni znotraj istega življenja, ki nam prinaša toliko lepega, a nas istočasno navdaja s tegobami in stiskami in te nas odmikajo v nas same. Odmikajo do te mere, da se nam zdi, kako so drugi vseh težav rešeni in se jim godi dobro, le na nas se zgrinjajo preizkušnje, napori, žalost, obup. Kultura s svojimi darovi pa nam daje vedeti, da to sploh ni tako, da smo vsi povezani in so vrtinci življenja za vse enako mučni in kdaj pa kdaj težko premagljivi. Lepa pesem, ki jo skupaj poslušamo, opojne barve slik, ki nas vse očarajo, občutene pripovedi knjig, ki nas vse na enak način nagovarjajo, izrazi sočutja, ki nas sredi naših težkih trenutkov opogumljajo po teh in onih omrežjih - vse to nas povezuje in dokazuje, da nismo sami in da drugi lahko delijo naše veselje in žalost. Res, prava in resnična kultura je predvsem dober namen, biti človeku v pomoč in obuditi v

njem njegove najlepše lastnosti, ki se jim pravi želja po bližini z drugimi, naklonjenost do njih ter hrepenenje po srečnem sobivanju z vsemi - da ne umrejo naše sanje srca. In zato je ta kultura, v sedanjem svetu denarja, v boju za kar največ dobrin, v svetu, v katerem se stopnjuje strah, da bomo izgubili, kar smo si z muko priborili, in se že čutimo od drugih ogroženi, ker nam hočejo odvzeti naše stvari, zato je ta kultura zares dragocena, lahko nam zares pomaga in nam odpre svetlo pot do ljudi. Ker tovrstna kultura ni le spodobno in uglajeno obnašanje, ni izbrana in vendar hladna vzgojenost, pravzaprav je od obojega čisto nasprotje. Je iskreno dobrohotna in je prinašalka olajšanja, ker hoče dati človeku veselje nad sočlovekom ter obratno. Resnično žlahtna in vedno razpoložljiva kultura s svojim dobrim namenom strne dobre namene vseh nas in naši dobri nameni so spet tisti, ki jo vedno na novo ustvarjajo in oživljajo. Saj naša srečna pot ni v tekmovalstvu z drugimi, ne more biti boj z drugimi, naša srečna pot ne more biti želja, da bi bili več od drugih in bi bili zato bolj pomembni, naša srečna pot ne more biti v tem, da bi bili prvi in vsi ostali za nami - vse to so zapeljivi darovi tega sveta, ki na koncu prinesejo nesrečo. Naša resnična sreča je prijateljstvo z bližnjimi in vsemi ljudmi, to je sreča, ki ji ni primere in edina lahko umiri in potolaži naše srce in njegovo neustavljivo dviganje k svetlobi in smislu.

Janez Povše

/ str. 12
Tadej Pahor

Znamo kritično razmišljati?

Lotterie, lotto, slot machines

V ponedeljek, 29. 1. 2018 (ponedeljek 4. tedna med letom), smo pri naših bralci evangeljski odlomek o tem, kako je Jezus v Geraški deželi izgnal legijo hudobnih duhov in jim dovolil, da gredo v čredo svinj in s tem osvobodil obsedence. Nečisti duhovi so obsedli svinje. Okoli dva tisoč

v jezero, kjer so utonile (Prim. Mr 5,1-20).

Zanimiva je bila reakcija prebivalcev. Ni jim bilo mar za osvobojenega človeka, skrbela jih je ekonomska škoda, ki je nastala. Jezusa niso prosili, naj izžene hudobne duhove iz še drugih obsedencev, ampak so ga prosili, naj odide iz njihove dežele. Da ne bo novih problemov! Kajti, kjer se pojavi Jezus, so problemi! Jezus prihaja, da uniči vse, kar uničuje človeka! Kot je razvidno iz evangelijev, si hudoni duhovi niso želeli Jezusove prisotnosti. Morda tudi mi nočemo, da Jezusov nauk vstopi v naše življenje. Rajši živimo kot pogani, ker je tako lažje, ker nam tako "paše", ker potrebujemo opij ...

Koliko ljudi, predvsem otrok in mladih, postane zasvojenih zaradi droge? Koliko ljudi in družin propade zaradi igralništva? Koliko vojn je načrtovanih zaradi zaslužkov s prodajo orožja? Marsikaj za človeka škodljivega in pogubnega bi lahko odgovorni na raznih družbenih položajih preprečili, a tega zaradi osebnih ekonomskih interesov in interesov privilegiranih družbenih skupin ne naredijo, čeprav imajo morda polna usta prijaznih besed, ki naj bi kazale na sočutje z žrtvami. Celo za zdravljenje in bolnišnice poskrbijo, kajti tudi iz tega se da vleči dobre zaslužke. Mar ni obsedenost s pohlepom in hinavščino še veliko hujša zaslužjenost, kot je bila obsedenost človeka, ki ga omenja zgoraj navedeni odlomek evangelija? Pretekli teden sem si v Trevisu

ogledal zanimivo razstavo *Lotterie, lotto, slot machines*, ki jo je pripravila Fondazione Benetton Studi Ricerche. S spletne strani (<http://www.fbsr.it/agenda/lotterie-lotto-slot-machines>) je razvidno, da je bilo ob razstavi več posvetov, predavanj in okroglih miz o zgodovini igralništva, o

etičnih vprašanjih, o "ludopatiji" in škodljivih vplivih igralništva, o igralništvu v literaturi,

pa tudi o analizah množičnega igralništva, ki je značilno za naš čas. Démoni, sile zla in sile smrti paradirajo tudi po naših krajih. Napuh, egoizem, nasilje, sovraštvo, užaljenost in maščevalnost, zagrenjenost in žalost človeka uničujejo in razčlovečujejo. Za vse "bolezní" žal tabletko, ki jih proizvaja farmacevtska industrija, ne pomagajo. Tudi igralnic imamo v Sloveniji na pretek. Žal, hazard ne poteka le v igralnicah, temveč tudi v bančnih in drugih ekonomskih

poslih, v politiki... Na razstavi opazimo, da tudi Cerkev ni imuna. Le redki so, ki o vsem, kar se danes dogaja, kritično razmišljajo. Prav je, da nam ni vseeno za nas same in za našo prihodnost. Kako je z našim zdravjem? Se zavedamo nevarnosti bioterorizma? Bomo v prihodnosti sploh še plodni? Se bodo ribe v morju in druge živali še razmnoževale? S krščanskega vidika so zgornja vprašanja pomembna tudi zato, ker so v povezanosti z najpomembnejšim vprašanjem: "Kaj namreč koristi človeku, če si ves svet pridobi, svoje življenje pa zapravi"? (Mr 8,26).

Če nam je res za dobro skupnosti ter za dobro vsakega človeka in ne le korist družbenih elit, potem se nehamo sprenevedati in skrivati. Postavimo si ključna vprašanja: "Kaj je prav in kaj je narobe; kaj je etično in kaj sprevrženo; kaj je za človeka dobro in kaj pogubno; kaj je za družbo koristno in kaj škodljivo"? Bog je Svoboda. Glede na to, kaj se na svetu dogaja, bi bilo "Bog je Svoboda" kar primerno geslo za naslednje jubilejno sveto leto. Z Božjo pomočjo se postavimo proti vsemu, kar nas zaslužuje. Boljše kot razlikovanja med dobrimi in hudobnimi, je

razlikovanje med svobodnimi in sužnji. Bodimo svobodni! Recimo Zlu, Vragu, Hudemu: "V imenu Jezusa Kristusa umolkní in se poberi proč od nas"! Da rojak prost bo vsak ... Razstavo *Lotterie, lotto, slot machines* si lahko v središču Trevisa (via Cornarotta, 31100 Treviso) ogledate še do 18. februarja: četrtek in petek od 15. do 20. ure; sobota in nedelja od 10. do 20. ure. Vstop je prost. Po prednaročilu je možen tudi voden ogled.

Bogdan Vidmar

Naša molitev je podobna reki ...

Preblisk na parkirišču

Na parkirišču izstopim iz avta. Približa se mi neznaka in reče: "Gospod, hvala, ko zame molite"! in odide dalje. Neznana oseba, nisem imel niti časa, da bi jo nagovoril, jo vprašal, kdo je? - Skratka, hladen tuš, pa vendar zagoneten ... Obrnil sem se, usedel v avto in odšel domov. Ta stavek me je pretresel. Nikoli do danes se mi še nihče ni zahvalil za molitev. Prav tako kot drugi dobivam

v življenju zelo malo zahval - gotovo znatno več takšnih ali drugačnih kritik. Sicer pa se to navadno dogaja nam vsem, ne samo meni. - Vendar, mene je ta stavek: "Gospod, hvala, ko zame molite"! iznenadil in tudi vznemiril. - Tisti dan sem prvič razmišljal: "Koliko sploh molim za druge, čeprav molim"! Obenem se mi je zastavila kopica vprašajev: "Koliko starši molijo za svoje otroke"? "Koliko molita zakonca drug za drugega"? "Koliko molimo za družine, za Cerkev, morda tudi za blagoslov v naših družinah"? Znano je, da so starši, ki redno dnevno molijo za svoje otroke, pa ne samo zanje, ampak za vse, ki jih poznamo, saj smo vsi potrebni molitve.

Naša molitev je podobna re-

ki, ki neprestano teče in odnaša s seboj vse, kar se v njej in ob njej nabira ... Pred očmi imam bujno zgodovino ob Genezareškem je-

zeru, obenem pa mi stopa v ospredje popolnoma okamenela, odbijajoča pokrajina, ki obdaja Mrtvo morje. Zna kdo razložiti ti dve nasprotji? Pred nami se razprostirata dve ra-

zlični vodi, ki pa sta druga od druge oddaljeni samo nekaj desetih kilometrov. Napaja ju ista reka Jordan s svojim blagoslovom. Odgovor: "Ker v eno vodo priteka blagoslov in teče iz nje"! Druga pa nima nobenega odtoka.

Podobno je pri človeku. Če samo sprejemamo vase - blagostanje, priznanje, naklonjenost, pohvale, uspehe, ljubezen ... ne oddajamo pa nič, nas zasujeta pesek in sol egoizma. Potem nismo več

živa voda, ampak mrtva voda.

Brez večne človekove dinamike, človekove harmonije, je-manja in vračanja v odnosu do ljudi in tudi v odnosu do Stvarnika, prav ta dinamika nam dopušča rast in

razcvet, ki nas ne izčrpa, ampak napaja in dopušča, da se spustimo v svojo resničnost, kjer so svetla in senčna območja naše biti.

Ambrož Kodelj

Erdogan na avdienci pri papežu

Papež Frančišek je v ponedeljek, 5. t. m., v Vatikanu prvič na avdienci sprejel turškega predsednika Recepta Tayyipa Erdogana. To je bil prvi uradni obisk turškega predsednika ali premiera od vzpostavitve diplomatskih odnosov med Turčijo in Svetim sedežem leta 1960. V središču pogovorov je bil status Jeruzalema, potem ko so ZDA konec lanskega leta priznale Jeruzalem za prestolnico Izraela, čemur nasprotujeta tako papež kot Turčija. Papež in Erdogan sta v pogovoru izpostavila potrebo po spodbudi miru in stabilnosti na Bližnjem vzhodu z dialogom in pogajanjem ob spoštovanju človekovih pravic in mednarodnega prava. Govorila sta tudi o odnosih med Turčijo in Vatikanom, razmerah v Siriji, boju proti terorizmu ter po napovedih urada turškega predsednika tudi o ksenofobiji in islamofobiji. Papež je Erdoganu v odprtem delu avdiencie poklonil "simbol sveta na podlagi miru in pravičnosti" - bronast medaljon z reliefom angela miru, ki tlači demona vojne.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (14)

PRIMOŽ KREČIČ

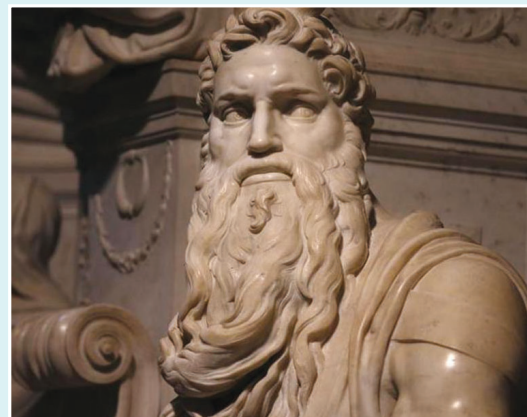
Duhovniški Maziljenec v Izraelu

Če je bil prvi Mojzesov blagoslov namenjen Judovemu rodu, je bil drugi blagoslov namenjen Levijevemu duhovniškemu rodu. Duhovniška služba je imela dve temeljni vlogi, da posreduje Božjo voljo ljudstvu in skrbi za daritveno bogoslužje. Poleg rodovnega duhovništva je obstajalo še duhovništvo voditeljev rodov in karizmatičnih voditeljev: Mojzesa, Jozueta, Samuela. Okoliščine so se spremenile po propadu monarhije in osvoboditvi iz babilonskega suženjstva. Tedaj so duhovniki dobili večjo vlogo, tempelj je predstavljal Božjo prisotnost med ljudstvom, kot vrata v zeleni čas odrešenja. Tako sta se kraljevstvo in duhovništvo vedno bolj združevala v ideji Mesija. Posebne pozornosti je bila deležna vloga velikega duhovnika. Veliki duhovnik je postal edini predstavnik skupnosti in je opravljal posredniško vlogo v odnosu do Boga. Prav tako je opravljal politično vlogo in bil oblečen v kraljevske paramente. Zaharijeva knjiga govori o dveh oljках, dveh posvečenih osebah, velikem duhovniku in deželnem upravitelju, po katerih Bog uresničuje svoje načrte. (Zah 4,14)

Razbiranje in prenašanje Božjih razodetij se je posredovalo na pismouke, duhovniki pa so se osredotočili na bogočastje, ki je klicalo k pokori in zadoščevanju. Toda tako povzdignjen duhovniški rod je vedno bolj padal v moralni razpad. Nehemija je končal svojo knjigo z odločno kritiko proti visokemu kle-

ru v Jeruzalemu, ki se je povezal z voditelji Samarije. Malahija je prerokoval, da bo prišel prihodnji glasnik, ki bo pripravil pot Gospodu in očistil svetišče. Pričakovanje v duhovništvu je bilo zasenčeno in je razočaralo, zato so preroki svoje napovedi Mesija obrnili v smeri Davidove korenine.

Prihod Grkov je še povečal nasprotje, začelo se je preganjanje Judov, ki se niso hoteli podrediti njihovi kulturi in poganskemu verovanju. Duhovnik Malahija je odšel s svojimi sinovi v hribe in začel upor. Ponovno je nastala povezava kraljevskih in duhovniških mesijanskih napovedi z upanjem v Božji poseg v konkretne razmere. Po zmagi je Juda Makabejec očistil tempelj in obnovil čiščenje na čast Jahveju. Na osnovi teh dogodkov je bila sestavljena Danijelova knjiga, ki je spregovorila o skrivnosti

stni podobi Sina človekovega, ki se pojavi v težkem času zgodovine, ki ga predstavlja morje in ga premetavajo vetrovi. 'Konec', ki sta ga napovedovala preroka Amos in Habakuk, se tu spremeni v 'čas konca', v katerem se odvija boleči porod nove Božje prisotnosti v svetu. Dvakrat je omenjen Mesija, in sicer bolj v skrivnosti prihodnosti kot v duhovniški podobi. Sin človekov bo prišel na oblakih neba in razkril oblast presežnega Boga nad vsem na svetu. Danijelova knjiga spregovori o raznih nesrečah, vidi tudi prihodnje razdejanje Jeruzalema in templja. S tem že nekako nakazuje prihodnje dogajanje Kristusove velikonočne skrivnosti.

foto dd

Ob prazniku sv. Frančiška Saleškega, zavetnika katoliškega tiska, časnika, pisateljev in tiskarjev, je goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli v župnijski cerkvi v Podturnu pri večerni maši 26. januarja poudaril, da katoliški časnika delajo za dobro ne le Cerkev, temveč celotne družbe. V pridigi je povzel nekaj misli iz papežev poslanice ob 52. svetovnem dnevu sredstev množičnega obveščanja, posvečenih lažnim novicam ("fake news") in novinarstvu miru. Resnica s krščan-

skega vidika ima opraviti z medčloveškim odnosom, je temelj, na katerega se lahko naslonimo, da ne pademo; je temelj ljubezni, zvestobe in zanesljivosti tistega, ki ljubi. V tem smislu resnica osvobaja. Resnične in preverjene novice so pomembne za razvoj skupnega dobrega, rojevajo zaupanje in odpirajo poti miru. Časnika imajo zato pomembno nalogo pri vzpostavljanju miru, ki sloni na spoštovanju in vrednotenju vsake osebe, ki gradi slovo in vzbuja upanje.

Poslanica svetega očeta Frančiška za 52. svetovni dan sredstev družbenega obveščanja

“Resnica vas bo osvobodila” (Jn 8,32) - Lažne novice in novinarstvo miru

Dragi bratje in sestre, v Božjem načrtu je človeško sporočanje bistveni način za življenje v občestvu. Človeško bitje, podoba in sličnost Stvarnika, je sposobno izraziti ter podeliti resnično, dobro in lepo. Sposobno je pripovedovati o lastni izkušnji in o svetu ter tako graditi spomin in razumevanje dogodkov. Toda človek, če hodi za svojo osebno sebičnostjo, lahko popači tudi uporabo sposobnosti sporočanja, kakor na to že od vsega začetka pokažejo svetopisemski dogodki o Kajnu in Abelu ter o Babilonskem stolpu (prim. 1Mz 4,1-16; 11,1-9). Pačen je resnice je značilen simptom takšne izkrivljenosti, bodisi na posameznikovem nivoju bodisi na tistem skupnem. Nasprotno pa po zvestobi Božji logiki postane sporočanje področje izražanja lastne odgovornosti v iskanju resnice ter v izgradnji dobrega. Danes smo v kontekstu vedno hitrejšega sporočanja ter znotraj digitalnega sistema priče pojavu “lažnih novic”, tako imenovanih “fake news”. To nas vabi k razmišljanju in me je napeljalo na to, da posvetim to poslanico tematiki o resnici, kakor so to že večkrat storili moji predhodniki, začeni s Pavlom VI. (prim. Sporočilo 1972, *Družbeno obveščanje v službi resnice*). S tem hočem ponuditi prispevek k skupnemu prizadevanju preprečevanja širjenja lažnih novic ter ponovno odkriti vrednost novinarskega poklica ter osebno odgovornost vsakega pri spo-

ročanju resnice.

1. Kaj je lažno v “lažnih novicah”? “Fake news” je kontroverzni izraz in je predmet razprav. Navadno se tiče dezinformacije, razširjene na omrežju ali po tradicionalnih medijih. Ta izraz se torej nanaša na

nost naslovnikov, saj spodbujajo stereotipe in predsodke, razširjene znotraj družbenega tkiva in tako izkoriščajo preprosta in neposredno odzivajoča se čustva, kot so tesnoba, zaničevanje, jeza in razočaranje. Njihovo razširjanje lahko računa na manipulativno upo-

soočanja z drugimi viri informacij, ki bi lahko prebudila dvom v predsodke in bi odprla konstruktiven dialog, tvegamo, da neprostoovoljno postanemo aktivni udeleženci razširjanja skrajnih in neutemeljenih mnenj. Dramatičnost dezinformacije je v diskreditaciji (vzetju dobrega imena) drugega, prikazati ga kot sovražnika, vse do demoniziranja, ki lahko poveča spore. Lažne novice tako razodevajo prisotnost drž, ki so istočasno nestrpe in preobčutljive, z edinim namenom, da bi lahko razširjale domišljavost in sovraštvo. To pa konec koncev vodi v zlaganost.

2. Kako jih lahko prepoznamo? Nihče od nas ni oproščen odgovornosti, da bi se uprletel zlaganosti. To početje sicer ni lahko, ker sloni dezinformacija na različnih

izrazih, namenoma nejasnih in prefinjeno zavajajočih, saj se včasih poslužuje dobro izbranih mehanizmov. Zato so hvale vredne vzgojne pobude, ki omogočajo učenje branja in vrednotenja sporočevalnega konteksta ter poučevanja, da ti ne bodo nezavedni razširjevalci dezinformacij, temveč aktivni udeleženci njihovega razkrinkavanja. Prav tako so hvale vredne institucionalne in pravne pobude, s katerimi si prizadevajo določiti norme, namenjene zaježitvi tega pojava, ka-

kor tudi tiste, ki so jih začele tehnološke in medijske družbe, sposobne določiti kriterije za preverjanje osebne identitete, ki se skrivajo za milijoni digitalnih profilov.

Takšno preprečevanje in identificiranje mehanizmov dezinformacije pa zahteva tudi temeljito in pozorno razločevanje. To, kar je potrebno razkrinkati, je tisto, kar bi lahko definirali kot “logika kače”, ki se je sposobna povsod zakrinkati ter nato ugrizniti. Gre za strategijo, ki jo je uporabila “prekanjena kača”, o kateri govori Prva Mojzesova knjiga in je bila na začetkih človeštva avtorica prve “fake news” (prim. 1Mz 3,1-15) ter z njo prinesla tragične posledice greha, ki so se pokazale v prvem bratomoru (prim. 1Mz 4) in v drugih številnih oblikah zla proti Bogu, bližnjemu, družbi in stvarstvu. Strategija tega spretnega “očeta laži” (Jn 8,44) je ravno v posnemanju (mimesis), v potuhnjenem in nevarnem zapeljevanju, ki si utira pot do srca človeka z lažnim in mamljivim kazovanjem. V pripovedi o izvirnem grehu se skušnjavec približa ženi s hlinjenjem, da je njen prijatelj, da mu je mar za njeno dobro, in jo nagovori s trditvijo, ki je samo delno resnična: “Ali je res Bog rekel: ‘Ne smeta jesti od nebenega drevesa v vrtu’?” (1Mz 3,1). To, kar je Bog rekel Adamu, v resnici ni bilo, da naj ne jesta od nobenega drevesa, temveč samo od enega drevesa: “Od drevesa spoznanja dobrega in hudega pa nikar ne jej” (1Mz 2,17). Žena kači odgovori in ji to razloži, vendar se pusti pritegniti provokaciji: “Toda o drevesu, ki je sredi vrta, je rekel Bog: ‘Ne jejta od njega, tudi dotikajta se ga ne, drugače bosta umrla’”. Ta odgovor je legalističen in pesimističen, saj se je žena s tem, ko je dala prav lažnivcu ter se pustila pritegniti njegovi

razvrstitvi dejstev, pustila zapeljati. Pozornost je namreč namenila njegovemu zagotovitvi: “Nikakor ne bosta umrla” (v. 4). Zatem skušnjavčeva razlaga dobi navidezno verodostojnost: “Bog ve, da se vama bodo tisti dan, ko bosta jedla od njega, odprle oči in bosta kakor Bog, spoznala bosta dobro in hudo” (v. 5). Na koncu se pride do razvrednotenja očetovskega priporočila Boga, ki je bilo zaradi dobrega, in se gre za mamljivim zapeljevanjem sovražnika: “Žena je tedaj videla, da je drevo dobro za jed, očem prijetno za pogled” (v. 6). Ta svetopisemski dogodek razkriva bistveno dejstvo za našo razpravo, da nobena dezinformacija ni nenevarna, saj zaupanje v to, kar je lažno, prinese nesrečne posledice. Tudi navidezno majhno izkrivljanje resnice ima lahko nevarne posledice.

Pri tem gre namreč za naše poženje. “Fake news” pogosto postanejo nalezljive, saj se zelo hitro razširijo in jih je težko zaježiti, ne toliko zaradi logike podelitve, značilne za “družabna omrežja”, temveč zaradi njenega oprijema nenasitljivega poženja, ki se z lahkoto prebudi v človeškem bitju. Prav tako imajo tudi ekonomski in koristiljubni nameni za dezinformacijo svoje korenine v žej po oblasti, imeti in uživati, zaradi katere je za žrtve prevare veliko bolj tragično od vsake njene posamezne manifestacije, saj prehaja iz laži v laž, da bi nam ukradla svobodo srca. Zdaj je jasno, zakaj vzgoja za resnico pomeni vzgojo za razločevanje, preverjanje in preudarjanje želja ter nagnjenj, ki se gibljejo znotraj nas, da ne bi brez dobrega v sebi zagrizli v vsako skušnjava.

/ dalje
Iz Vatikana,
24. januarja 2018,
na god sv. Frančiška Saleškega.
Frančišek

S 1. strani / Slovesna zahvalna sv. maša na Kostanjevici nad Novo Gorico

90 izredno bogatih let dr. Karla Bonuttija

Slovesno mašno bogoslužje, ki se ga je udeležil tudi ameriški veleposlanik Brent R. Hartley, je vodil koprski škof dr. Jurij Bizjak, poleg njega pa so bili nadškof msgr. Stanislav Zore, nadškof msgr. Alojzij Cvikl, škof dr. Anton Jamnik, škof dr. Franc Šuštar, škof msgr. Metod Pirih, p. Ivan Bresciani, provincial Družbe Jezusove, Marjan Čuk, OFM, in cela vrsta duhovnikov, med katerimi sta bila tudi vikar za slovenske vernike v goriški nadškofiji Karel Bolčina in msgr. Renato Podbersič, župnik v Sovodnjih ob Soči. Med slovesnim prihodom škofov in duhovnikov v cerkev se je s kora zaslilal vstopni preludij, ki ga je na orgle zaigrala Urška Vidic. Tudi preludij ob koncu maše je bil zaupan njej. Sveto mašo je s kora s svojimi močnimi, izrazitimi, kultiviranimi glasovi spremljal Slovenski oktet, prestižni sestav, ki s svojimi nastopi prinaša košček domovine slovenskim izseljencem po vsem svetu. Pevci so pod vodstvom maestra Jožeta Vidica peli dele *Sedme maše za moški zbor* J. Trošta, in prelepe pesmi, ki pripomorejo k poglobljenemu doživljanju mašne daritve, *Zgodnja Danica* (F. Kimovec), *Kjer resnična je ljubezen* (A. Mav / J. Vidic), *Koralno Alelujo*, Schubertovo *Ave Marias* solistom Vladimirjem Čadežem, *Svet* (A. Jobsta), *Panis Angelicus* (solist Tim Ribič). Ob koncu pa je mogočno iz

vsega srca zazvenela *Hvala večnemu Bogu* (M. Hayden), nazadnje so pevci zapeli še F. Kimovca *K tebi želim*. Pred darovanjem je dr. Bonutti doživel še nenadejano presenečenje: škof Bizjak mu je izročil najvišje odličje, ki ga daje Koprška škofija: odličje sv. Jožefa delavca, ki mu ga je škofija Koper dala ob devetdesetletnici življenja za izbrano in uspešno prehojeno pot sožitja. To odličje se je pridružil vsem drugim odlikovanjem in priznanjem, ki jih je do zdaj prejel dr. Karl Bonutti za svoje zavzeto delo na različnih področjih.

sokega jubileja izbral prav kostanjeviško cerkev, v kateri sta s pokojno ženo Herminko pred skoraj osmimi leti obhajala biserno poroko, kot je to omenil v nagovoru nadškof msgr. dr. Anton Stres, ki se sicer ni mogel udeležiti slovesnosti. Zato je njegov oris slavljenčevega življenja in dela prebral prof. dr. Rafko Valenčič. Dr. Stres je poudaril predvsem to, kar izstopa iz Bonuttijevega življenja, in sicer “njegov rdeča nit oziroma rdeče-modrobeli trak, s katerim je vse njegovo življenje povezano v en sam šopek prizadevne ustvarjalne de-

goriškega semenišča. V tista leta spada tudi njegova včlanitev v Katoliško akcijo, ki je v njem dokončno prebudila in utrdila laično krščansko apostolsko zavzetost in delavnost, zaradi česar je l. 1945 skoraj postal žrtev komunistične represije. V Fribourgu v Švici je na katoliški univerzi končal ekonomijo. Med drugim je bil tudi mentor bodočega španskega kralja Juana Carlosa. Po poroki l. 1950 v Trstu sta z ženo odpotovala v Ameriko”, a že v prvem trenutku sta doživela bridko preizkušnjo, ker je bilo ukinjeno njegovo obljubljeno delovno mesto. A dr. Bonutti se ni vdal. Kot navadni tovarniški delavec je delal ponoči, podnevi pa obiskoval šolo in dosegel akademski naslov. Tako je lahko najprej delal kot učitelj, nato kot univerzitetni predavatelj, največ časa na državni univerzi v Clevelandu. V svoji dolgi karieri ni bil karierist, je napisal dr. Stres. “Naš slavljenec je svoje aktivno delovanje, preden se je vrnil v domovino, sklenil kot diplomati postavami” (2 Mkb 6,23).

Tudi naš slavljenec je na svoji življenjski poti moral napraviti veliko takšnih častnih sklepov, da je ostal zvest sam sebi in svojemu prepričanju, svojemu narodu in svoji ožji ter širši domovini. Tudi on je, kakor pravi Sirah: ‘Potoval po deželah tujih narodov in izkusil dobro in hudo med ljudmi’ (Sir 39,4). Na srečno in uspešno prehojeni poti so mu služili zlasti

sko državo in Cerkvijo, kar ni bilo lahko. Mnogo moči je porabil za urejevanje diplomatskih odnosov med slovensko državo in Cerkvijo, za kar vemo, da ni lahko!” V homiliji pa je škof Jurij Bizjak o dr. Bonuttiju dejal, da so ga na življenjski poti vodile načelnost, presežnost in krotkost: “Življenje je boj in devetdesetletnica današnjega slavljenca nam kliče v

trije prapori: načelnost, presežnost, krotkost”. Njegove pomenljive misli objavljamo v celoti na spletnem portalu Novega glasa. V imenu zaradi boleznih odsotnega apostolskega nuncija eks. nadškofa dr. Juliusza Janusza je njegove čestitke prebral č. g. Daniele Liessi, ki je posredoval tudi blagoslov papeža Frančiška.

Slavje se je po maši nadaljevalo v nekdanjem refektoriju kostanjeviškega samostana. Tudi tu je zadonela pesem iz zrelih moških grl Slovenskega okteta. Največ skladb je bilo

uglašanih na domovinske strune. Svoj prostor pa je dobil tudi črnski gospel.

Ob tem zelo pomembnem jubileju se dr. Bonuttiju iskreno zahvaljujemo tudi zamejski Slovenci za vse, kar si je prizadeval in storil nam v prid. Tudi za vso pomoč, ki jo je izkazal pri gradnji Katoliškega doma, brez katerega ne bi bilo niti današnjega Kulturnega centra Lojze Bratuž. Dr. Bonuttiju, ki ima za sogovornika zmeraj prijazno besedo in nasmeh in se nikdar ne postavlja s svojimi prestižnimi naslovi, ki jih je dosegel na službeni poti, ampak je zmeraj prisrčen in domač, želimo, da bi mu Bog dal še veliko življenjske moči, da bi lahko nadaljeval svoje delo uspešnega posrednika in modrega svetovalca.

Dr. Bonuttija in goste je pred mašno daritvijo najprej nagovoril kostanjeviški gvardijan p. Jernej Kurinčič in mu čestital ter se mu zahvalil, da je za praznovanje vi-

lovne zvestobe Kristusu, katoliški Cerkvi in slovenskemu narodu. Krščansko, slovensko in duhovno formacijo je dobil v domači družini, utrjeval jo je v internatu

Kratke

Goriški upokojenci / Predavanje o Antarktiki - ledeni pravljici

Letos namerava Društvo goriških upokojencev izvesti nekaj predavanj o oddaljenih deželah sveta. Prvo te vrste je bilo v Tumovi dvorani v Gorici 31. januarja z naslovom Antarktiki - Ledena pravljica.

Predavateljica Katjuša Rabzelj, po poklicu učiteljica, ki živi v Vrtojbi, je za uvod na kratko opisala področje okrog južnega tečaja. To je kontinent, ki meri okrog 14 milijonov kv. km, ki ga pokrivajo velikanski ledeniki, ledena skorja z gorovji in vulkani. 99 % površine je pokrite z ledom. Pozimi se ta poveča. Najnižja temperatura je okrog 80 stopinj. Pol leta je tema, pol leta svetlo. Ga. Rabzelj se je namreč pred nekaj leti udeležila 17-dnevnega potovanja z letalom iz Ronk in Rima v Buenos Aires. Nato je nadaljevala pot iz mesta Ushuaia na skrajnem južnem delu Argentine z ladjo proti Antarktiki. O tem rada pripoveduje. Po dolgi plovi s turistično ladjo, ki je ena redkih, ki lahko potujejo po teh morjih, so končno dospeli do 800 km dolgega Palmerjevega polotoka. Imeli so satelitsko vodenje. Rabzeljeva je bila v skupini 6 izletnikov iz Slovenije. O potovanju je obrazložila veliko zanimivosti o morju in kontinentu. Imeli so ugodno plovbo 12 dni. Na ladji so bili deležni predavanj. Ustavljali so se na postajah, kjer je bilo več hiš za počitek in prenočišče. Hrana je bila obilna. Imeli so tudi pohode, a se niso smeli preveč bližati pingvinom. Izletniki so dobili 'certifikat', potrdilo, da so se udeležili potovanja. Letna temperatura znaša okrog 20 stopinj. Tu pa tam rastejo le mahovi in lišaji. Antarktiki je edina dežela, kjer živijo pingvini. V morju pa živijo predvsem kiti, orke (roparski delfini), tjunji, morski leopardi, povodnji konji (sorodniki kitov). Tudi ptičev je veliko. Predavateljica je govorila tudi o prvih raziskovalcih, kot so Cook, Ross, Amundsen, Scott itd. Zanimivo in poučno predavanje je zaključila z mislijo, da je Antarktiki last vseh in ni last nikogar. Tam ni stalnih človekovih naselbin, ampak samo znanstvenoraziskovalna oporišča. (ed)

Zlata grla 2018

Prosvetno društvo Vrh sv. Mihaela in Združenje cerkvenih pevskih zborov - Gorica sta pred kratkem objavila razpis 18. revije otroških in mladinskih pevskih zborov ZLATA GRILA (najdete ga lahko na našem portalu www.noviglas.eu), ki bo letos potekala v nedeljo, 15. aprila 2018, v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Tekmovanje se bo pričelo okvirno ob 14.30, revijski del pa ob 16.30, razglasitev rezultatov pa bo kot običajno ob koncu revije. Zbori, ki bi se radi vpisali na revijo, tako za revijski kot za tekmovalni del, naj zaprosijo razpis in prijavnico na pdvrhsvmihaela@yahoo.it. Rok prijave je 2. marec 2018.

Goriški vrtljak / Abonma Mali in Veliki polžek

Dve očarljivi otroški predstavi

Muca Copatarica

Po decembrskem premoru, ko je bilo za otroke prazničnih prireditev in presenečenj na pretek, se je v torek, 16. januarja 2018, na odru velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž z dvema ponovitvama spet igrivo zasukal Goriški vrtljak, abonmajski niz štirih gledaliških predstav za otroke, ki ga prireja Kulturni center Lojze Bratuž ob pomoči SNG Nova Gorica in v sodelovanju goriškega in doberdobskega ravnateljstva Večstopenjskih šol. Prvi so v dvorano KCLB veselo prikoračili malčki iz vrtca in prvo-ter drugošolčki. Med malim, a zelo pozornim občinstvom so bili tudi najmlajši gledalci, obiskovalci slovenskih občinskih jasli Tika Taka. Otroci so vendarle dočakali tako pričakovano predstavo *Muca Copatarica*, ki je v jeseni odpadla zaradi poškodbe igralca. Čudovita predstava je gledališka uprizoritev priljubljene pravljice o nenavadni muc, ki je izšla pred šestdesetimi leti iz domišljije pisateljice Ele Peroci (1922-2001).

Kot slikanica z ilustracijami Ančke Godec je prvič izšla l. 1957 in je bila večkrat ponatisnjena. Za dramatizacijo pravljice je poskrbela Desa Muck, ki je napisala tudi songe. V predstavi nastopa za šivalnim strojem tudi kot bela, mehka, zelo redoljubna, na videz stroga, a v resnici prav prijazna in dobra muca s košatim repom. Nemarnim otrokom iz Male vasi je ponoči odnesla v svojo hišico sredi gozda copatke, ker jih na prigovarjanje mamic zvečer niso lepo pospravili. Otrokom jih je vrnila oprane, zakrpane, zlikane in polepšane šele, potem ko so ji obljubili, da bodo odslej pazili nanje in jih vsak večer lepo pospravili. Ne bi radi namreč več hodili bos, saj so že poskusili, kako zebe, ko so bosonogi tavalili po gozdu in iskali Muco Copatarico. Uprizoritev, ki s svojo milino očara in zabava tudi odraslo publiko, je režijsko izjemno spretno in domiselno s čutom za otroška občutja, stiske in zadrege zrežirala Katja Pegan. Prav tako so se pristno, naravno v otroško obnaš-

Srečanja pod lipami / Gost dr. Damjan Prelovšek

"Arhitekt Plečnik, eden izmed največjih Slovencev"

V četrtek, 1. februarja 2018, je bil gost na Srečanju pod lipami umetnosti zgodovinar, diplomat in največji poznavalec dela Jožeta Plečnika, dr. Damjan Prelovšek. Na večeru je predstavil monografijo *Arhitektura večnosti*, kronološki potek del Jožeta Plečnika, ki jo lahko razdelimo na tri sklope, in sicer začetno obdobje, ko se je arhitekt še izobraževal, praško obdobje in ljubljansko obdobje. Srečanje, ki sta ga priredila Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič, je vodil umetnostni zgodovinar Saša Quinzi, ki je v uvodnih besedah predstavil gosta. Dr. Damjan Prelovšek je diplomiral na filozofski fakulteti v Ljubljani prav z naloge o Plečniku in pozneje o tej temi tudi doktoriral. Zaposlil se je na današnjem umetnostnozgodovinskem inštitutu Franceta Steleta, bil je veleposlanik Republike Slovenije in direktor generalnega direktorata za kulturno dediščino RS. Umetnostni zgodovinar je pravi izvedenec Plečnikovega dela, a pomemben je tudi za poznavanje arhitekture 19. stoletja, odprl je poti v raziskovanje baročne arhitekture in kiparstva v Sloveniji. Gost je povedal, da je Plečnik eden največjih Slovencev vseh časov. Žalostno je, da se zanj zanimajo predvsem v tujini, verjetno, ker je bil Plečnik zelo veren človek in je imel med prijatelji pretežno duhovnike. To je bilo v socialistični državi očitno zelo močnejši dejavnik in je še danes. Dr. Prelovšek živi v stanovanju, ki ga je uredil Plečnik; na ogled prihajajo arhitekti s celega sveta, Slovenci pa skoraj niko-

li. Plečnik je za vse generacije, ki bodo sledile, velika šola arhitekture. Ne gre zato, da bi posnemali oblike njegove ar-

bi potem veljale vedno. Plečnik je bil tisti genij, ki je po tej teoriji znal ustvarjati. Umetnostni zgodovinar je na-

Foto DP

hitekture, ampak duha, to, kar je on z arhitekturo hotel povedati. Sodobna arhitektura je precej zmedena. Arhitekti se orientirajo po fotografijah, če pa hočemo arhitekturo dejansko razumeti, ne moremo mimo Plečnika, je dejal Prelovšek. Plečnik je obiskoval bistro glave, ki so s svojimi treznimi, vztrajnimi razmišljanji, raziskovanji in premišljevanji ob matematičnih formulah, kemijskih reakcijah, fizikalnih zakonih, z opazovanjem naravnih pojavov razumele, dognale in odkrile marsikaj. Za ta svoja odkritja in dognanja so se morali nekateri celo zagovarjati pred sodiščem in zanikati svoja stališča, da ne bi tvegali smrti na grmadi. Pomislimo samo na Galileja, ki je dognal, da se Zemlja vrti okoli sonca, v času, ko so bili vsi trdno prepričani, da je Zemlja ploščata in središče vesolja! Prav utrinek s tega procesa so gledalci, abonenti Velikega polžka, učenci od tretjega do petega razreda osnovne šole, lahko spremljali kot učinkovit prizor v slogu senčnega gledališča.

to prisotnim, s pomočjo projekcij, prikazal pregled pomembnejših Plečnikovih del. Začel je s prvimi uspehi, kot

lik poznavalec arhitekture in ima prav tako kot Plečnik več ugleda na Češkem kot doma.

MČ

Goriški nadškof tudi apostolski administrator

Goriški nadškof msgr. Carlo Roberto Maria Redaelli bo v naslednjih tednih manj prisoten na Goriškem. Omenimo, da bo imel v petek, 9. februarja jutraj, običajne avdience; ob 16.30 bo maševal v zdravstvenem domu Pineta del Carso v Nabrežini; ob 18. uri se bo na ordinariatu udeležil škofijskega gospodarskega sveta. V soboto in nedeljo, 10. in 11. februarja, pa bo v škofiji Acqui. Nedavno ga je namreč papež Francisek imenoval za apostolskega administratorja omenjene škofije v pokrajini Alessandria. To je ena najstarejših škofij v Piemontu, saj šteje 115 župnij in skoraj 150 tisoč prebivalcev. To naloge bo msgr. Redaelli imel do 11. marca, ko bo nastopil svojo službo novoimenovani škof msgr. Luigi Testore. Že januarja 2016 je bil naš škof imenovan za apostolskega vizitatorja v škofiji Acqui, da bi uredil njene ekonomske težave. Pred nekaj tedni je papež sprejel odstop tamkajšnjega škofa Piergiorgia Micchiardija, ki je dosegel 75. leto starosti, in imenoval novega škofa. V tem času torej msgr. Redaelli vzporedno vodi kot pastir dve škofiji. Tudi zato vernike prosi, naj ga podprejo z molitvijo.

je, razmišljanje in čutenje glavnih protagonistov Špelce, Bobka, Janezka, Tineta in Tonke živeli igralci Vesna Pernarčič, Aljoša Ternovšek, Miha Rodman, Matjaž Višnar in Darja Reichman, ki jih je v otroška oblačila oblekla kostumografinja Ana Matijević. Prav prisrčno in smeh vzbujajoče je v kožušček boječega zajčka dol-

tudi z vrtljivimi kulisami - sceno je izoblikoval žal že pokojni Damijan Cavazza - in glasbo Mirka Vuksanovića ustvarja dogajanje primerno vzdušje.

Veliki pok

V sredo, 17. januarja 2018, so se na odru Kulturnega centra Lojze Bratuž dogajale nenavadne stvari. Nič čudnega, saj so se na njem

ac Newton (1642-1727), Charles Darwin (1809-1882), Galileo Galilei (1564-1642) in Marie Curie (1867-1934). To so same izjemno bistre glave, ki so s svojimi treznimi, vztrajnimi razmišljanji, raziskovanji in premišljevanji ob matematičnih formulah, kemijskih reakcijah, fizikalnih zakonih, z opazovanjem naravnih pojavov razumele, dognale in odkrile marsikaj. Za ta svoja odkritja in dognanja so se morali nekateri celo zagovarjati pred sodiščem in zanikati svoja stališča, da ne bi tvegali smrti na grmadi. Pomislimo samo na Galileja, ki je dognal, da se Zemlja vrti okoli sonca, v času, ko so bili vsi trdno prepričani, da je Zemlja ploščata in središče vesolja! Prav utrinek s tega procesa so gledalci, abonenti Velikega polžka, učenci od tretjega do petega razreda osnovne šole, lahko spremljali kot učinkovit prizor v slogu senčnega gledališča.

ler in Maruše Kink, ki je delo tudi zelo domiselno in sugestivno zrežirala ob dramaturški obdelavi Nike Leskovšek. Razgiban odskri prikaz so soustvarili igralci Jernej Čampelj, Tina Gunzek v alternaciji z Barbaro Ribnikar in Saša Pavlin Stojič (igralki sta posebili moške like, edinega ženskega pa igralec!). S kostumskimi detajli Tine Bonča, ki si je zamislila tudi zelo učinkovito sceno (prozorni panoji iz pleksistekla, polni formul in obsijani z vrsto žarnic, zamejujejo prizorišče) so igralci s posrečeno mimiko in gestikulacijo prepričljivo, tudi več kot s kančkom duhovitosti upodobili svetovno znane, seveda malce čudaške, kot je za take glave značilno, znanstvenike, ki so vsi po vrsti omenjali veliki pok, nastanek vesolja.

Hvaležni moramo biti tem imenitnim osebnostim, ki so pripomogle k skupnemu razvoju, ker so bile radovedne, vedoželjne, pa tudi skeptične, in nam vse po vrsti sporočajo, da ne smemo naše ideje zadrževati zase, ampak jih moramo povedati na glas. Spregovoriti moramo, "četiudi gre za 'neumnost'". Vse velike ideje in vse velike teorije so to nekoč bile". Znanost je fantastična!, zatrjujejo nastopajoči dramski liki ob koncu predstave.

Iva Koršič

Prizor iz predstave Muca copatarica

gouhčka zlezel Pavel Rakovec. Predstava je v lanskem maju za beležila stoto ponovitev. Kljub minevanju časa ostaja zelo privlačna in ljubka. Pa tudi njeno vzgojno sporočilo je zimzeleno. Šolarji in učiteljice so bili zelo navdušeni nad uprizoritvijo, ki

v predstavi *Veliki pok* ob glavnem protagonistu Nikoli Tesli (1856-1943), ki si je belil glavo, kako bi izdelal časovni stroj, povlačna in ljubka. Pa tudi njeno vzgojno sporočilo je zimzeleno. Šolarji in učiteljice so bili zelo navdušeni nad uprizoritvijo, ki

Predstava za mladino *Veliki pok*, ki privlači s svojo zanimivo zamisljijo in postavitevjo tudi odraslega gledalca, je nastala kot koprodukcija Mestnega gledališča Ptuj, Zavoda Margareta Schwarzwald in Cankarjevega doma Ljubljana. Porodila se je v zamisli Mije Špi-

KCLB - ZSKP / Iskri smeh na ustih vseh

Lep vpogled v goriško ljubiteljsko gledališko ustvarjalnost

Začetek letošnjega niza ljubiteljskih gledaliških predstav *Iskrivi smeh na ustih vseh*, ki ga že dvajset let prireja Kulturni center Lojze Bratuž in Zveza slovenske katoliške prosvete, je imel trpek priokus. Na odru velike dvorane KCLB so namreč v nedeljo, 21. januarja 2018, popoldne člani Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana uprizorili sodobno dramo nizozemskega avtorja Rika van den Bosa *Leto šlagerja* (*Het jaar van de schlager*). V prevodu Mateje Seliškar Kenda in režiji ter dramaturški obdelavi mladega režiserja Tomaža Krajnc so delo premierno uprizorili v domači dvorani v lanskem septembru. Tokratna je bila tretja ponovitev te ganljive drame, ki od igralcev zahteva veliko truda, ker je pač vsa osredinjena na razmišljanja in odnose, ki se tkejo med nastopajočimi prijatelji, in na njihove razblinjene sanje ter bridek spopad z resničnostjo. Z močnim čustvenim nabojem v viharju menjajočih se občutij protagonistov, štirih mladih prijateljev, ki v prometni nesreči izgubijo enega izmed njih, so dramsko vsebino odigrali Marinika Černic, Jakob Leopoli, Nikolaj Pintar in Tadej Lukman. Mordno uprizoritev - v živo je nekatere prizore na kitaro spremljala Mia Marinič; glasbo je napisal Patrick Quaggiato - je spremljalo, morda zaradi sončne nedelje, manj gledalcev, kot bi pričakovali, ki pa so nastopajočim namenili pristrčno ploskanje. To pa je bilo najprejši dokaz, da jih je predstava pretre-

Sclauzero, Camilla Komic, Lara Proderutti, Erik Lutman, Lorenzo Marussi, Pietro Grauner, Alberto Medeot, Janoš Coglot, Nicola Grauner, Cristijan Zei, Alex Devetak, oblečeni v pisane, bogate kostume (zanje je poskrbela Nevenka Tomašević), so sproščeno odigrali vsebino, ki se v parodičnem ključu, z igro v igri, poi-grava z vsem poznano pravljico, v katero vstopajo tudi protagonisti drugih pravljicnih vsebin, kar še bolj razgiba in humorno zaplete dogajanje. Dodatno duhovito iskrico predstavljajo imena protagonistov, npr. palčkov: Juri Keko-lo, Carducciolo, princ Brad Špric, detektiv Jože Blond... Z ironičnimi poudarki so prikazane človeške hibe in slabosti, ki so jih nastopajoči znali učinkovito osvetliti. Predstavi, ki ji je občinstvo namenilo toplo ploskanje in s tem želelo spodbuditi mlade štandrestre izvajalce, naj vztrajajo na začetni gledališki poti, je sledilo nagajevanje natečaja Mladi oder, ki ga že veliko let razpisujeta Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Slovenska prosveta iz Trsta, da bi s tem podkrepila gledališko ustvarjanje predvsem pri otrocih in mladini in da bi nagradila njihovo požrtvovalnost in veselje do gledališkega nastopanja. Ob napovedovanju Eme Ter-

gerja (Rik van den Bos). Mladinske skupine: Mladinska dramska skupina M+ iz Števerjana za predstav *Drakula* (po motivih romana Brama Stokerja jo je napisala in režirala Patrizia Jurinčič Finžgar); Mladinski dramski odsek PD Štandrež za predstav *Ogledalo, povej...* (Stefano Job, režija Daniela Puja). Otroške skupine: Skupnost družin Sončnica, Otroška gledališka skupina O'Klapica - Gorica za predstav *Angelček v težavah* (Lučka Susič, režija Sanja Vogrič); Otroška gle-

senski" dnevi našega življenja lahko postanejo polni lepih vsebin, če znamo vzpostaviti prijazen, prijateljske odnose z bližnjim, če znamo razumeti njegove stiske in če ga sprejmemo takšnega, kot je. Včasih se med starostniki vna-me tudi iskrica ljubezni, ki pretrže kopreno samote in zagrenjenosti in ogreje malodušno, v svojo osamljenost zazrtro srce. Mojca Dolinšek, Polonca Cijan, Dominika Prijatelj, Nataša Paulin, Gabrijela Vidmar, Božidar Tabaj, ki je konec januarja prejel sre-

Prizor iz predstave *Ogledalo, povej...* (foto DP)

dalska skupina Pastoralnega področja Soča - Vipava za igro *Zgod-bica o Svetogorski kraljici Grozd* (režija skupinska); Otroška skupina KD Sabotin - Štmaver za igro *Digitalna televizija* (Eva in Peter Devinar, režija Barbara Devinar in Majda Ceresatto); Otroška

brno plaketo Javnega Sklada Republike Slovenije za življenjsko delo na področju gledališke dejavnosti, kar je v čast tudi dramskemu odseku, Jakob Šfiligoj, Egon Cijan, Marjan Breščak, Lucijan Kerpan in Viktor Selva so ob zavzetem, solidnem režijskem

Predstavniki nagrajenih gledaliških ljubiteljskih skupin natečaja Mladi oder (foto DP)

sla in da so igralci in vsi zakulisni delavci (na odru stoji pravi avto Fiat punto!), ki jih je kar nekaj, dobro opravili svoje delo. Bolj razigran in veder mladostni piš je na odru KCLB zavel v torek, 31. januarja 2018, ko je kar številne gledalce, med katerimi je bilo veliko mladih, zabaval Mladinski odsek PD Štandrež. V priredbi in režiji Daniele Puja, ki jo v naših ljubiteljskih krogih poznamo kot dolgoletno članico dramskega odseka PD Štandrež, so prikazali svojo inačico pravljice o Sne-guljčici *Ogledalo, povej...*, ki jo je s hudomušno ironičnim pere-som napisal Stefano Job. Danieli Puja, ki se že kar nekaj let zelo rada posveča gledališkemu delu z mladimi, je v tej režijski dogo-divščini kot strokovna sodelavka stala ob strani Maja Nemec, članica igralskega ansambla SNG Nova Gorica. Mladi igralci Ester

pin, ki je na kratko vsakič predstavila nagrajeno skupino oz. odrsko delo, s katerim si je skupina prislužila priznanje, sta predsednici KCLB in ZSKP, Franka Žgavec in Franka Padovan, izročili priznanja predstavnikom nagrajenih skupin. Medtem pa so se na platnu prikazovali izseki iz nagrajenih predstav. Letos se je na natečaj prijavilo presenetljivo in razveseljivo lepo število otroških dramskih skupin. Iz tega lahko razberemo, da je pri najmlajših gledališka umetnost zelo priljubljena in da z gledališkimi vsebinami otroci radi povejo to, kar jim leži na duši. Priznanja so bili letos deležni: odrasle dramske skupine: dramski odsek PD Štandrež za pred-stavo *Dohodnina* (Jean Jacques Bri-caire, režija Jože Hrovat); Dram-ska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana za predstav *Leto šla-*

dramska skupina SKPD F. B. Sedej - Števerjan za igro *Kako postati junak* (Franc Juvan, režija Ilaria Bergnach); Otroška skupina PD Rupa - Peč za igro *Kdor najde pri-jatelja, najde zaklad, Božična mi-lost* (besedilo Nika Cotič, režija Karen Ulian); Otroška gledališka skupina SKD Hrast - Doberdob za igro *Sneži, sneži... Miklavžu na pot* (Franka Ferletič, režija Chiara Bruzzechesse in Giulia Černic). Letošnji niz gledaliških ljubiteljskih predstav *Iskrivi smeh na ustih vseh* se je končal v nedeljo, 4. februarja 2018, z zadnjo pro-dukcijsko dramskega odseka PD Štandrež *Čaj za dve*, ki so jo v režiji Jožeta Hrovata premierno uprizorili 27. januarja 2018 v žup-nijski dvorani A. Gregorčič v Štandrežu. Izseki iz življenja ljudi, ki preživljajo svoje tretje življenjsko obdobje v domu za ostarele, so zaživeli v realistični, a zelo to-

vodstvu Jožeta Hrovata, z občutljivostjo do njim zaupanih likov poustvarili vzdušje, ki vlada v domovih za ostarele. Njihova živetost v usode protagonistov in opis njihovih značajev ter po-dajanje njihovih razmišljanj so bili res posrečeni in pristrčni, me-stoma prav ganljivi. Številno občinstvo - svojo mamo Polonco Cijan je prišel pogledat tudi mla-di poklicni igravec Nejc Cijan Gar-latti - se je med predstavo večkrat oglašalo s smehom, pa tudi s ploskanjem, ki se je ob koncu pred-stave okrepilo in priklicalo igralce večkrat na poklon. Sodeč po od-zivu gledalcev pri teh prvih ponovitvah, se bo predstava *Čaj za dve* pridružila dolgi vrsti uspešnic, ki jih je v teh več kot petdesetih letih na oder zelo pri-zadevno postavil dramski odsek PD Štandrež.

pli, pristrčni podobi, kot jih je dožive-to, brez olepševanj orisal slo-venski dra-matik Tone Partljič. Tudi "pozno je-

Naš cenjeni sodelavec
DR. BRANKO MARUŠIČ
je 4. februarja praznoval visok življenjski jubilej, ob katerem mu iskreno voščimo še na mnoga zdrava in ustvarjalna leta!
GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA
NOVI GLAS

Obvestila

Občina Sovodnje ob Soči obvešča prebivalce, da je možno koristiti sredstva za delno kritje stroškov del na stavbah za preprečevanje potresne nevarnosti. Prošnje lahko predložite v občinsko vložišče ob uradnih urah. Rok za vlogo prošnji poteče 12. februarja 2018. Več informacij je na razpolago na spletni strani www.comune.savogna.go.it.
Društvo slovenskih upokojencev za Goriško prireja v soboto, 17. februarja, ob prazniku kulture, enodnevni izlet v Brda na ogled zgodovinske vasi Šmartno in obisk Gradnikove domačije v Medani. Sledilo bo valentinovo praznovanje v kraju Neblo blizu Dobrovega. Avtobus bo peljal potnike ob 9.30 iz Doberdoba s postanki na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni, v Štandrežu na Pilošču, pri vagi blizu Pevskega mosta in na trgu Medaglie d'oro / na Goriškcu in nato proti Šmartnemu. Vračanje domov bo od 18. ure dalje. Vpisujejo po tel. št.: 0481 884156 (Andrej F.), 0481 20801 (Sonja K.), 0481 882183 (Dragica V.), 0481 78138 (Sonja Š.).

PD Rupa - Peč vabi na vsakoletni izlet v Maroko od 23. do 30. avgusta 2018. Informacije po tel. št. 0481 882285 (Ivo Kovic).

Svet slovenskih organizacij, Kulturni center Lojze Bratuž, Zveza slovenske katoliške prosvete, Združenje cerkvenih pevskih zborov in SCGV Emil Komel sporočajo, da lahko v njihovih pisarnah v Gorici, na drevoredu 20. septembra, brezplačno dobite dvojezično publikacijo *Con Mirko nel cuore - Z Mirkom v srcu*, v kateri so življenjski zapisi ter zbirka poezij in skladb, ki jih je uredila dr. Manuela Quaranta Špacapan v spomin na pokojnega moža, dr. Mirka Špacapana. Kdor želi, lahko odda prostovoljni prispevek v podporo neprofitni ustanovi Onlus Cure palliative Mirko Špacapan - Amore per sempre, ki nudi paliativno oskrbo za onkološke bolnike.

Prosvetno društvo Štandrež organizira petdnevni izlet v Normandijo od 21. do 25. aprila 2018. Izletniki si bodo ogledali Giverny, Rouen, Arromanches in Omaha Beach, Bayeux, Mt. Saint Michel, St. Malo, Chartres, Dijon, Annecy, Aosta in Pont Saint Martin. Cena potovanja bo odvisna od števila udeležencev (nihala bo od 595 evrov do 632 evrov + cena letalske vozovnice - od 75 do

Iskreno sožalje
odbornicama Nevii in
Jasmine ob izgubi drage
mame in none
MARJETE.
Iskreno sožalje tudi
vsem sorodnikom.
PD VRH SV. MIHAELA

160 evrov). Potrebna je veljavna osebna izkaznica ali potni list. Podrobne informacije dobite ob vpisu, lahko pa pokličete tudi na tel. št. 3479748704 (Vanja), 0481 20678 (Božo), 0481 21608 (Mario, po 18. uri).
"Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Sožalje

Ob težki izgubi **mame Marjete** izreka Jus Vrh iskreno sožalje odborniku Zdenku in družini. Ob izgubi očeta **Germana Grahonje** izrekajo hčerki Martini, vnukom in ostalim sorodnikom iskreno in občuteno sožalje mešani pevski zbor, mladinski krožek in odbor društva Sedej, števerjanska občinska uprava, sekcija Slovenske skupnosti in župnijsko občestvo.
Ob smrti **Mirkota Terpina** izrekajo Gianniju Maniaju in celotni družini iskreno sožalje člani društva Sedej, števerjanska občinska uprava, sekcija Slovenske skupnosti, ekipa Civilne zaščite in števerjansko župnijsko občestvo.

Darovi

Družina Mazora daruje 200 evrov za misijonarja Danila Lisjaka. Ob nabirki za katoliški tisk za Novi glas **župnija Mavhinje** 132,50 evrov.
Za misijonarja Danila Lisjaka: v spomin na dragega **Luigija Quaggiata** daruje Antonija Devetak 100 evrov.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 9. 2. 2018 do 15. 2. 2018)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 9. februarja (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prirediteljev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 10. februarja (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem, terskem, rezijanskem in zilijskem narečju.
Nedelja, 11. februarja: ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 12. februarja (v studiu Sanja Vogrič).
Torek, 13. februarja (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 14. februarja (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Upor na beneški galeji leta 1605 2. del - Izbor melodij.
Četrtek, 15. februarja (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

Iva Koršič

Srečanja za dušo so izšla pri GMD Martelančeve črtice lek za dušo in srce

„Življenje lahko razumemo nazaj, živeti pa ga moramo zazrti v naprej“. Na to misel, ki jo je v nekem svojem eseju zapisal Soren Kierkegaard, se človek spomni ob branju zbirke črtic Saše Martelanca *Srečanja za spomin*, ki je izšla tik pred sv. Miklavžem in jih je Goriška Mohorjeva družba uvrstila v knjižni dar za letošnje leto. Pisatelj Saša Martelanec, rojen leta 1934 v Ljubljani, dolgoletni časnikar na Radiu Trst A, ostaja tudi v tem delu zvest kratki prozi in GMD, saj je tudi svoje prejšnje zbirke črtic *Melodija*, *Veter iz ljubih daljav* in *Kam potujejo večeri* objavil pri tej najstarejši slovenski založbi v Italiji. Črtice, kdaj širše vpete v dogajalni prostor in čas, kdaj kratke, bežni utrinki avtorjevega spomina, so zgodbe srečanj, ki vsako po svoje opozarjajo na neizmerno bogastvo prijaznega nasmeha, naklonjenosti, pristnih in spoštljivih

medsebojnih vezi. Zgodbe Saše Martelanca sicer res izvirajo iz njegove individualne zgodbe, a zaradi človečnosti in drobnih resnic, ki jih izpričujejo, ali pa zaradi zgodovinskih trenutkov, ki jim je bil avtor priča, kmalu pridobijo univerzalno noto. Bralec se tako zlahka razneži ob iskrenem joku otroka, ki žaluje za padlim drevesom, ali se poistoveti z mislimi in občutki krivde, ki človeka prevzamejo ob vsakodnevnih srečanjih z berači. Dragocena zgodovinska pričevanja pa predstavljajo na primer opisi skrivnega poslušanja radia v času fašizma, prejetanje UNRRA paketov, pridobivanje vizumov za obiskovanje sorodnikov v Trstu po drugi svetovni vojni, nastajanja božičnih oddaj na Radiu Trst A in še bi lahko naštevali. Martelančev jezik je sočen in za ušesa današnjega slovenskega bralca zelo čist.

/str. 16
Lucija Tavčar

PIKA NA (PESM)I Majda Artač Sturman

Učenec

Klel je neki mlad učenec
pust na pepelnično jutro,
te besede je govoril
v jezi svoji tisto uro:

»O, predpust, ti čas presneti,
da bi več ne prišel v drugo!
Ti med mater'ne petice
si poslal požrešno kugo,
si mošnjico mi rejeno
d'jal popolnoma na suho;
stari oča se bo praskal,
gledala bo mati čudno,
malo penězov poslala,
dokaj bosta mi naukov:
vendar to bi še prenesel,
to še ni največje hudo.

O, predpust, ti čas presneti,
da bi več ne prišel v drugo!
Sem obesil zavolj tebe
dókaj časa uk na kljuko;
treba prečuvati bude
več noči s prižgano lučjo,
dolgo si glavo beliti,
da popravim spet zamudo;
vendar to bi še prenesel,
to še ni največje hudo.

O, predpust, ti čas presneti,
da bi več ne prišel v drugo!
Si omožil dokaj deklic,
in med njimi mojo ljub'co,
mlado deklico nezvesto,
lepo Reziko nemškuto,
za katero rad bi dal bil
kri, življenje, svojo dušo. –
Da si njo mi ti omožil,
oh, to je največje hudo! « –

France Prešeren (1800 - 1849)

Zgornji verzi bodo v marsikateri bralki in bralcu obudili spomin na leta šolanja, ob tem pa morda tudi na osnovne informacije, pridobljene v šolskih klopek. Da gre za romanco v ritmu štiristopičnega troheja, nastalo v Prešernovem mladostnem obdobju, da je z njo

Prešeren uvedel v slovensko pesništvo romansko oziroma špansko pesniško vrsto, morda tudi, da se pojavlja asonanca v vsakem drugem verzu (*jutro/ uro, suho/ čudno* itd.).

Nič novega torej, *déjà vu*. A zakaj osvežiti prav spomin na to pesem in ne na katero drugo? Letos se je v koledarsko prgišče nagnetlo kar troje praznikov: 8. februar, dan slovenske kulture, si podaja roko s pustnim četrtkom, nekaj dni kasneje pa pust že predaja praznično štafeto zaljubljenemu valentinovemu, ki sovpada s pepelnično sredo 14. februarja.

Odgovor, zakaj in kako idealno povezati šaljivost pusta, ljubezenski motiv in poklon kulturi, je torej preprost. S Prešernovo poezijo, navdahnjeno tako z ljudsko igrivostjo kot prepleteno z virtuoznostjo ustvarjalca, ki si je za zgled vzel lepoto španske romance, za izziv pa predstavitev oziroma presaditev tega in drugih romanskih zlahtnih cvetov (denimo soneta, glose) v naše pesniške vrtove.

Brez uvodne kitice bi pesem izpadla kot preprosta vložnica. Prozaični pesniški okvirček je dovolj, da se sprostijo učenčeva tožba. Vendar ta nima v sebi nič tragičnega in usodnega, temveč izzvenci bolj kot hudomušna samokritika, da bo študent moral prenašati posledice svojega nesposobnega početja, potratnosti, veseljaštva in zanemarjanja študija.

V tem duhu zveni refren z odgovorom na začetku na treh zaporednih kitic *O, predpust, ti čas presneti, / da bi več ne prišel v drugo!* Mladenič je zapravljal materin denar, toda ponavljanje *vendar to bi še prenesel, / to še ni največje hudo*, stopnjuje napetost, saj je zaradi pohajkovanja *opustil* (*o pustu!* prava besedna igra!) tudi učenje. Ne samo – najhuje je, da je izgubil dekle, ki se je kot mnoge druge v predpustnem času poročilo. Ostal je sam, a četudi preklinja in se jezi (predvsem nase), gre bolj za šaljiv obračun z lastno lahkomišelnostjo kot za pesniško izostreni monolog. V romanci ni še zaslediti romantične usodnosti in pesmizma, vse je lahko, prešerno razigrano. Prešeren se nahaja korak pred romantiko: ob pomanjševalnicah *mošnjica, ljub'ca, deklica* sta opazna slikovito poosebljanje (predpustnega časa, požrešne kuge) in aforistično izražanje (obesiti uk na kljuko). Je poroka nezveste nemške Rezike morda manj boleča zaradi njene narodne pripadnosti – in to kljub temu *da bi dal bil/ kri, življenje, svojo dušo?*

Zaključno stopnjevanje tega ne daje vedeti, samo slutiti. Za mlad (ostn) ega Prešerna ostajajo ljubezenske rane površinske in ne neozdravljivo usodne kot v liriki njegovega zrelega obdobja.

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (4)

Dimitri Tabaj

Mesto Karlovec (oziroma Karlovac, na Hrvaškem) in naša Primorska - predvsem Posočje - imata trdne gospodarske, družinske, vojaške in prijateljske vezi, ki segajo v obdobja pred prvo svetovno vojno, med njo in po njej. Eno teh predstavlja goriški podjetnik in rodoljub Andrej Jakil iz Rupe.

Andrej Jakil je bil rojen v Rupi leta 1858. Izhajal je iz kmečke družine, izučil se je za ključavničarja in leta 1883 je v Rupi odprl svojo strojno delavnico, v kateri je proizvajal tudi usnje. Z ženo Franjo sta imela sedem otrok: Julija, Nikolaja, Venčeslava, Jožefa, Mihaela, Natalijo in Kazimirja. Leta 1912 so nekateri že posumili, da se bliža velika vojna na Soči; morda tudi zaradi tega se je Andrej Jakil odločil za odprtje nove usnjarne v Karlovcu. Leta 1917 je na Dolenskem kupil tudi rudnik premoga, v katerem je delalo več kot 700 ljudi, leta 1920 pa je začel proizvodnjo čevljev in vsa podjetja združil v delniško družbo. Poleg tega je kupil tudi nekatera veleposestva. Leta 1924 je prejel red sv. Save 4. stopnje. Usnjarno v Rupi, ki je bila leta 1915 porušena, je obnovil osem let kasneje, a zaradi italijanskega povojnega terorja - leta 1919 so ga celo aretirali - je tovarna propadla že leta 1926. Umrli je oktobra istega leta v Trstu. Pokopan je v veliki družinski grobnici v Rupi. Posel v Karlovcu so nadaljevali njegovi sinovi Julio, Josip in Nikolaj ter žena Franja. Julio je bil ustanovitelj Gospodarske zbornice v Karlovcu. Njegova tovarna čevljev je delovala do leta 1938, ko je zaprla zaradi konkurence firme Bata iz Borova pri Vukovarju. Julio je leta 1942 umrl kot antifašist v taborišču Jasenovac. Tudi sin Nikolaj je bil politično angažiran in zelo dejaven rodoljub in protifašist. Ko je pred prvo svetovno vojno Andrej Jakil ustanovil tovarno za čevlje in strojno v Karlovcu, se je tja preselilo veliko Slovencev, predvsem Primorcev - Rupencev in Mirencev - med temi družine Povod-

nik, Butkovič, Jančič, Pahor, Tomažinič, Majoli, Curman, Pavlič, Kosovel, Vuk, Ferletič, Tomšič, Verbič, Govednik, Ravbar. Konec aprila 2017 je izšla v samo 200 izvodih krasna dvojezična knjiga nekdanjega rektorja karlovške univerze in poslanca v hrvaškem saboru prof. Mirka Butkoviča - potomca sovođenjsko-rupenskih emigrantov - z naslovom *Velika vojna na Soči in slovenski Primorci v Karlovcu - Veliki rat na Soči i slovenski Primorci u Karlovcu* (založnik: Kulturno društvo Slovenski dom - Karlovec). Ravno iz te knjige smo črpali veliko zanimivih podatkov, med temi tudi to, da izvirajo "naši" Butkoviči iz Like, od koder so se preselili daljnega leta 1493 po znameniti bitki proti Turkom na Kravaskem polju. 9. septembra 1493 je bosanski sandžak-beg Hadim Jakub-paša porazil hrvaško in slovansko plemiško ter kmečko vojsko bana Emerika Derencina; bitka je poznana tudi kot "hrvaško Kosovo", saj je bila uničena večina hrvaškega plemstva - rodbine Frankopanov, Zrinskih in Blagajskih so bile zdesetkane - hrvaška stran pa je imela nad 5.000 ubitih. Usoda se je tako poigrala, da nekateri potomci takratnih uskoških prebežnikov so se po več kot 400 letih spet vrnili na Hrvaško, tokrat v Jakilovo tovarno v Karlovcu.

V prvi svetovni vojni je ravno karlovaški 96. pešpolk sodeloval skoraj v vseh soških bitkah, predvsem na

Krasu; za ceno velikih izgub je branil Markov hrib nad Šempetrom pri Gorici in onemogočal prodor Italijanov v Vipavsko dolino. Položaje so obdržali do preboja v Kobariidu in ravno pripadniki tega polka so 28. oktobra 1917 ob 1 uri in 45 minut vkorakali v osvobodeno Gorico in na Goriškem gradu spet dvignili cesarsko zastavo, ki so jo iz svile in pravega zlata izdelale črniške žene. Črniče so bile zaledje karlovškega pešpolka; tam se danes nahaja zelo znano vojaško pokopališče, ki na vhodnem portalu nosi izklesano ime 96.

cesarsko-kraljevega pešpolka. V sredini pokopališča stoji velik spomenik iz obdobja prve svetovne vojne, na katerem kraljuje kip umirajočega leva in napis "Uspomeni junaka c. i. kr. 96 pješ. puk. koji su poginuli za domovinu na brdu Sv. Marka". Leta 2013 je občina Karlovec počastila padle pripadnike svojega polka z veliko kovinsko ploščo z grbom občine. Nagrobni spomenik Karlovčanom stoji tudi pri zaselku Vižintini v doberdobski občini. Krvni davek, ki ga je karlovški pešpolk plačal za obrambo domovine, je bil na koncu vojne zelo visok: več kot 1.000 mrtvih.

Po prvi svetovni vojni - kot rečeno - se je veliko primorskih preganjancev zaradi italijanskega pritiska spet

Podjetnik, dobrotnik in domoljub Andrej Jakil iz Rupe

Avtor tega članka in originalna cesarska zastava iz svile in pravega zlata (delo črniških žena), ki so jo pripadniki 96. karlovaškega pešpolka ponovno izobesili na Goriškem gradu 28. oktobra 1917, po veliki zmagi pri Kobariidu. Zastava je bila leta 2015 razstavljena na gradu Kromberk; njen lastnik je Hrvatski povijesni muzej iz Zagreba.

Spomenik na vojaškem pokopališču v Črničah z napisom v nemščini in hrvaščini.

Grobnica družine Jakil v Rupi

Ob prazniku slovenske kulture

Veliki Prešernovi nagradi za pesnika Borisa A. Novaka in baletnika Janeza Mejača

Prešernovi nagradi za življenjsko delo sta letos prejela pesnik, dramatik in prevajalec Boris A. Novak in baletni solist, koreograf in režiser Janez Mejač. Prejemniki nagrad Prešernovega sklada 2018 pa so snemalec Marko Brdar, igravec Matej Puc, dramatičarka Simona Semenič, koreografinja Valentina Turcu, fotograf Boris Gaberščik in umetnica Maja Smrekar. Boris A. Novak je Prešernovo nagrado za življenjsko delo prejel za izjemen in prepoznaven ustvarjalni opus. Kot piše v utemeljitvi nagrade Novaku, pesnik, dramatik in prevajalec, ki je prav tako publicist, angažiran javni intelektualc, literarni znanstvenik in univerzitetni predavatelj, "slovensko literarno in, širše, kulturno krajino pomembno oblikuje že 40 let".

"Čeprav je na oder slovenske poezije stopil še v času, ko se je pesmi pri nas pisalo in bralo predvsem v skladu z idejno-estetskimi postulati radikalnega, poznega modernizma, je prav z Novakom slovenska poezija našla sladost, tenkočuten in zastrašujoče okreten, imaginativno nebrzdani, pa po potrebi oblikovno tudi discipliniran, prepoznavno individualen glas, ki jo je v pomembni meri pomagal usmeriti na novo pot", je v utemeljitvi med drugim zapisal Goran Dekleva. Posebej je Dekleva izpostavil Novakov ep *Vrata*

nepovrata, v katerem je pesnik porabil vse svoje veščine in zaposlil ves register pesniških postopkov. Za življenjsko delo pa je letos s

in umetniškimi izraznimi globinami zaznamoval slovensko baletno umetnost 20. stoletja". Nastopil je v 84 solističnih vlogah, ki jih je oblikoval s 26 domačimi

sala Daliborka Podboj, je imel Mejač pravšnjo moč, talent in tudi dovolj strasti, da je lahko vzdržal v zahtevni baletni umetnosti, vse dokler je obvladal svoje telo: "Mejač se je baletu z dušo in srcem brezpogojno razdal, tudi z vso energijo, ki jo je gledal na svoj obsejni opus imel v izobilju, ko ga nikakor ni mogla zastaviti zasedenost v gledališču, da ne bi baletne umetnosti širil po odrih in krajih zunaj Ljubljane". Dne 16. januarja letos so v Ljubljani po poročanju Slovenske tiskovne agencije naznanili tudi t. i. male Prešernove nagrade, ki nagrado sklada prejmejo za pomembne umetniške dosežke, ki so bili javnosti predstavljeni v minulih dveh letih in pomenijo obogatitev slovenske kulturne zakladnice. Za filmski opus zadnjih dveh let je nagrado Prešernovega sklada

prejel akademski snemalec Marko Brdar, za vloge, ustvarjene v zadnjih dveh letih v Mestnem gledališču ljubljanskem, igravec Matej Puc, za ustvarjalni opus zadnjih dveh let dramatičarka in performerka Simona Semenič, za vrhunske dosežke, še posebej pa za dramsko zasnovno baletne mojstrovine Evgenij Onjegin, pa koreografinja in baletna solistka Valentina Turcu.

Za seriji Solve et Coagula in Von Dieser Welt je malo Prešernovo nagrado prejel fotograf Boris Gaberščik, za delo K-9_topologija pa intermedijska umetnica Maja Smrekar.

Prešernovim nagrajencem so nagrade podelili na slovesnosti, ki je potekala 7. februarja, na predvečer slovenskega kulturnega praznika, Prešernovega dne. Režiserja letošnje Prešernove proslave sta bila plesalca in koreografa Gregor Luštek in Rosana Hribar. Proslavo sta pripravila kot preplet plesa in glasbe, nastopajoči na odru pa so na svojstven in sodoben način interpretirali Prešerna in njegovo poezijo. Plesalca je bilo v čast, da sta lahko svoje kolege počastila v funkciji režiserjev Prešernove proslave.

Borisa A. Novak

Janez Mejač

Prešernovo nagrado ovenčan tudi baletni solist, koreograf, režiser in dolgoletni vodja ljubljanskega baleta Janez Mejač, "ki je s svojim neizmerljivim plesnim opusom

in tujimi koreografi. Kot je v utemeljitvi nagrade zapi-

Zanimiv "Istrjan", domačin Silvo Radin, ribič in istrski vodja opozicije (3)

SE ZNA, ČIGOVO JE KAJ

"Kaj je privatna lastnina? Jaz vedno povem svojim na stranki iz Slovenije, kaj je privatna lastnina". In pove zgodbo o tem, kako je peljal ribe na licitacijo; in gre in mu posrednik reče: "V redu, pri-

pelji ribe". Tam je bila velika hala, njegove ribe pa v prevoznem sredstvu, kako naj pripelje ribe noter? Tam so stali neki vozički, nobenega človeka naokoli in on gre in vzame prvi voziček, da bi šel po svoje ribe. In nenadoma

se od nekod pojavi neki človek, ga pocuka za rokav in pravi: "Ej, ti, kam greš, čigav je ta voziček"? In potem se seveda zmenita, a Silvo mi pove, da je to primer, kaj pomeni zasebna lastnina v Istri. Vsak ve, čigavo je kaj in kaj se lahko vzame". Tega spoštovanja so nas naučili doma, od malega", poudari on pri ponovnem srečanju. Jaz pa v mislih dodam, da to za nas velja še danes.

"To vedno povem svojim iz stranke 'gor' iz Slovenije, ko jim hočem razložiti naše posebnosti tule v Istri, da je tu drugače". In odpre se plaz vzrokov za angažiranje v javnem življenju. Da je ribič, mi pove, da vodi aktivnosti stranke v Kopru in na regijski ravni, da je malo preveč vsega skupaj. A lepo po vrsti, zanima me še lov na morju. Pričakujem slike nočnega lova, metanja mrež, ždenja ob luninem sijaju ali pak – v noči brez odseva svetlobe. Ta del

me zanima, saj je morje za nas domačine s hribov - navezane na zemljo, vleko pluhov belih istrjanskih volov pozimi in na žetev, košnjo, klepanje kos poleti – nekaj domačega, nekaj, kar vidimo vsak dan, vendar daleč, nekaj, kar nam ne pripada. Odkar smo bili kot staroselci odrinjeni od morja, smo korenine prepletli z zemljo in včasih se zdi, da zemlja predstavlja našo krvno esenco. Tale Radin pa ribič. Vprašam ga, zakaj, kako.

In odgovori mi: "Med ribiče, na svoje, sem šel po Iplasu, po letu 1986, potem ko sem se že nekaj let ukvarjal z morjem". Doda, da so temu koraku sicer pripomogli slabi odnosi, da pa je bil glavni nagib gospodarjenje na svojem. Pravzaprav se je ob drugi kavi izrazil takole: "A, zakaj? Zakaj? Ja, od-

nosi anka. Ma ti znaš, da smo mi gor ble vajene zmeron, ... da smo ble zmeron svobodne ku tič. Smo šle taen nu las, kur ki smo znale same ..." Ja,

prosti ku tiče. Zdaj je ribič že 30 let in se pripravlja na upokojitev. Pove mi še, da je z ri-

bištvom danes težje kot včasih, da rib ni in da se je prostor ribolova skrčil. Jaz pričakujem odgovor o začetku, o preskoku v mestno življenje in delu na morju, kdo ga je uvedel v ribištvo, kako je začel, kaj pomeni obvladovati morske globine.

"Ampak, kako je biti ribič za nekoga s kmetov, kako sploh si začel ribolov?" ga vprašam. Ne spomnim se odgovora na to, to praznino nenadoma prekrije slika ribiškega čolna, na katerem Silvo, kot ga kličejo sovaščani, pelje proti Savudriji televizijsko ekipo, po prostoru, kjer so ribiči sledili ribjim jatam leta 2010. Govoriva namreč o življenjskem prostoru, mejah, zaščiti interesov, o politiki torej.

/ dalje
L. Dobrinja

Kulturniki so lani pripravili 24.000 odrskih premier in ponovitev

Kulturni domovi, gledališča, operi in profesionalni orkestri ter zbori so lani v svojih ustanovah pripravili 24.002 odrski uprizoritvi, ki si jih je ogledalo skoraj 4,1 milijona obiskovalcev oz. vsako povprečno 169 oseb. Na skupno 556 festivalih pa so pripravili 4.586 festivalskih prireditev oz. dogodkov, ugotavlja Statistični urad RS (Surs).

Več kot polovica (52 odstotkov) odrskih prireditev kulturnih domov, gledališč, oper in profesionalnih orkestrrov ter zborov je bila plod lastne produkcije in koprodukcije, preostalih 48 odstotkov pa je bilo gostujočih prireditev. Z veliko večino tistih prireditev, s katerimi so gostovale, so nastopale po Sloveniji (s 94 odstotki gostovanj), v drugih državah pa precej manj (v članicah EU s petimi odstotki, v preostalih državah pa z enim odstotkom gostovanj).

Med 556 festivali, v okviru katerih se je zvrstilo 4.586 festivalskih prireditev oz. dogodkov, jih je bilo 121 glasbenih in plesnih, 321 filmskih, 43 gledaliških in 71 drugih.

Glede ureditve dostopa za gibalno in senzorno ovirane osebe so ustanove sporočile, da jih ima urejen dostop za gibalno ovirane 47 odstotkov, za senzorno ovirane pa 10 odstotkov. Delno urejen dostop za gibalno ovirane jih ima 30 odstotkov, za senzorno ovirane pa 26 odstotkov. Preostale institucije tovrstne ureditve nimajo.

Za izvajanje kulturne dejavnosti je bilo v teh ustanovah redno zaposlenih 2.239 oseb, 95 odstotkov s polnim delovnim časom in preostali s skrajšanim delovnim časom. Surs je prvič ugotavljal, koliko oseb med redno zaposlenimi je starih manj kot 35 let, in ugotovil, da je takih le 16,6 odstotka.

Poleg redno zaposlenih oseb so te kulturne ustanove imele nekaj več kot 11.500 zunanjih sodelavcev, kamor štejejo samozaposlene v kulturi, samostojne podjetnike, zaposlene preko agencij in v družbah z omejeno odgovornostjo, študente, prostovoljce in sodelavce po podjemni in avtorski pogodbi. Ker številni med njimi verjetno niso delali le v eni ustanovi, statistični urad sklepa, da povprečno razmerje ni pet zunanjih sodelavcev na eno redno zaposleno osebo, ampak manj. Surs je opozoril, da so sicer ti podatki začasni. Statistično raziskovanje, v katerem spremljajo to kulturno dejavnost, je bilo namreč med letoma 2015 in 2016 prenovljeno. Podatke so zbrali z novim vprašalnikom KU-ODER, ki je poenotil prejšnje tri vprašalnike in se izpolnjuje po spletu. O svoji kulturni dejavnosti v letu 2016 so tako poročali kulturni domovi in centri za kulturo, gledališča, operi, profesionalni orkestri in zbori ter nekateri producenti oz. izvajalci kulturnih prireditev, ki delujejo v javnem interesu.

Končne in podrobnejše podatke bodo objavili 14. februarja.

Vladka Tucovič

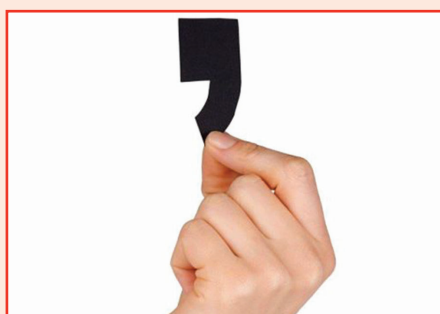
JEZIKOVNICA

33

Vejica in besede zaradi, kljub, namesto

V nizu Jezikovnic, v katerem pišem o vejici, se bom tokrat zaustavila pri tistih besedah, ki se z vejico ne družijo rade, čeprav jih uporabniki jezika z največjim veseljem postavljajo v njihovo bližino, in to v dobri veri, da so vejice postavili prav. Take vejice lektorjem povzročajo sive lase, saj pogosto v napisanem besedilu ni narobe, da vejic ni, pač pa, da niso na pravih mestih oz. da jih je preveč!

Tri take besede, ki sem jih izbrala danes, so: *zaradi*, *kljub* in *namesto*. Prva se zelo pogosto pojavlja v obvestilih: *Zaradi profesorjeve odsotnosti predavanja ne bo. Zaradi bolezni v ansamblu gledališka predstava odpade. Zaradi megle je na cesti slaba vidljivost*. Prav je, da v teh povedih vejice ni, saj gre za enostavne povedi, ki imajo zgolj en povedek oz. glagol. V teh povedih postavljena vejica je zato napačna: *Zaradi profesorjeve odsotnosti, predavanja ne bo. Zaradi bolezni v ansamblu, gledališka predstava odpade. Zaradi megle, je na cesti slaba vidljivost*. Tudi če kakšno besedo dodamo in se nam poved zazdi strašansko zapletena, imamo še zmeraj samo en povedek, zato vejice ni in je pravilno: *Zaradi vsebinske zavezanosti tujih jezikov stroke ciljnim strokovnim potrebam študentov morajo vsi nefilološki študijski programi 1. stopnje vključevati vsaj en obvezni tuji jezik stroke*. Napačno pa: *Zaradi vsebinske zavezanosti tujih jezikov stroke ciljnim strokovnim potrebam študentov, morajo vsi nefilološki študijski programi 1. stopnje vključevati vsaj en obvezni tuji jezik stroke*.

V čisto enakem položaju sta besedi *kljub* in *namesto*. Prav je, če vejice ni: *Kljub slabemu vremenu izlet ne bo odpadel. Namesto cekarja je s sabo vzela torbo*. Narobe pa, če vejica je: *Kljub slabemu vremenu, izlet ne bo odpadel. Namesto cekarja, je s sabo vzela torbo*. Enako velja, tudi če so povedi malo daljše, a imajo še zmeraj samo eno osebno glagolsko obliko: *Kljub slabi vremenski napovedi za jutri in vse dneve konec tedna in še v prihodnjem tednu izlet ne bo odpadel. Namesto babičinega razpadajočega slamnatega cekarja z neštetimi barvnimi okraski na obeh straneh je s sabo vzela torbo*. Zakaj pa se vejici pojavita v naslednji povedi, ki se tudi začne z besedo *namesto*? *Namesto babičinega razpadajočega slamnatega cekarja z neštetimi barvnimi okraski na obeh straneh, ki so videli že boljše čase, je s sabo vzela torbo*. Odgovor je v vrinjenem stavku, ki mora biti ločen z vejicama in s katerim beseda *namesto* nima čisto nič. Vedeti je treba, da so besede *zaradi*, *kljub* in *namesto* predlogi (enako kot: *na*, *v*, *s/z*, *k/g* itd.), ne pa vezniki, kot so: *ko*, *ali*, *če*, *da*, *kot* itd. Vezniki uvajajo nov stavek, ki ga moramo od ostalih ločiti z vejico (*Ko boš prišel, vedno prinesi mi rože. Povej mi, ali boš prišel, da vem, ali naj se pripravim. Osvojil bo zlato medaljo, če bo pridno treniral, ali pa bo šel celo na olimpijske igre, kot se je zgodilo njegovemu očetu*). Predlogi pa novega stavka ne uvajajo, zato nam v njihovi bližini vejice ni treba pisati. Doc. dr. Vladka Tucovič na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja prapovpisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

S 1. strani

“Pomembno je ...

Spoštovani g. Švab, kakšen je odnos, ki ga ima sedanja tržaška občinska uprava do slovenske narodne skupnosti?

Drži dejstvo, da so se stvari spremenile, hvala Bogu, na boljše in tudi odnos sedanje uprave do problematike naše narodne skupnosti je drugačen. Župan Dipiazza se vedno rad pohvali, da je do te spremembe prišlo po njegovi zaslugi s koncertom na Velikem trgu v Trstu leta 2010, ko so bili prisotni trije državni poglavarji - Italije, Slovenije in Hrvaške. Lahko rečemo, da je bil to mejnik, a opažam še vedno prisotnost nekega odklonilnega odnosa do Slovencev in do tega, kar se dogaja tudi do naših sosedov v Sloveniji. S to upravo se večkrat kažejo nekaka zaostrovanja do naše skupnosti. Sporna je bila afera o Almiranteju, ob dnevu spomina na fojbe vlečejo na dan določene tragedije, ki so del zgodovine in bi morale kot take biti tudi obravnavane.

Kakšno je sedanje stanje obljubljenega parka miru na strelišču na Opčinah?

To je ena izmed tem, ki so bile z upravnimi akti že sprožene, odobrene in financirane med prejšnjo upravo župana Cosolinija. Odobrili smo 100.000 evrov, s prejšnjo upravo so se uredile zadeve glede lastništva z vojaško domeno. Vsi postopki so bili opravljeni in z nastopom nove uprave bi se morala dela začeti. Župan Dipiazza obljublja, da se bodo dela začela, in osebno upam, da bodo do decembra letos tudi

dokončana.

Kakšno je bilo stanje glede javnih del v prejšnji upravi Roberta Cosolinija?

Prejšnja uprava

se je znašla v

izredno težkem

trenutku

splošne gospo-

darske, fi-

nančne in so-

cialne krize, ta-

ko da je bilo

vsakršno

načrtovanje pri

javnih delih

zamrznjeno. Ni

bilo možno

načrtovati no-

benega dolgo-

ročnega načrta.

Čeprav je

občina imela

denar na razpo-

lago, ga zaradi

pakta stabilno-

sti ni smela upo-

rabiti. Kljub vse-

mu smo obno-

vili slovensko

šolo v Škednju,

obnovljen je bil

trg sv. Martina

na Proseku, pri-

dobili smo sred-

stva za Park mi-

ru in za ponovno

postavitev

spomenika grofa

Zinzendorfa

na krožišču na

Opčinah.

Kaj pa sedanja občinska

uprava?

Sedanja uprava

se je znašla v

na splošno ugodnejši

situaciji, v kateri

se lahko načrtujejo

dolgoročni projekti.

Že omen-

jene posege, ki so

delo prejšnje

uprave, pa sedanja

uprava

jemlje kot svoje.

Že večkrat

sem podčrtal skupaj s kolegico Valentino Repini, s katero zelo dobro sodelujem, da v teh primerih gre za pomanjkanje politične korektnosti.

Pred vrati so državnozborske volitve, na katerih bo Slovence predstavljala kulturnica in publicistka Tatjana Rojc; kaj menite o tej izbiri?

no poznam Edija Krausa kot nekdanjega občinskega odbornika, spoznal sem tudi gospo Malalan iz upravnega odbora Prae. Izbira je padla na Tatjano Rojc in jaz jo bom podpiral. Prav bi bilo, da bi se naša narodna skupnost tudi poenotila in podprla Tatjano Rojc. Pomembno je, da združimo moči, zato da dosežemo cilj.

Kaj mislite o volilnem zakonu?

Že dolga desetletja se govori, da bi morali imeti Slovenci olajšano izvolitev v parlament, a do tega še ni prišlo.

Vi ste že tretji mandat v občinskem svetu tržaške občine?

Drži, opravljam že tretji mandat in mislim, da sem dokazal neko odgovornost in resnost. Še v posebno zadoščenje si štejem, da me je večina soglasno izvolila za podpredsednika občinskega sveta.

Kako gleda občinska uprava na dela, ki bodo stekla na Stadionu 1. maja?

Tu gre za privaten postopek, ki ga je občina na urbanistični komisiji že odobrila. Občina v tem primeru nima kakšnih določenih pristojnosti. Predstavnik urbanistične komisije niso imeli nobenih zadržkov glede načrtov.

Glede dela toponomastične komisije v Trstu kako bi ocenili njihovo delovanje?

V toponomastični komisiji je bil že sprejet sklep in upamo, da se bo tudi uresničil, o poimenovanju začetka ceste za

Lonjer pri bošketu na mestu, kjer so igrala, v spomin na gospo Marico Nadlišek Bartol. Zdaj bi morali park z igrali še urediti in zatem bo sledilo poimenovanje. Projekt sem takrat začel skupaj s kolegom Furlaničem.

Prejšnja uprava je poimenovala po Bernetičevi vrt na ulici Montecchi pri Sv. Jakobu.

Pred kratkim pa je župan Dipiazza obljubil predsednikoma krovnih organizacij, Bandlerju in Pavšiču, da bo ulica pred Slovenskim stalnim gledališčem postala prehodna samo za pešce; tisti predel pa bi preuredili in olepšali ter poimenovali po fotografu Mariu Magajni.

Obstaja predlog, da bi trg pred katedralo sv. Justa v Trstu poimenovali po papežu Janezu Pavlu II. Tudi del ulice Filzi pred Narodnim domom bi lahko poimenovali po Narodnem domu ali po arhitektu Maximilianu Fabianiju.

Glede železarne je vprašanje še vedno odprto.

Vemo, da je Dipiazza zmagal tudi drugi mandat in tudi zadnje volitve zaradi napovedi o zaprtju železarne v stotih dneh; minili pa sta že dve leti in železarna še vedno deluje. Prejšnja občinska uprava se je znašla pred pomembno odločitvijo: ali se objekt zapre, ker ne odgovarja zakonskim predpisom, ali pa se zaupa nekemu podjetniku - Arvediju, ki je obljubil, da lahko objekt železarne obnovi na tak način, da bo železarna lahko delovala v mestu.

Ob zaprtju obrata pa bi delo izgubilo 400 oseb. Določeni rezultati Arvedija so vidni. Vedno se sprašujem, kdo je dovolil v 70. letih prejšnjega stoletja gradnjo stanovanjskih hiš v okolici železarne; dejansko že tedanji urbanistični načrt

predstavlja neko špekulacijo.

Kaj pa staro tržaško pristanišče in Trst kot evropska prestolnica znanosti?

S prejšnjo upravo je mesto dobilo nekatera finančna sredstva za preureditev starega pristanišča, približno 50 milijonov. To predstavlja velik izziv za mesto in za sedanjo upravo. Čez dve leti bo mesto Trst postalo prestolnica znanosti in mislim, da je to pravi čas, da se mesto odpre tiste polpretekle zgodovine, ki ga samo obremenjuje.

Dogodek, ko bo mesto Trst postalo evropska prestolnica znanosti, predstavlja velik izziv tudi za slovensko narodno skupnost. Upam, da bodo do takrat v Trstu že drugače razmišljali, čeprav s sedanjo občinsko upravo nimam prav dobrih občutkov.

Župan Dipiazza pravi, da je “l'uomo del fare”, čeprav ima ob sebi sodelavce, ki njegovo delovanje zavirajo.

Kaj pa slovenske višje šole?

Upam, da bodo zdaj slovenske višje šole v Trstu, ko so prešle iz pokrajinske uprave pod upravo občine Trst, deležne enakovredne pozornosti, kot so deležne italijanske šole. Vsa finančna sredstva, ki so prišla v unijo medobčinske zveze za šole, je denar, ki je bil v blagajnah pokrajine Trst. Gre za približno 13 milijonov, ki so bili že nakazani za popravila višjih šol. Zdaj čakamo na obnovo šolskega pola Stefan-Zois in upamo, da bo do tega prišlo.

Pogrešate obstoj Pokrajin?

Da, zdaj ni več pravega sogovornika, ki je teritorij gotovo boljše poznal kot drugi organi, ki so v medobčinskih zvezah ali na deželi.

Zahvaljujemo se Vam za pogovor in Vam želimo veliko uspeha v vašem nadaljnjem delovanju.

Izhajam iz prepričanja, da trenutno vlada veliko nezaupanje s strani državljanov v politiko. Kar zadeva državnozborske volitve, so te izredno pomembne. Trenutni volilni zakon je bil pač odobren s širšo večino v parlamentu. Je zelo zapleten in bil je pripravljen zelo na hitro. Predstavljeni kandidati, ki so bili izbrani, so gotovo strokovno zelo podkovani. Oseb-

Kratke

Izjava učnega osebja Večstopenjske šole Josipa Pangerca v Dolini

Učiteljice in učitelji, profesorice in profesorji Večstopenjske šole Josipa Pangerca v Dolini, zbrani na seji učnega zbora dne 25. januarja 2018, smo pri 6. točki dnevnega reda razpravljali o elektronskem šolskem dnevniku.

Elektronski šolski dnevnik je po zakonu obvezen, žal pa bomo morali na naši šoli uporabljati italijansko obliko, ker ni ne šolska oblast ne nobena druga tehnično usposobljena ustanova poskrbela za slovensko verzijo. Naj spomnimo tudi, da smo v lanskem šolskem letu že razpolagali z elektronskim dnevnikom v slovenščini.

Člani učnega osebja zgoraj omenjene šole smo mnenja, da pomeni uvajanje italijanskega elektronskega dnevnika v slovensko šolo nedopustno dejanje; to je trojanski konj, skozi katerega se bo kasneje najbrž začeli uvajati samo italijanske poslovanje, kar je nevaren precedens. Mnenja smo, da italijanska oblika elektronskega dnevnika na slovenski šoli ni tehnično, temveč politično vprašanje. Zato učno osebje Večstopenjske šole Josipa Pangerca v Dolini poziva slovenske politične predstavnike: senatorko Tamaro Blažina, deželna svetnika Igorja Gabrovca in Štefana Ukmarja, Deželni šolski urad in slovenske ustanove, ki zastopajo Slovence v Italiji (paritetni odbor, SKGZ, SSO, Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm), da se postavijo v bran neodtujljivi osnovni pravici poslovanja v slovenskem jeziku, še

posebno, ker gre za slovensko šolo, njen razvoj in obstoj. / Člani učnega zbora večstopenjske šole Josipa Pangerca - Dolina

Rojan: predstava o Šavrinkah

V nedeljo, 28. januarja, je društvo Rojanski Marijin dom imelo v gosteh skupino “Šavri in anka Šavrinke” iz Gračišča v Istri, ki je na rojanskem odru prikazala del svoje skrbno hranjene kulturne dediščine. V ospredju je bil lik Šavrink, legendarnih delavnih in podjetnih žensk iz notranje Istre, ki so na začetku prejšnjega stoletja na glavah v plenirjih nosile v Trst jajca in domače pridelke in s tem preživljale družino. Bile so to večne popotnice, ki jih takratna družba ni preveč cenila, zato je predsednica šavrinskega društva Nadja Jakomin, ki je lepo povezovala prireditve, z veseljem prebrala pesem istrskega duhovnika Kocjančiča “Kubejskim Šavrinkam”, v kateri je ovrednotil njihovo neutrudno delo.

V ozadju odra so Šavri igrali na glasbila, med katerimi so izstopale grablje in buča, v kotu je moški pletel košaro iz bek, ženske pa so med glasbenimi utrinki sproščeno podale vrsto prizorov, ki so gledalcu približali življenje in delo Šavrink. V svojih tipičnih preprostih nošah z dolgimi črnimi predpasniki so tudi zapele in zaplesale, beseda pa je vseskozi tekla v istrskem narečju.

“Kulturna dediščina je bogastvo in mi jo želimo ohraniti”, je poudarila predsednica Jakomin. Za dragoceno delo jim čestitamo in želimo še veliko takega navdušenja pri delu in nastopanju. / Gledalka

Ponedeljkov večer DSI / Gost dr. Janez Jurij Arnež

Od znanstvenika in profesorja v Ameriki do duhovnika v Sloveniji

V šoli so ga zanimale naravoslovne znanosti, kot ministrant pa je tudi pomislil na to, da bi postal župnik. Po osnovni šoli v Goriških Brdih sta z očetom odšla v ZDA, kjer je dokončal gimnazijo. Na univerzi v New Yorku je diplomiral iz kemije, nato pa

se vpisal na diplomski študij biokemije in fizike na Yalu, kjer je doktoriral. Profesorji so si bili enotni v tem, da ima talent za raziskovanje. Všeč mu je bilo laboratorijsko delo, čeprav so tudi secirali živali. Biološke molekule v celicah so mu bile najbolj zanimive, prevzele pa so ga tudi ribonukleinske kisline in proteini, zato je zbral delo v laboratoriju. Dr. Janez Jurij Arnež je nato izbral podoktorski študij v Strasbourgu, kateremu je sledil profesorski poklic v New Yorku in Louisvillu v Kentuckyju. Tam je sodeloval v župniji. Obiskoval je svoje nekdanje župnike in se vključil v aktivno ameriško župnijo. Marsikdo mu je dejal, da bi lahko postal duhovnik, in ga spodbujal pri tem. Ob prošnjah za duhovne poklice se je velikokrat spraševal, ali imajo ljudje prav. Nato je nastopila kriza, ker delo v labo-

ratoriju ni bilo po pričakovanjih, pokazale so se težave s pridobivanjem financ. Tako je začel postavljati svoj poklic pod vprašaj.

V Münchnu je naletel na molitev o samskosti in prosil Boga, naj mu jo pomaga živeti. Odpravil se je na romanje

ra in znanost komplementarni vedi. Prva je usmerjena proti presežnemu, druga pa v materialni svet. Dr. Arnež je dejal, da ima dve domovini – rodno Slovenijo, kjer ima starše, brata in sestre, ter Ameriko, kjer je odprl svoj laboratorij in imel raziskovalni program,

katerega bi težko uresničil pri nas. Pri frančiškanih je bil v postulat, medtem je opravil prvi letnik teološke fakultete, nato šel v noviciat, po premišljevanju pa prosi škofa Metoda Piriha, da ga sprejme v škofijsko bogoslovje. Tako je v semenišču končal študij teologije. Njegovo magistrsko delo nosi naslov *Scientistični ateizem ter kritika njegovih predpostavk in argumentov*.

V drugem delu večera je dr. Arnež odgovarjal na vprašanja poslušalcev. Spregovoril je o biologiji kot o zelo zanimivi znanosti, medtem ko so raziskave bolj sporne, ker posegajo v živa bitja. Kloniranje je na primer sporno, ker posega v genetski material. Po njegovem mnenju bi se morala znanost zavedati določenih mej.

Metka Šinigoj

Foto damj@n

S 1. strani

Slovenskemu jeziku dati ugled, ki mu pripada

Vsi namreč vemo - tisti, ki se z jezikom poklicno ukvarjamo, in tisti, ki se ne -, da je vprašanje jezika za nas vprašanje obstoja in da bomo ostali Slovenci, če bomo ohranili svojo slovenščino: dokazuje za to nam vsak dan ponuja življenje. Zato bom danes razmišljala o nekaterih odprtih vprašanjih položaja slovenskega jezika pri nas in želim si, da bi Prešernov duh navdihoval tudi tiste, ki bodo o teh vprašanjih odločali. Kot ste slišali, nisem bila rojena v Trstu; ko sem se mlada sem priselila, sem imela - tudi zaradi svojega študija - še posebej odprte oči za vse, kar je bilo povezano s slovenskim jezikom in kar zagotovo ne bi tako zaposlovalo mojih misli, če bi živela tu od majhnega. Slovensko govoreči Trst se mi je kazal kot mesto neverjetnih naspotij. Na eni strani se je tu razvila bo-

dogaja s slovenščino med Slovenci v Italiji in kako je z jeziki drugih manjšin. Slovenska manjšina ni nikakršna izjema: opuščanje rabe manjšinskih jezikov in posledično krčenje narodnih manjšin je samodejen proces, ki pa se mu mora manjšinska skupnost zoperstaviti, da lahko dolgoročno preživi. Brez posebnih ukrepov so ohranile svoj jezik samo manjšine v zelo izoliranih vaških skupnostih, ki so imele malo stikov z zunanjim svetom. Manjšine v mestnem okolju pa ohranjajo jezik le, če njegovo prihodnost načrtujejo: če poskrbijo za ustrezne priložnosti za rabo jezika, če razvijajo jezik sam na sebi in če ga učijo.

Za rabo slovenskega jezika na Tržaškem je na marsikaterem področju dobro poskrbljeno. Imamo mrežo državnih šol, katerih učni jezik je slovenščina, zato te šole ne skrbijo samo za učenje je-

se govorne navade slovenskih ljudi spreminjajo, njihovo znanje slovenščine upada in tudi v pogovorih s Slovenci se vse pogo-

Foto damj@n

steje rabi italijanščina. Pomanjkanju priložnosti za rabo slovenščine se pridružujejo občutki o manjvrednosti slovenskega jezika. Kaj daje jeziku velik ugled? To, da ga vidimo na javnem napisu, na krajevnih tablah in da ga lahko uporabljamo v javnih ustanovah. Tega ugleda slovenščina - vsaj v mestu - nima, zato se doživlja kot jezik, ki pač ni za javno rabo: kot nižjerazredni jezik. Tako jo doživljajo mnogi Italijani, pa tudi mnogi Slovenci, ki zato razvijejo občutek jezikovne manjvrednosti. Prav zaradi tega občutka so nekateri Slovenci, predvsem v okolju, kjer slovenščina tudi sicer ni bila spoštovana in ni bila zaželen, zavestno pretrgali vezi z maternim jezikom. Zakaj na praznični dan obnavljanja to znano žalostno zgodbo? Zato, ker je danes mogoče urediti to, kar je bilo še pred desetletjem nemogoče: slovenske-

sprožili pa so nastanek političnih gibanj in strank, katerih geslo je bilo BILINGUISMO MAI. Z Zakonom za zaščito slovenske jezikovne manjšine (2001) pa se je stvar vendarle nekoliko spremenila. Čeprav zakon ne daje avtomatične pravice do rabe slovenščine v javnih ustanovah, slovenski skupnosti omogoča, da po Paritetnem odboru zahteva in izpo-

gaja dvojezične javne napise ter možnost uporabe slovenščine v javnih uradih in pri javnih storitvah. Paritetni odbor je marsikaj že izbral, še več bo lahko v prihodnosti.

Pomembno je, da se kot skupnost zavedamo, da bi ugled, ki bi ga slovenščina pridobila z vstopom v javne ustanove, ugodno vplival na njeno rabo. Govorne navade ljudi se ne morejo spremeniti čez noč, dolgoročno pa bi do sprememb gotovo prišlo. Vidna dvojezičnost bi bila znak spoštovanja do Slovencev: nam bi dvigala samozavest; našim someščanom pa bi omogočala, da zvejo za nas in nas tudi oni spoštujejo. Vsem bi vidna dvojezičnost omogočila stik s slovenščino, ki ga ne bi bilo treba iskati, in priložnost za učenje slovenščine iz okolja. Tudi z možnostjo rabe slovenščine v javnih uradih bi dobili nove, vsem dostopne priložnosti za rabo jezika. Razen tega pa bi raba

Foto damj@n

mu jeziku je tudi v mestih mogoče dati večji ugled in hkrati s tem pridobiti nove priložnosti za njegovo rabo. Mogoče je doseči več dvojezičnih napisov na javnih ustanovah, več slovenščine pri javnih storitvah, možnost za rabo slovenščine ponekod v javnih uradih. In jaz bi danes želela poudariti, da je ta možnost za nas zelo pomembna in vredna vse naše pozornosti.

Zahteve po vidni dvojezičnosti in po rabi slovenščine v javnih ustanovah je slovenska skupnost v Italiji brez uspeha postavljala 30 let, pojavljale so se v vseh predlo- gih zaščitnega zakona, pri katerih je sodelovala manjšina. Zakonski predlogi niso bili odobreni,

gata slovenska književnost, s katero sem se srečala že prej; tu so bili ljudje, ki so brezhibno govorili knjižno slovenščino, in bila sem priča pogovorom v čudovito ohranjenih slovenskih narečjih (to, da imamo danes v Barkovljah, se pravi skoraj sredi mesta, pesnika, ki ustvarja v narečju, je za nas, ki v Trstu živimo, nekaj običajnega, pač izraz slovenske kulture in dokaz za njeno zakoreninjenost v tem kraju; a z jezikoslovnega zornega kota je vrhunska narečna poezija v mestu redkost in izjemen pojav). Po drugi strani pa sem se pogovarjala z ljudmi, ki so svoj slovenski govor prepletli s toliko italijanskimi besedami, da sem jih takrat, ko še nisem znala italijanščine, komaj razumela; in brala sem slovenščino, v kateri so bile sicer slovenske besede dobesedni prevodi italijanskega načina izražanja. Bila sem priča številnim pogovorom, ki so se začeli v slovenščini, se kmalu prevesili v italijanščino in se v italijanščini končali. Pogosto sem naletela na ljudi, ki so se pogovarjali v domačem slovenskem jeziku, ko pa sem se jim približala, so začeli med seboj govoriti italijansko; ali pa sem se znašla v situacijah, ko so ljudje z menoj govorili slovensko, ko se je v dosegu sluha pojavil kdo tretji, pa so umolkneli ali pa prekopili v italijanščino. Občutek sem dobila, da ima večina slovenskih družin v sorodstvu koga, ki ne zna več govoriti slovensko; pozneje, ko mi je postala italijanščina bolj domača, pa sem se seznanila tudi z marsikaterim Italijanom, ki ni razumel slovenščine, čeprav so bili njegovi starši rojeni Slovenci.

Vsi ti prizori iz življenja so se mi sestavili v skupno podobo, ko sem pozneje raziskovala, kaj se

zika, ampak privzgaajo tudi rabo slovenščine zunaj šole. Skrbimo za obšolske dejavnosti učencev. Imamo slovenske medije - časopise, radio, televizijo. Imamo slovensko gledališče in zelo razgibano društveno življenje. Slovenščina se uporablja v cerkvenem obredju. V nekaterih okoliških občinah se v različni meri uporablja v izvoljenih telesih, v teh občinah jo lahko v različni meri govorijo tudi obiskovalci javnih uradov.

A kljub vsemu naštetemu se skupnost ljudi, ki na Tržaškem redno uporabljamo slovenščino, še vedno krči.

Če se vprašamo, ali je mogoče kaj narediti, da bi ta proces omejili, moramo prej razumeti, zakaj se raba slovenščine opušča. Jaz ugotavljam, da v prvi vrsti zato, ker imamo za slovensko sporazumevanje premalo priložnosti. Kje lahko redno, vsak dan govorimo slovensko?

V družini - če imamo sogovornika, ki govori slovensko; mnogi takih sogovornikov nimajo. V šoli - kdor ima šoloobvezne otroke. Na delovnem mestu - če smo zaposleni v slovenski šoli ali v kaki drugi organizaciji, kjer se govori slovensko; a večina Slovencev dela v italijanskem govornem okolju. S slovenskimi sosedi, kdor živi na vasi; a večina Slovencev živi v mestu, razen tega pa je tudi na vaseh slovenskih sosedov vedno manj.

Veliko Slovencev živi v povsem italijanskem govornem okolju in ti ohranjajo stik s slovenščino samo s posebno motivacijo - tako, da priložnosti za rabo slovenskega jezika iščejo. V takih razmerah

Obvestila

Mesečna maša v slovenskem jeziku v domu ITIS, ul. Pascoli 31, bo **v torek, 13. februarja**, (kot vsak drugi torek v mesecu) **ob 16.30** v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo), tudi ob 26. svetovnem dnevu bolnikov (11. 2. 2018); vabita **Področni svet Pastorskega središča in Vincencijeve konferenca**.

Vabljeni na dvojezično srečanje o temi Plemenitost ženskih likov v poeziji Franceta Prešerna. Srečanje bo **v nedeljo, 25. februarja, ob 11. uri v Trstu**, v kavarni San Marco, ulica Cesare Battisti 18.

Darovi

V spomin na dragega prijatelja **Germana Grahonjo** darujeta Lojze in Zorka Debelis 20 evrov za Vincencijevo konferenco.

Misijonski krožek Rojan je prejel:

Za slovenske misijonarje: Marjanca Prosen 20 evrov, Marija Čurin 20 evrov, P. Z. 100 evrov, N. N. 40 evrov, Valentina Rupnik 20 evrov, Tatjana Hudomalj 50 evrov. Darove lahko nakažete tudi na: ZADRUŽNE KRAŠKE BANKE IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948 Codice BIC: CCTSIT2TXXX Misijonski krožek Rojan ul. Cordaroli 29, 34135 Trst

Ob izgubi

GERMANA GRAHONJE

se iskreno zahvaljujemo patru Alessandru, g. župniku Marjanu Markežiču za pogrebni obred in tolažilne besede, dirigentu Ediju, organistu Iztoku, gospe Majdi, pevcem zbora ZCPZ, župniji Sv. Ane in župniji Števerjan za občuteno petje in vsem, ki so na katerikoli način počastili njegov spomin.

Lučina, Marko, Martina

Kolonkovec, 4. februar 2018

* * * *

Opčine / Dogodek, namenjen zamejskim dijakom

Uspela predstavitev slovenskih univerz

Kako izbrati univerzo, ki ti bo všeč, ki ti bo dala veliko zadoščenja in po možnosti še delovno mesto? Na kaj je treba biti predvsem pozorni pri vpisnem postopku za slovenske fakultete? To in še marsikaj so lahko izvedeli dijaki tržaških in goriških višjih šol, ki so se udeležili Dneva odprtih vrat na Opčinah, ki ga je pravzanje organiziral Klub zamejskih študentov (KZŠ).

Da goriškim dijakom ne bi bilo težko priti do Opčin, so poskrbeli tudi za avtobusni prevoz s finančno podporo ministrstva za Slovence v zamejstvu in po svetu in zveze ŠKIS, ki združuje vse študentske klube v Sloveniji. Dogodek je vodil podpredsednik kluba Ivo Ušaj. Najprej je v dvorani Prosvetnega doma na Opčinah pozdravil predsednik KZŠ Andraž De Luisa, ki je izpostavil, zakaj je klub sploh nastal, in sicer zaradi tega, da bi združeval študente iz zamejstva, ki bi se preko kluba lahko lažje povezali in tudi nudili pomoč s prve roke dijakom, ki se odločajo za študij v Sloveniji. Navzoče je pozdravila tudi Andreja Duhovnik, višja svetovalka za Slovence šole v Italiji, ki je pohvalila klub, da se posveča takšnim dejavnostim.

Sledila je predstavitev vpisnega postopka, ki jo je naredil Dejan Senekovič iz službe za vpisovanje na mariborski univerzi. Podrobna predstavitev vpisnega postopka je gotovo rešila marsikateri dvom, ki so ga imeli dijaki v zvezi z vpisovanjem. Nato je predstavila Univerze na Primorskem predstavila novosti, ki jih na njihovi univerzi uvajajo z novim študijskim letom.

Sledil je pogovor s študenti, ki se jih je, kljub izpitnemu obdobju,

zbralo lepo število. Prišli so študentje, ki študirajo v Mariboru, Ljubljani in Kopru, študirajo pa na najrazličnejših fakultetah: npr. na Medicinski fakulteti, Pedagoški fakulteti, Fakulteti za matematiko in fiziko, Fakulteti za strojništvo, Športni fakulteti, Fakulteti za družbene vede... Predstavili so se in povedali, kaj študirajo, nato so imeli dijaki možnost, da jih še kaj vprašajo. Sledil je sejamski del Dneva odprtih vrat, kajti KZŠ je na dogodek povabil vse slovenske fakultete. Povabilu so se odzvali predstavniki vseh štirih univerz: Univerze v Ljubljani, Univerze v Mariboru, Univerze na Primorskem in Univerze v Novi Gorici. Dijaki so imeli možnost, da vprašajo predstavnike fakultet, kar koli jih zanima, in so dobili reklamni material, kjer so si lahko ogledali npr. predmetnike za fakulteto, ki jo bodo mogoče izbrali. Poleg tega so nekateri še povlekli za rokav študente iz Kluba in jih vprašali kaj bolj osebne glede njihovega študija.

Dogodek je Klub zamejskih študentov organiziral v sodelovanju z Openskim mladinskim krožkom. Zahvala gre društvu Tabor in Zadrugi kraske banki, ki sta nudila svoje prostore za izvedbo dogodka. Finančno pa sta ga podprla Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu in Zveza ŠKIS.

Dogodek je bil vsestransko uspešen, saj so dijaki tako pridobili nekaj koristnih nasvetov in napotkov, kako in kam na univerzo. V petek, 9., in v soboto, 10. 2., bo na slovenskih univerzah potekal dan odprtih vrat, zato si bodo lahko dijaki res v živo pogledali fakulteto, na kateri bi radi študirali.

Urška Petaros

S 3. strani

Od Gorice in Benetk do Chang Chuna ...

Zdi se mi, da si najmanj stikov vzpostavila prav s Kitajci.

Recimo, da sem se veliko pogovarjala prav s Kitajci, toda oni so me spraševali vedno isto, npr.: kakšno vreme je pri nas, kaj jemo, ali imamo nekatere pridelke tudi pri nas, kakšne so Benetke ipd. To je to, nič več, nič manj. Prav zaradi tega je zelo težko navezati stike, ker te vsi sprašujejo eno in isto in potem se pogovor prekine. Podobno se je dogajalo tudi z nekaterimi taksisti, ki so se nam zelo odkrito umikali.

Misliš, da ima pri tem tudi kaj vlada?

Kitajska vlada vedno bolj zatiira naval zahodne kulture v

državo. Komunistična stranka, ki tam kraljuje nad vsem, je edina politična stranka v državi. Decembra so časopisi objavljali članek, v katerem je pisalo, da je treba zatreti vse kanale, ki lahko privabijo Kitajce na praznovanje Božiča, ker je prepovedano. Kitajci so veliki konservativci, zato se to dogaja.

Vem, da si želiš kmalu spet na Kitajsko.

Zaljubila sem se v Kitajsko in res hočem spet nazaj, čim prej.

Katere načrte imaš za prihodnost? Si o tem že razmišljala?

Veliko sem o tem že razmišljala. Rada bi delala ogromno stvari, potovala, videla vse, kar

se da na svetu. Prej ali slej bom našla delo, ki mi bo dovolilo prepotovati svet. Za zdaj je moj načrt potovanje in raziskovanje sveta; ni mi prav jasno, kaj bi rada delala. Lahko bi delala v naših krajih, ker vem, da v

Trstu imajo podjetja veliko stikov s Kitajsko, podobno tudi v Ajdovščini. Odrpta sem za karkoli, delati po Evropi, ampak tudi izven nje.

Na vsak način, dokler lahko, dokler sem mlada, bom čim več potovala. Julija bom končala študij v Šanghaju, nato se bom vrnila domov, opravila še tri izpite v Benetkah, napisala tezo in diplomirala. Šele nato bom začela iskati zaposlitev. Rada bi pisala in slikala in govorila čim več v kitajščini. Moja specializacija, Language and management to China, mi daje možnost, da se lahko zaposlim v managementu in mislim, da bo ta moja prihodnost. Šanghaj bi bilo perfektno mesto zame.

Kulturni dom Gorica / Predstavitve knjige Aplanz

Prvih zagnanih povojnih 20 let našega gledališča

V torek, 23. januarja 2018, je v mali dvorani Kulturnega doma v Gorici doživela goriško predstavitev knjige Aplanz s podnaslovom Tržaškemu gledališkemu ansamblu iz let 1945-1965, ki jo je napisala slavistka, samostojna raziskovalka, kritičarka, doktorica literarnih ved, Bogomila Kravos. Srečanja, ki sta ga priredila Založništvo tržaškega tiska, pri katerem je izšla publikacija, in Slovensko stalno gledališče, se je udeležila le peščica tistih, ki ljubijo gledališko umetnost in se z

rahlo otožnostjo spominjajo na tiste prve sezone našega "zamejskega" gledališča, ki se je kot feniks z vojnega pogorišča povzpelo v svobodne višave in ponudilo gledalcem tudi do devet premiernih uprizoritev na sezono. Predstave so nastajale s srčno željo po srečanju gledalcev, tudi v zakotnih, majhnih, neogrevanih dvoranah lepo, izbrušeno slovensko besedo, ki se je bili željni vsi, ker je bila preveč časa s silo zatrta in pregnana iz javnega življenja. V tem novem delu se je Bogomila Kravos zaustavila pri posameznih igralcih, ki so po vojni sodelovali pri tem ansamblu. Biografskim podatkom in poklicnim dosežkom je pristavila še oseben spomin, saj je marsikoga izmed njih poznala. Z nekaterimi je kot mlada deklica ali najstnica celo sodelovala. Srečevala jih je tudi na svojem domu, ko so prihajali k njeni družini na obisk. S knjigo se je hotela oddolžiti tem prvim gledališkim ustvarjalcem, tudi tistim, na katere je spomin z leti že skoraj zbledel. V skrbno napisani knjigi (po besedah Martine Kafol so jo zelo dobro ocenili tudi na ljubljanskem knjižnem sejmu), ki jo bogati dragoceno dokumentarno fotografsko gradivo, je tako zbranih sedemnajst portretov igralcev, ki so sooblikovali tržaško gledališče med leti 1945 - 1965. Živo pred očmi se nam prikažejo tisti, ki so v teh prvih letih krojili podobo našega gledališča, npr. Ema Starc, Justo Košuta, Danilo Turk, Stane Rztresen, Zlata Rodošek, Štefka Drolc, Damijana Bratuž, Anton Petje ... pa tudi Miranda Caharija, Livio Bogatec, Stojan Colja, Adrian Rustja, Alojz Milič ... Avtorica je na kratko povzela njihove življenjske in umetniške dosežke. Poleg igralcev so tu tudi obrazi tehničnega osebja, brez katerega bi gledališče ne moglo živeti. Na koncu pa se Kravosova pomudi pri začetnikih tržaškega gledališkega snovanja, in sicer pri Josipu Negodetu (1858-1956), Antoniji Nadlišek Grmek (Germek, 1873-1940), Karli Grmek (Germek) Ponikvar (1864-1924) in Antoniji - Ninki Odinal Modic (1865-1952). Bogomila Kravos je v uvodnih besedah pomenljivo zapisala: "Čas je čudno rešeto, vse preseje. Imena, ki smo jih svojčas glasno izgovarjali, so se izvotlila pomena.

Kot bi od teh oseb ostal le medel odsev. So imena pod slikami samo nizi črk ali so del dediščine, ki jo premalo poznamo"? Dodala pa je tudi: "Obelodanjenje dogajanja v prvem povojnem obdobju (1945-1965) je obenem iskanje odgovorov na družbena vprašanja tistega časa. Orodje za rekonstrukcijo so bili arhivsko gradivo, zbrana pričevanja in humanistične vede, s pomočjo katerih je bilo mogoče osmisliti prehode in povezave med različnimi obdobji. Gledališki in dramski diskurz sta se dopolnila in nadgradila.

varna Bratuž! Miranda Caharija je že kot otrok pravila, da bo igralka, in se svoje izbire nikdar ni kesala. Starši so jo pri tem podpirali. Njen oče je pravil "Ta poklic je nekaj posebnega"! Celotno njeno življenje je vezano na oder. Hvaležna je Kravosovi, da je napisala to knjigo in se spomnila tudi na pozabljeni igralski imena. Tudi sama je hodila v gledališko šolo, kjer je spoznala Livia Bogatca. Njej so se odprla vrata gledališča, čeprav je bilo vsa leta v finančni krizi. Tu je našla krasne ljudi. Spominja se, da je o njej igralce

Martina Kafol, Bogomila Kravos, Miranda Caharija in Valentina Repini (Foto IK)

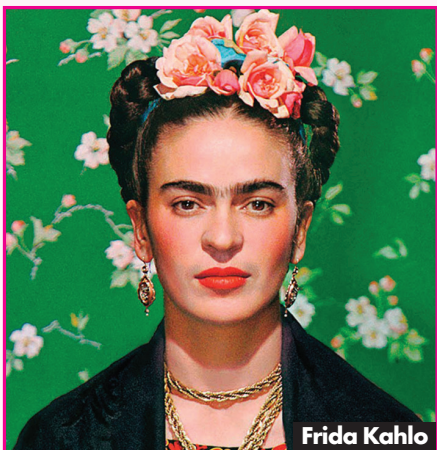
Katja Ferletič

TAKI SMO (26)

Frida Kahlo, brezčasna ikona, muza sodobnih modnih ustvarjalcev

Mehiška slikarka Frida Kahlo ni znana samo zaradi svojega umetniškega dela in razburkanega življenja, pač pa tudi zaradi svojega stila in izvirnega okusa v oblačenju, ki še danes navdihuje najslavnejša imena v modni industriji, svetu sodobne glasbe, fotografije in designa. V zadnjih letih večkrat zasledujemo na modnih defilejih izdelke, ki so zelo podobni tradicionalnim mehiškim oblačilom, torej obogateni s z močnimi barvami, pisanim vzorjem, cvetjem, cofki in značilnimi grafičnimi odtisi na blagu. Oblačila, pokrivala, a tudi vezenje las in ličenje: vse nas spominja na stil Fride Kahlo in na njen svojevredni odnos do mode.

Frida se je rodila leta 1907 v modri hiši "Casa Azul" v Coyoacánu v Mehiki. Bila je revolucionarka, čeprav sta bila fizično in duševno trpljenje stalnici v njenem življenju. Pri šestih letih je prebolela poliomielitis, kar ji je za vedno poškodovalo desno nogo. Bila je izjemno nadarjena, saj je bila ena od prvih žensk, ki so v Mehiki študirale medicino. Študije je prekinila po prometni nesreči med avtobusom, na katerem se je vozila, in tramvajem. Frida je preživela, a utrpela je zelo hude poškodbe hrbtenice, zaradi katerih je več mesecev ležala na postelji in kasneje morala nositi ortopedski steznik. V tistem obdobju se je približala likovni umetnosti: nad njeno posteljo so pritrili posebno ogrado z ogledalom in Frida je podrobno opazovala poteze svojega obraza in ustvarjala številne avtoportrete. Njena samota in posebnost sta jo oblikovali kot umetnico, slikarstvo je postalo sredstvo, s katerim je "zdravila" svojo dušo. Ko se je njeno zdravstveno stanje nekoliko izboljšalo, se je začela družiti s takratnimi predstavniki mehiške sodobne umetnosti in spoznala umetnika Diega Rivera, s katerim se je leta 1929 poročila. Njuno ljubezensko razmerje so označevale pogoste krize. Frida ni mogla imeti otrok, in to je ustvarilo veliko praznino v njenem življenju - s številnimi umetniškimi deli je skušala prenesti na platno svoje občutke in neuresničeno željo po materinstvu. Diego je Frido stalno varal z različnimi ženskami, med katerimi je bila tudi njena sestra. Poroka ni bila srečna, njuna ljubezen je Frido globoko spremenila, čustveno jo je označila za vedno, a istočasno jo je ohranila. Po razporoki se je Frida skušala oddaljiti od vsega tega, kar je Diego ljubil pri njej. Opustila je svojo ženskost

Frida Kahlo

operacij na hrbtenici in tudi nogo so ji morali zdravniki amputirati. Zašla je v globoko depresijo, iz katere se ni več izvlekla. Umrla je 13. julija 1954 zaradi pljučne embolije.

Minilo je skoraj štirinšestdeset let od Fridine smrti, a njen vpliv na umetnost, modo in vso sodobno kulturo je še živ in iz leta v leto narašča. Veliko je reinterpretacij njenih del in njene podobe: "fashioniste" nosijo krone iz svežega cvetja, slavne pop ikone, kot sta pevki Madonna in Beyonce, večkrat izražajo svoje občudovanje, njena življenjska zgodba je bila prikazana v različnih dokumentarcih in filmih.

Frida je bila umetnica neizmerne talenta. Spominjamo se je zaradi izvirnega ustvarjalnega genija in z bolečinami prepredenega življenja. Mehiška umetnica je veliko več kot začasna moda: njen stil navdihuje modne ustvarjalce, Frida je njihova muza, ikona stila. Frida je za ljubitelje lepega preprosto nepozabna.

in začela nositi moška oblačila, suknjice in hlače. V svojem "uporu" ni vztrajala dolgo časa, saj očitno ni mogla živeti brez svojega Diega - spet sta se približala in ponovno poročila leta 1940. Veliko sta potovala po Evropi in Združenih državah Amerike, kjer sta obiskovala najbolj elitne umetnostne kroge. Povsod so Frido, njene likovne sposobnosti in njen svojevredni stil oboževali. Frida je bila sama sebi svoja muza: poznala je vse podrobnosti in najmanjše gubice svojega obraza, skrbela je za svoj videz, za svoje košate obrvi, za svoje dolge črne lase in cvetje v svojih kitah. Fridina podoba je predstavljala moč, neodvisnost in hrepenenje po življenju. Nosila je široka barvana krila, pod katerimi je skrivala protezo, okoli vratu bogat nakit, bleščeče dragulje, šale in venčke iz svežega cvetja. Pod značilnimi srajčkami, iz mehiške pokrajine Tehuantepec, ki so jasno prikazovale njeno brezpogojno ljubezen do domovine, je nosila ortopedske steznike, ki so ji omogočali, da se je lahko avtonomno premikala. Njena zunanja podoba je postala njena moč, način izražanja same sebe, njene osebnosti in njenih kulturnih in političnih prepričanj. Svetu je izkazovala le svoje dobre lastnosti, fizično trpljenje pa je prikrivala. Žal se je Fridino zdravje hudo poslabšalo, pretrpela je več

Brez pogleda na celoto bi fragment izvisel kot posebnost in bi težko sklepali, v kolikšni meri je sedanje gledališko delovanje osnovano na preteklem". Na goriškem srečanju so Bogomilo Kravos spremljale Martina Kafol, predstavnik Založbe ZTT, Valentina Repini, dolgoletna sodelavka v Slovenskem stalnem gledališču, in prijavljena, že nekaj let upokojena igralka, Miranda Caharija, ki se je s svojimi vlogami, katerim je zmajal vdahnili dušo in srce, trajno zapisala v spomin gledalcev. Iz prisrčnega pogovora so poslušalci izvedeli marsikaj in začutili, kako veliko ljubezen do našega gledališča goji Bogomila Kravos, pa tudi njeno željo, da bi ne šlo v pozabo, kar je to gledališče ustvarilo v prejšnjem stoletju. Hvaležnost čuti do vseh teh ustvarjalcev in do tedanje tako prisrčne publike. Med drugimi je poudarila, kako so prav v Gorici imeli gledališko šolo (bogato gledališko delovanje na Goriškem je doseglo višek v letih 1925-1926) in kako so v Ljubljani takoj po drugi svetovni vojni načrtovali ustanovitev Gledališča za slovenske Primorje s sedežem v Trstu in s podružnico v Gorici. Leta 1946 je bil prvi gledališki tečaj prav v Gorici. Iz tega sta izšla Silvij Kobal in Ernest Zega, Idričan in Kraševac. Takrat je Gabrielčičevo, ki je bila tudi Goričanka kot Delak, spoznala tudi Bogdana Bratuž, ki je edina Goričanka omenjena v knjigi Milice Kravos.

Kravosova se spominja, kako je kot dekletce nastopila v dvorani pri Zlatem pajku v predstavi Kraljestvo palčkov. V njej je vilo igrala mlada Miranda Caharija. Režiral je Joško Lukeš, ki je bil, po besedah Kravosove, ugleden, prisrčen igralec (na goriški predstaviti je bila tudi njegova hčerka Neva). Tudi Caharija ima lepe spomine na goriško gostovanje, kamor so prihajali z vsemi predstavami, ki so jih odigrali v Trstu, - prva postojanka v Gorici je bila vselej ka-

Modest Sancin rekel: "Ta bo naša"! Gledališče ji je navrglo veliko zadoščenja. Ko je omenila, kako so z majhnih odrov prestopili na velike v tržaškem avditoriju, na Stadionu 1. maja, v Kulturnem domu in goriškem Verdiju, je zaupala, da so bili zanjo "pravi teater" tisti mali, mrzli podeželski odri, do katerih je prihajala vsa toplina občinstva. Stik s publiko je čudovit in potreben. Igralec pa mora igrati. Ne sme počivati preveč! Če ne igra, trpi, je zatrdila. Zanj je bilo nastopanje na odru vselej zabava. Delo v gledališču ji je pomagalo premostiti tudi osebne življenjske težave, ker je čutila, da je publika z njo. "Vedela sem, da, ko stopim na oder, vržem mrežo in vas imam", je zadovoljno dejala Caharija. Še marsikaj je razkrila s svoje dolge gledališke poti, npr. to, da je z lahkoto vskočila v igro. "Teater mora dajati publiki emocijo: igralec mora vzbujati smeh ali solze. Na odru ne sme vladati dolčas! Dober tekst, dobra zasedba, dobra režija in predstava je že narejena"! je naglasila Caharija, ki je prisrčne besede namenila nekdanjim kolegom, predvsem Bogatcu, s katerim je večkrat nastopala.

Iva Koršič

Ustavno sodišče odločilo, da so zakoni o referendumu neustavni!

NSi – krščanski demokrati z novim vodstvom na volitve

Včasih se tudi v politiki zgodijo novosti, ki so ne-pričakovane, vendar pa lahko vplivajo ali morda celo povzročijo spremembe v družbi in državi. To se je v Sloveniji, sicer v manjšem obsegu, potrdilo v prejšnjih dneh. Najprej je politiko in zainteresirani del t. i. navadne javnosti presenetila odločitev ustavnega sodišča, da sta Zakon o referendumu in ljudski iniciativi in del zakona o volilni in referendumski kampanji neustavna, torej v nasprotju z najvišjim pravnim aktom države. Sledila sta odstop Ljudmle Novak, predsednice stranke Nova Slovenija – krščanski demokrati, in zamenjava večine njenega vodstva. Nadaljujejo se tudi pogovori, s polemikami, o nameri vlade, da prizna državo Palestino. Stranka modernega centra, največja v vladni koaliciji, pripravlja zakon o zaščiti kulturnih pravic pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije, živčih v Sloveniji. Z omenjenimi in tudi drugimi dogodki, kot sta val stavk javnega oziroma državnega sektorja in poglobljanje napetosti med Slovenijo in Hrvaško zaradi arbitražne razsodbe o meji med državama, je v Sloveniji nastalo napeto ozračje, katerega del sta tudi razočaranje in zgražanje večine javnosti zaradi sedanjih stisk in slabih razmer v državi. Zgodilo pa se je, ali pa se dogaja, naslednje. Do bližnjih parlamentarnih volitev skoraj zagotovo ne bo sprejet noben reformni zakon s katerega koli področja, ker za to zmanjkuje časa in ni politične volje. Sicer pa bo državni poglavar Borut Pahor domnevno v mesecu marcu razpustil Državni zbor sedanjega mandata in do-

ločil nadaljnje postopke v proceduri za volitve. Popolna negotovost, tudi med pravnimi izvedenci, je nastala ob dilemi, ali neustavnost referendumske zakonodaje pomeni, da so neustavni tudi vsi drugi referendumi z izrazi ljudske volje, ki so bili izvedeni v celotnem obdobju slovenske države. Po nekaterih tolmačenjih bi neustavni lahko postali tudi plebiscit o ustanovitvi samostoj-

SDS, dokler jo bo vodil Janez Janša. Zdaj je ta voditelj dela politične desnice pozdravil kadrovske spremembe v Novi Sloveniji – krščanski demokrati in se zavzel za novo zblizanje in sodelovanje obeh desno usmerjenih strank. Ljudmila Novak ostaja poslanka in bo tudi kandidirala za nov mandat, novo vodstvo stranke pa je pozvala, "naj ne pozabi, da je Nova Slovenija edina katoliška

stranka v Sloveniji". Predvsem volilnim namenom je očitno namenjen poseben zakon za zaščito kulturnih pravic pripadnikov narodov nekdanje Jugoslavije. Pripravlja ga Stranka modernega

Matej Tonin

ne in neodvisne države Slovenije ter referenduma o članstvu Slovenije v EU in zvezi Nato. Novi vršilec dolžnosti predsednika stranke Nova Slovenija – krščanski demokrati je postal mlad in ambiciozen poslanec Matej Tonin. Z zamenjavo Ljudmle Novak in večine njenih sodelavcev v vodstvu stranke naj bi bila ta uspešna tudi na volitvah. Matej Tonin zatrjuje, da bo prejela vsaj 10 odstotkov glasov volivcev. Odmeva tudi njegova napoved, da bo stranka v prihodnje sodelovala z vsemi strankami, če se bodo o tem dogovorili. To pomeni tudi možnost sodelovanja s stranko SDS in njenim predsednikom, Janezom Janšo. Navajam, da je nekdanja predsednica stranke Ljudmila Novak ostro nasprotovala sodelovanju in dogovarjanju s

večja stranka vladne koalicije, največja tvorca pa sta Violeta Tomić, poslanka Levice, in poslanec vladne Stranke modernega centra, Dragan Matić. Zakon naj bi bil namenjen okoli 240-tisočim pripadnikom jugoslovanskih manjšin, kolikor naj bi jih živelo v Sloveniji. Le-ti so Albanci, Bošnjaki, Črnogorci, Hrvati, Makedonci in Srbi. Za zagotavljanje in zaščito njihovih pravic naj bi ustanovili poseben Urad za narodne skupnosti pripadnikov nekdanje Jugoslavije, ki bi deloval v okviru ministrstva za kulturo.

Pripravljanje omenjenega zakona že zdaj povzroča pomisleke in nasprotovanje Slovencev, morda tudi pripadnikov avtonomnih italijanske in madžarske manjšine, ki sta v Sloveniji priznani in zaščite-

ni z ustavo. Obravnavani pripadniki narodov nekdanje skupne države so že zaščiteni z različnimi predpisi, ki povsem zagotavljajo njihove pravice in zaščito, zato nov zakon najbrž ni potreben. Dogaja se, da sta oblast in politika včasih do državljanov iz nekdanjih jugoslovanskih republik bolj pravični in razumevajoči kot do Slovencev.

Glede priznanja države Palestine pa premier Miro Cerar še vedno razmišlja in se posvetuje o posledicah, ki bi jih priznanje lahko imelo za Slovenijo. Parlamentarni odbor za zunanjo politiko je prekinil sejo o priznanju Palestine in jo bo nadaljeval, ko bo vlada pojasnila svoja stališča o priznanju. Zunanji minister Karl Erjavec, ki je najbolj zavzet za priznanje Palestine, je domnevno zagrozil, da bo njegova stranka Desus zapustila vlado in koalicijo, če vlada s predlogom za priznanje ne bo pohitela. Ernest Petrič, svetovalec predsednika republike, zatrjuje, "da predsednik Republike v tem trenutku ne vidi razloga, da bi Slovenija samostojno priznala Palestino. Takšna poteza bi namreč lahko oslabil položaj Slovenije znotraj EU in tudi širše, kar bi imelo posledice pri reševanju slovenskih zunanjepolitičnih problemov". V SDS pa nasprotujejo priznanju države Palestine zato, ker bi to prispevalo k večjemu konfliktu na Bližnjem vzhodu. Predsednik SDS Janez Janša opozarja, "da je Slovenija članica EU in zveze Nato, obujanje sentimenta neuvrčenosti pa bi ji močno škodilo".

Zaradi stališč in ukrepanja ustavnega sodišča glede referenduma o gradnji drugega tira železniške proge Divača – Koper in tudi kritik aktivista civilne družbe Vilija Kovačiča se gradnja drugega tira ne more začeti. V vladi so ogorčeni, saj zdaj ni možnosti, da bi predsednik vlade zasadil prvo lopato na trasi bodoče proge, kar je menda načrtoval. Časnikar Nejc Gole pa je v časopisu Delo zapisal, "da je do te točke pripeljala politika, ki že desetletja ni sposobna zgraditi 27 kilometrov železniških tirov".

Bolj spodbudno pa je sporočilo dr. Zorana Vaupota, dekana Fa-

kultete za poslovne vede pri Katoliškem inštitutu v Ljubljani, "da so pri njih oblikovali res izjemno profesorsko ekipo, kar je važno tudi zaradi tega, ker je Fakulteta za poslovne vede del nastajajoče katoliške univerze v Ljubljani. Upam si trditi, da nam profesorsko ekipo lahko zavidajo vsi v Sloveniji, pa ne le v Sloveniji. Javnost

morda najbolj pozna prof. dr. Verico Trstenjak in prof. dr. Andreja Finka, v zadnjem času je bil v slovenskih medijih zelo prepoznan ddr. Klemen Jaklič, v našem profesorskem zboru pa bodo še doc. dr. Simona Drenik, doc. dr. Laris Gaiser in prof. Meta Ahtik iz Banke Slovenije.

Marijan Drobež

Ljubljana / Študija o mladih v različnih slovenskih manjšinah

Narodna pripadnost je za mlade manj pomembna od večjezičnosti

Monografija, ki so jo predstavili v prostorih Slovenske matice v Ljubljani, je sad raziskovalnega dela treh zamejskih znanstvenih inštitutov, Slovenskega raziskovalnega inštituta iz Italije ter Celovškega Slovenskega znanstvenega inštituta in Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik prav tako iz Celovca. Inštitut za narodnostna vprašanja iz Ljubljane pa je nosilec projekta.

Publikacija, ki je izšla lani novembra, je prva izmed štirih monografij, ki bodo obravnavale tematiko identifikacijskih procesov, jezikovnega profila in participacije mladih v slovenskem zamejstvu, ali bolje slovenskih zamejstvih. Prvi zvezek pa obravnava splošni položaj mladih pripadnikov slovenskega etničnega telesa v domicilnih državah, kjer je prisotna slovenska manjšina: se pravi v Italiji, Avstriji, na Hrvaškem in Madžarskem.

Izsledki raziskave kažejo na to, da predstavljajo mladi osrednje vprašanje aktualnega zgodovinskega trenutka vsakega od štirih slovenskih zamejstev. Mladi anketiranci delijo na splošno podobne družbene izkušnje kot vrstniki večinskega naroda in mladi v Sloveniji.

Prevladujoči liberalno tržni kapitalizem namreč kroji njihovo usodo. Pojem večjezičnosti postane za anketirane v trenutnih družbenih okoliščinah veliko bolj pomemben od zgolj narodne pripadnosti. Znanje več jezikov veča zaposlitvene možnosti, gojenje slovenstva v tem vidiku ni funkcionalno, kaže raziskava. Prav zato sloni izbira za narodno pripadnost na subjektivnem odločanju. To izbiro lahko sicer pogojujeta smotrna jezikovna politika in načrtno uvajanje gradnikov narodne revitalizacije. Ključno vlogo imajo pri tem zaščitne norme, ki jih posamezne domicilne države izvajajo do manjšin. Položaj slovenske manjšine v Italiji in Avstriji je glede tega bistveno boljši kot na Madžarskem in na Hrvaškem. Nikakor ne gre zanemariti pomena, ki jo ima posredovalna vloga matične domovine.

Prešernovo gledališče Kranj / 48. Teden slovenske drame

Obeta se vrsta izjemnih gledaliških predstav

Na nedavni novinarski konferenci v Prešernovem gledališču Kranj so razkrili, katere predstave je selektorica izbrala za letošnji 48. Teden slovenske drame. V 12 festivalskih dneh, od 27. marca do 7. aprila, bo na ogled kar 18 izjemnih predstav, kar je velik in spodbuden organizacijski zalogaj za Prešernovo gledališče Kranj in lep obet, poln umetniških užitkov, za obiskovalce festivala. Izbor predstav za tekmovalni in spremljevalni program je pripravila selektorica mag. Tea Rogelj (pred kar nekaj leti je bila dramaturginja v Primorskem dramskem gledališču oz. SNG Nova Gorica). V tekmovalni program je vključila šest uprizoritev: *Človek, ki je gledal svet*, režiser Žiga Divjak, Slovensko mladinsko gledališče; avtorski projekt *Stenica*, režiser Jernej Lorenci, Prešernovo gledališče Kranj in Mestno gledališče Ptuj; Gregor Strniša: *Ljudožerci*, režiser Ivica Buljan, Drama SNG Maribor; Ivan Cankar: *Hlapci*, režiser Janez Pipan, SNG Drama Ljubljana; Dušan Jovanović: *Zid, jezero*, režiser Miloš Lolić, SNG Drama Ljubljana; Saša Pavček: *Pod sne-*

gom, režiserka Barbara Zemljčič, Mini teater Ljubljana. O izboru je selektorica Tea Rogelj povedala: "Gledališki ustvarjalci so na letošnji 48. Teden slovenske drame prijavili 37 uprizoritev, po lastni presoji pa sem si ogledala še dodatnih 25 produkcij, skupaj kar 62 predstav. Dobra polovica predstav, ki sem si jih ogledala za festival, temelji na klasični dramski formi, za primerjavo naj povem, da je bila v naboru za lanski Teden slovenske drame takšnih tretjina. Med prijavljenimi je bilo šest uprizoritev amaterskih gledaliških skupin in sedem projektov zunajinstitucionalnih skupin, od teh štiri namenjene otrokom ali mladini. Večja zastopanost slovenske dramatike v naših gledališčih v letošnjem letu je pogojena z dejstvom, da so se ustvarjalci SNG Drama iz Ljubljane odločili, da bodo v počastitev 150-letnice Dramatičnega društva zasnovali povsem slovensko sezono. V prvi polovici leta so uprizorili Linhartovo *Županova Micko*, sledili so Cankarjevi

Hlapci, Jovanovičeva igra *Zid-Jezero*, slovenska dramatizacija romana Aldousa Huxleyja *Krasni novi svet*, otroška predstava Eve Kraševca in Maje Sever *Peter Klepec ali Kako postaneš pravi junak* in drama Mileta Koruna *Sveti*

mož. Slovensko sezono bodo kmalu nadaljevali s premiero Cankarjevega *Pohujšanja*". Poleg SNG Drama v letu 2017 po številu uprizoritev slovenskih del med slovenskimi institucionalni-

mi gledališči, po mnenju mag. Tee Rogelj, izstopa tudi Prešernovo gledališče Kranj z avtorskim projektom *Stenica*, ki je nastalo v koprodukciji z Mestnim gledališčem Ptuj, pa tudi s predstavo Matjaža Zupančiča *Pesmi živih*

gledališče ljubljansko in njihov muzikal *Trča ali Mnogo hrupa za nič*, ki sta ga podpisala Gašper Tič in Davor Herceg, prav tako s Shakespearom navdihnjen avtorski projekt *Sen kresne noči* in žanrsko novost v Sloveniji, 'gledališko kriminalno nadaljevanko' v štirih delih *Vranja vrata* Neja Gazvode. Precej domačih uprizoritev pa je imelo tudi Slovensko mladinsko gledališče, med njimi so bili avtorski projekt *Človek, ki je gledal svet*, koncertna uprizoritev pesmi Svetlane Makarovič *Pasja procesija*, gledališki koncert po pesmih Gregorja Strniše *Slovenska popevka* in *Pošasti* Simone Hamer.

K tednu slovenske drame spada tudi mednarodni program, ki ga je predstavila Mirjam Drnovšek, direktorica Prešernovega gledališča Kranj, in ga sestavlja šest izjemnih produkcij: Neda R. Bric: *Zrno soli*, režiserka Neda R. Bric, Narodno pozorišče Tuzla in Prešernovo gledališče Kranj; Evald Flisar: *Enajsti planet*, režiser Goutam Halder, gledališče Naye Natua, Kolkata, Indija; Evald Flisar: *Komedija o koncu sveta*, režiser Ei Takatori, gledališče Gesshoku Kagekidan, Tokio, Japonska; Evald Flisar: *Nora Nora*,

gledališče ljubljansko in njihov muzikal *Trča ali Mnogo hrupa za nič*, ki sta ga podpisala Gašper Tič in Davor Herceg, prav tako s Shakespearom navdihnjen avtorski projekt *Sen kresne noči* in žanrsko novost v Sloveniji, 'gledališko kriminalno nadaljevanko' v štirih delih *Vranja vrata* Neja Gazvode. Precej domačih uprizoritev pa je imelo tudi Slovensko mladinsko gledališče, med njimi so bili avtorski projekt *Človek, ki je gledal svet*, koncertna uprizoritev pesmi Svetlane Makarovič *Pasja procesija*, gledališki koncert po pesmih Gregorja Strniše *Slovenska popevka* in *Pošasti* Simone Hamer.

K tednu slovenske drame spada tudi mednarodni program, ki ga je predstavila Mirjam Drnovšek, direktorica Prešernovega gledališča Kranj, in ga sestavlja šest izjemnih produkcij: Neda R. Bric: *Zrno soli*, režiserka Neda R. Bric, Narodno pozorišče Tuzla in Prešernovo gledališče Kranj; Evald Flisar: *Enajsti planet*, režiser Goutam Halder, gledališče Naye Natua, Kolkata, Indija; Evald Flisar: *Komedija o koncu sveta*, režiser Ei Takatori, gledališče Gesshoku Kagekidan, Tokio, Japonska; Evald Flisar: *Nora Nora*,

režiser Ivan Pronchev, gledališče Theatre Centre RusArt, Moskva, Rusija; Simona Semenič: *Sfankov si*, režiser Helidon Fino, gledališče Teatri Kombetar, Tirana, Albanija; Rok Vilčnik - rokreg: *Ljudski demokratični cirkus Saškevili*, režiser Yonatan Esterkin, gledališka akademija Nissan native Acting Studio Jeruzalem, Izrael.

Ena od spremljevalnih dejavnosti Tedna slovenske drame so tudi dramske delavnice. Mirjam Drnovšek je izpostavila še bralne uprizoritve dramskih besedil, nominiranih za Grumovo nagrado, ki bodo potekale v Slovenskem gledališkem inštitutu v Ljubljani, pa tudi bralne uprizoritve študentov AGRFT pod vodstvom Žanine Mirčevske in okroglo mizo, ki jo pripravljajo v sodelovanju z Društvom gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije. "Natečaj za letošnje Grumove nagrade je že končan, prav tako natečaj za mladega dramatika. Kdo so nominiranci, bomo izvedeli v začetku marca, za Grumovega nagrajenca pa ob koncu 48. Tedna slovenske drame", je na novinarski konferenci povedala Mirjam Drnovšek.

Iva Koršič

GORICA Občni zbor Skupnosti družin Sončnica

Na novo začrtajmo smernice za naše delovanje!

Na pragu dvajsetega leta delovanja je prav, da se pri Skupnosti družin Sončnica ozrejo na lastno zgodovino, na društvene cilje in namene. To je v nedeljo, 28. januarja, poudarila Mirjam Bratina, predsednica goriške skupnosti, na občnem zboru v Močnikovem domu v Gorici, na katerem so med drugim izvolili novo vodstvo. Novi odborniki naj dobro premislijo, je še dejala, kakšna naj bi bila vloga Sončnica v prihodnje, kakšna so pričakovanja društva in naše družbe. Potrebe družin na našem ozemlju so namreč vedno večje, nastajajo tudi nove potrebe, morda delo z ostarelimi in bolnimi, pomoč družinam v stiski. V teh letih so uresničili številne pobude, ki so se sicer spreminjale kot tudi potrebe članov in razmere v družbi, toda glavni in prvotni cilj je bil, "da bi se družine na Goriškem povezovala med sabo, sodelovale in si nudile oporo pri vzgoji otrok in rasti zakoncev". Neke stalnice in prepoznavnosti v družbi so ohranili z organizacijo kakovostnih predavanj, v zadnjih letih z gledališkimi predstavami in poletnimi izlety, ki združujejo mlade in starejše. Čim bolj kvalitetno skušajo opravljati svoje dejavnosti, pridobiti nove člane in vzbujaati potrebo po povezovanju. "Dela je veliko". Družina sama doživlja danes velike spremembe in je ogrožena, sploh pa je zaznati vedno več težav pri ohranjanju zakonskih skupnosti, saj je vedno več razprtih družin tudi v naši sredini. "Mogoče je današnji čas za vse nas velik izziv: da na novo začrtamo smernice za naše delovanje".

Zbrane je uvodoma pozdravila Franca Padovan, predsednica Zveze slovenske katoliške prosvete, v katero se je skupnost nedavno vključila; pohvalila je dragoceno delovanje zlasti na vzgojnem in gledališkem področju ter člane spodbudila k nadaljnjemu sodelovanju. "Vem, da lahko računam na vašo pomoč". Poročilo upravnega odbora, ki ga je pripravila odsotna tajnica Fanika Klanjšček (predsednica se ji je iskreno zahvalila za odlično opravljeno delo), je prebrala Mirjam Bratina. Marca 2017 so imeli tradicionalni niz predavanj strokovnjakov iz Slovenije in naše dežele: goriški publikli so spregovorili Aleš Čerin, Iztok Ostan, Alenka Rebula in Gregor Čušin. Lani so že tretjič priredili cikelu telovadbe na prostem, vadbo je vodil prof. Aldo Rupel. Tečaj je potekal na različnih lokacijah, udeleženci so tako lahko spoznali tudi manj znane goriške kotiche. "Ker je bila pobuda uspešna, bomo z njo tudi nadaljevali". Med organizacijsko najbolj zahtevnimi projekti je gotovo poletno središče Srečan-

foto dd

ja 2017, ki ga v Zavodu Svete Družine pripravlja AŠZ Olympia in Mladinski dom iz Gorice. Tudi lani se ga je med 12. junijem in 11. avgustom udeležilo lepo število otrok iz vrtcev in osnovnih šol. Koordinatorica središča je Damjana Česčut, v delo so vključeni tudi drugi mladi vzgojitelji in animatorji. V drugi polovici avgusta prireja Sončnica že več let potovanje za člane: lani je 50 potnikov ("med njimi je bilo več mladih kot po navadi") šlo na petdnevni izlet po Češki. Take pobude so posebno dragocene, saj omogočajo poglobljanje medgeneracijskih odnosov. Predsednica je izrecno omenila in pohvalila delovanje gledališke skupine O'Klapa, ki deluje v okviru Sončnice in ki je nastopila s številnimi ponovitvami uprizoritve mi-javzikala Obuti maček v naši deželi, Sloveniji in na Koroškem. Člani gledališke skupine so tudi pozvali zborovsko revijo Cecilijanka in sodelovali pri drugih prireditvah. Mlajši člani skupnosti družin so s starši sodelovali s slovenskim pastoralnim središčem v Gorici pri izdelovanju adventnih venčkov. Tudi to je bila lepa priložnost za druženje. V začetku decembra je prijetno in praznično miklavževanje za otroke pripravila gledališka otroška skupina O'Klapica, nekaj podmladek skupine O'Klapa, ki jo z veliko prizadevnostjo vodi Sanja Vogrič in Katja Terčič. Poleg tega so se člani in odborniki skupnosti družin v lanskem letu redno udeleževali sestankov ZSKP, pomagali pri nekaterih pobudah zveze, se udeležili tečajev napovedovanja in vodenja skupin itd.

Po branju in odobritvi finančnega poročila in poročila nadzornega odbora so prisotni člani volili nov upravni in nadzorni odbor. V upravni odbor so bili izvoljeni Mirjam Bratina, Katerina Ferletič, Niko Klanjšček, Ana Saksida, Marjan Vogrič, Erika Jazbar, Marija Marušič Bandelj, Franko Pahor in Katja Terčič (funkcije so si porazdelili na prvi seji, 6. februarja), v nadzorni pa Adrijan Pahor, Valentina Jarc in Andrej Vogrič.

Tik pred koncem občnega zbora je Mirjam Bratina še predstavila program delovanja. Omenimo vsaj, da se bo niz predavanj v letu 2018 začel v soboto, 17. februarja, ob 20. uri: prvi gost v dvorani Močnikovega doma bo p. Karel Gržan; 22. 2. bosta govorila zakonca Tina in Janez Kramarič, 1. 3. družinski terapevt Izidor Gašperlin, 8. 3. Alenka Rebula. Konkretno razmišljajo o poletnem izletu in središču, pa tudi "O'Klapa že pripravlja nekaj zelo zanimivega"...

DD

S 3. strani

"Zavedati se moramo ..."

To ni nobena skrivnost. Sam predsednik Pavšič mi je priznal, da imam lažje delo, saj pri SKGZ volijo različne stranke. Vedno sem zahteval in poudarjal, da bi morali imeti slovenskega parlamentarca v Rimu. Zakon 38 v členu 26 točno navaja, da moramo imeti olajšano izvolitev slovenskega kandidata v senatu in poslanski zbornici. Isto sem ponovil zunanjemu ministru Republike Slovenije Karlu Erjavcu, a žal je medijsko prevladovala druga opcija. Tu sploh nisimo složni. Zajemčeno politično zastopstvo torej! Italijani v Sloveniji se tega poslužujejo, tako bi ga morali imeti tudi mi. Imamo ustavo, zakone, Osimski in Londonski sporazum, bilateralne dogovore in lep primer iz Slovenije. A žal, se vsi na to poživljajo. Vsi govorimo, kako lepo je na Južnem Tirolskem, a se ne zgledujemo po njih in ne gremo vsi v isto smer. Res je, da so oni v večini, a pozabljamo, da so si sami izborili pred petdesetimi leti to, kar imajo danes. Evropski poslanec Dorfmann, ki je nastopil na Dnevu emigranta v Čedadu letos, nam je lepo povedal, da so bili najbolj revna dežela v Italiji, da so pa prav zaradi lastnega političnega zastopstva in avtonomije danes najbogatejša. Vedno silimo pod okrilje kakšne stranke. Velik demografski padec, ki smo mu priče v narodni skupnosti v Italiji, me sili v razmišljanje, da nas v prihodnje velike italijanske stranke ne bodo niti povohale več, ker nas bo premalo. Zato moramo čim prej to urediti. Moramo urediti zakonodajo, po kateri bomo imeli zajemčeno politično zastop-

stvo. Nekateri mi zatrjujejo, da so to sanje, a sam verjamem vanje. Za seboj imamo državo Slovenijo, združiti moramo vse razpoložljive, nam naklonjene sile, da bi to dosegli. Če se je to uredilo za Nemce, Francoze in Ladince, se mora tudi za nas! Zakaj bi morali biti mi vedno drugorazredni državljani? Zakaj bi morali mi veljati manj kot drugi? Ponavljam: če tega ne bomo dosegli, nas bo demografski padec tako zdesetkal, da

Foto JMP

nas Italijani ne bodo niti povohali več!

In smo pri demografskem padcu, na katerega stalno opozarjate pri SSO.

Res je, da govorimo predvsem o demografskem padcu v Beneški Sloveniji, kjer je to glavna tema, saj gre tam že za obstoj narodne skupnosti. A o tem moramo govoriti tudi na Goriškem in v Trstu! Benečija je imela drugačno zgodovino, to vemo, zato smo zaskrbljeni za tamkajšnje današnje stanje. Prav tako moramo pa biti zaskrbljeni zaradi upadanja števila slovenskih ljudi na Goriškem in Tržaškem. In tu morata nastopiti skupaj, politika in šola, vsi se moramo za-

vedati nevarnosti. Če bomo izgubili svojo politiko, bomo postali nekakšen rezervat, nepomemben del družbe, ki ga ne bo nihče jemal resno. Izgubili bomo vse, kar imamo danes.

Še želja našim bralkam in bralcem ob vstopu v novo leto.

Ostati moramo ponosni, v srcu zavedni, a zavedati se moramo, da današnji čas zahteva spremembe. Če sami v narodni skupnosti ne bomo naredili nekaterih sprememb na bolje, jih bodo drugi delali za nas, a ne v okviru manjšin, ampak vedno z večinskega stališča, kar je seveda za nas vedno slabo. Zavedati se moramo lastne identitete, a sodelovati z vsemi, vsi skupaj pa bi morali imeti skupno vizijo za skupno dobro naše narodne skupnosti. Na določenih po-

dročjih smo dobri, celo odlični, a moramo iskati skupno vizijo. Všeč mi je bilo, ko je goriški nadškof na božičnem koncertu izpostavil dejstvo, da smo Slovenci skoraj še edini, ki pojemo in ohranjamo pevsko kulturo. A to ni vse! Istočasno poudarjam, da se ne smemo zapirati sami vase, da moramo sodelovati, mogoče bi veljalo poudariti, da moramo svojo odličnost na kulturnem področju znati tudi marketinško prodajati, da ne bomo odvisni samo od javnih prispevkov. Predvsem pa se moramo zavedati lastne pomembnosti, lastne identite in odličnosti naše kulture! "Bog živi vas Slovenke..."

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (185)

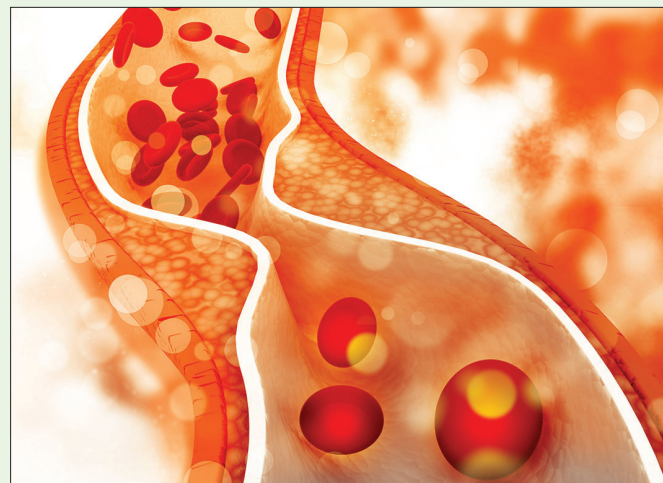
Holesterol v naturopatiji (2)

Naturopat ni naravni zdravnik, ne zdravi z zelišči. Naturopat krepi osebo, ki jo ima pred seboj, krepi bazo, to je telo. Da vam bolje razložim, vam dam primer: zakaj bi dajali na mizo, ki je umazana, čist prt, saj se bo umazal; isto se dogaja z naturopatijo, zakaj bi dovajali zdrava zelišča v telo, ki je polno toksinov, v katerem absorpcija ne deluje. Telo je potrebno najprej prečistiti! Kako? S hrano! Samo hrana zdravi, in to taka hrana, ki bo krepila jetra, skratka, hrano uporabljamo v naturopatiji kot zdravilo. Zato odsvetovanih živil ne smemo nikakor uživati, niti v mikro količini, saj se tako "zastupljamo".

Gospa se je dva meseca držala navodil glede hrane in je v dveh mesecih shujšala 8 kg in njen holesterol je padel z 10 na 6. Ko je prišla k zdravnici, le-ta ni mogla verjeti svojim očem in krvni sliki. Čestitala ji je. Gospa je pričela normalno spati, rekla je, da je mirna, da ima veliko energije, da nima več refluksa, nočnega potenja, da je ne boli več križ in da ji roke ponoči ne drevenijo več. Prečistila je svoje telo, tako da je hrano nahranila in ponovno aktivirala najpo-

membnejši prečiščevalni filter telesa: jetra. Vsako sekundo je v jetrih prisotne kar 10 % vse krvi našega telesa. Vsako minuto jetra filtrirajo 1,4 litra vode.

Ko so jetra šibka, se toksini začenejo nalagati v telo, v tistih predelih telesa tako zmanjšajo encimatske reakcije organizma.

Tako se ustavi komunikacija med zunanjo in notranjostjo celice. Naša jetra presnavljajo hranila, hormone in učinkovine zdravil. Zato mora ta filter delovati brezhibno!

/ dalje
www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Franca Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385
Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, **SWIFT** ali **BIC** koda: CCRTIT2TVOO
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail zadruaga.gm@gmail.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji **USPI** in Zveze katoliških tiskov in Italiji **FISC**
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi in inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To število smo poslali v tisk v torek, 6. februarja 2018, ob 13. uri

Sem to, kar sem

Drugačnost

Včasih, ko moj odnos z ljudmi postane težaven in skoraj nemogoč, se nekako zatečem k svojim živalim. Globina vdanih temnih oči, mehko dlake in toplina telesa, ki se stiska k tvojim nogam... Pa zvestoba, ki je obenem jamstvo za medsebojno sporazumevanje. Brez besed, brez vpitja, brez razočaranj in stavkov tja v en dan. Z živalmi je največkrat dovolj že sam pogled, včasih še ta ni potreben. Enostavno razumemo se. In predvsem zaupam jim. Ker vem, da me nikoli, res nikoli ne bodo razočarale.

Pravzaprav so te ugotovitve dokaj žalostne. Te namreč, da samo živalim stoodstotno zaupam. In žalostno je, da je to prepričanje dozorelo v meni v letih in ob številnih izkušnjah. Negativnih, seveda. To potem, ko v mladih letih nikakor nisem razumela strica, ki je imel na steni v okvirčku tisti znani rek, "bolj ko spoznavam ljudi, bolj ljubim živali". Takrat sem še verjela v ljudi. Zdaj imam vse bolj občutek, da postajam samosvoj čudak. Kljub temu da mi prijatelj Jurij stalno ponavlja, da sem radoživ optimist. Zase pa obenem trdi, da postaja vse večji ljudomrznež. Da pravzaprav sam sebe ne prepoznavam več. Tako se je odtujil od vseh in vsega. In ne ve več, kam spada in kam bi šel.

Kam spadam in kdo sem, ne vem niti sama. Tisto Baudelairjevo poezijo, *Tujca*, sem imela rada že kot najstnica. Tujec brez doma, brez domovine, brez družine in večkrat tudi brez prijateljev. Čeprav jih imam veliko, ogromno, se včasih ne morem izogniti tistemu strašnemu občutku osamljenosti in zagrenjenosti. Občutku, da bi se rada razgovorila, pa ne vem s kom. Ker me namreč ne zanima pogovor o tem, kaj dela sosed in kaj se dogaja na vasi. Iščem drugačnih odgovorov, drugačnih resnic. Iščem neki smisel, iščem upanje. Ne vem, kje tiči razlog za ta moj občutek samote. Po vsej verjetnosti v dejstvu, da sem drugačna. Da se tega vse bolj zavedam. Da drugače razmišljam. Da drugače živim. Da se celo drugače oblačim. In da sem vedno protti.

Drugačna sem bila že kot otrok. Ko sem bila čisto majhna, so o meni vsi govorili, da sem preresna, preveč odrasla. Družbe svojih vrstnikov enostavno nisem marala, raje sem se družila z odraslimi. In še najraje sem bila sama. V naravi. Ravno zato mi ni bilo težko, ko sem veliko let pozneje, kot vzgojiteljica, srečala deklico, ki je bila ravno taka kot jaz. Starši so jo sicer poslali v gorsko kolonijo, da bi se spoprijateljila z vrstniki. Ona pa je bila največkrat sama, s knjigo v rokah, ali pa je iskala družbo nas vzgojiteljev. Moramo jo prisiliti, da se vključi, so govorili moji kolegi. Jaz pa sem zagotovo vedela, da se ne bo, niti siliti je nisem hotela v to. Preveč živ spomin je bil v meni na tiste dni, ki sem jih

prejokala v koloniji, ker sem pogrešala mir, samoto, knjige. Za igre mi ni bilo mar. Z gozdom bi bila najraje sama in ga uživala v tišini. Nekako prestara sem bila za svoje vrstnike. V otroštvu nisem bila samo samosvoja. Bila sem tudi trmasta. In uporniška. Mama je trdila, da pritrdilnih odgovorov ne poznam. Sicer je danes istega mnenja moj mož, ki me včasih na kolenih prosi, naj vsaj enkrat v življenju spregovorim tisto dragoceno besedo... ja, da. Ampak jaz sem taka, razmišljam s svojo glavo. Vedno. In vedno drugače. Bodisi, ko gre za majhne, nepomembne stvari, kot tedaj, ko gre za velike, odločilne. Ni mi do tega, da bi ideje drugih jemala za svoje. Enostavno se ne dam. Iščem svojo pot.

Najtežje so verjetno odrasli shajali z mano, ko sem bila v najstniških letih. Ko sem bila dijak. V šoli sem bila vedno odličnjakinja, brez večjih težav sem se učila, predvsem pa, ne da bi me to stalo posebnega truda. Še zdaj vidim osupel obraz mame, ki se vrača z rodiljskega sestanka. Vse je v redu, kajne mama, veselo sprašujem, saj vem, da so moje ocene več kot vzorne. Mama žalostno gleda v tla. Ona je bila vedno ubogljiva, mirna, podrejena in ustrezljiva oseba. Veš, kaj mi je očitala razredničarka, pripoveduje in jo je obenem sram: "Vaša hči je v šoli odlična, samo sploh si ne predstavljate, kako bi si vsi mi oddahnili, ko bi je ne imeli več na našem zavodu". Mama je bila obupana, meni je šlo seveda na smeh. Bila sem namreč upornik, vedno proti vsem in vsemu in imela sem to slabo lastnost, da sem znala za seboj potegniti še ostale dijake. Sošolci so mi namreč zaupali, ker sem jim vedno pomagala pri učenju. Kljub vsemu si nisem nikoli želela, da bi postala vodja, da bi bila glavna ali najpomembnejša. Vem, da je marsikdo računal na to, da bom nekoč našla vodilno vlogo, morda v politiki, morda v kulturi ali prosveti. A meni ni bilo nikoli do tega. Raje sem zahajala v naravo, v gore, iskala samoto in tišino. Rojena sem bila za gozdove. Menda že od otroštva, ko sem vse najlepše oblekice, ki mi jih mama s trudom sešila, popacala z zemljo in travami. Zdaj, ko mi prijateljice svetujejo, kaj naj oblečem, ali spregovorijo o modi, se tem pogovorom najraje izognem. Jaz sem gozdni Joža, se smejim in citiram Šifrerjevo popevko. Dovolj mi je trenirka, par te-

lovadnih copat in morda še pohodniške palice zraven. Ampak še to samo v primeru, da gre za zares strm teren. Včasih se počutim sama. Nekje na robu. Že kot najstnica sem si želela, da bi bila enaka ostalim. Kaj sploh pomeni enaka? Morda to, da si zadovoljen z malim. S šmin-

Večina bi se menda nad tem podatkom res zamislila. Jaz ne. Menda je bil poleg mene v zgodovini še kdo, ki mu ni bilo veliko mar za to, da se ne strinja z večino. Morda mu je nazadnje celo uspelo. Če ga že niso zažgali na grmadi ali kako drugače prisilili, da je umolknil. A vendar. Obstajajo ljudje, ki se znajo odlično prilagajati, vedno so v samem vrhu in znajo se pokazati v taki luči, da jih vsi občudujejo. In imajo jih za inteligentne. Obstajajo pa taki, ki smo vedno proti, ki ne verjamemo medijem, ko trobijo vedno isto pesem. Ravno ko množice ponavljajo isto resnico, se v meni rojeva dvom. In občutek, da je nekaj za tem. Nekaj skritega in nedorečenega.

ko, z lepim fantom, s službo prodajalke v trgovini in z večeri v kaki piceriji. Ali celo v kakem disko klubu. Z disko glasbo. Enoličnost varnega življenja. A tega ne maram. In nisem ga nikoli marala. Službo sem menjala nešteto krat. Nikoli nisem prenesla tega, da bi bila vključena v urnike, zakone in kalupe. Delam hitro, pošteno in skušam biti čim boljša. Nekeč, ko sem delala kot uradnica na tržaški pokrajini, me je k sebi poklical glavni direktor. Pokaral me je, da delam prehitro, da opravljam preveč dela hkrati. Da s tem pač škodujem drugim. Nisem dolgo vzdržala. Niti kot občinski redar nisem, pa čeprav sem zmagala na natečaju. Izmisli sem si, da ne bom dajala glob revnim, ampak samo bogatim. In da pri meni ne bo privilegirancev. Na lep način so mi razložili, da se svet nekako drugače vrti. So tisti, pri katerih moramo zapreti eno oko ali celo dve. So tisti, ki jim je vse dovoljeno. In na koncu so tisti, ki jih življenje tepe z vseh strani, ki nimajo poznanstev v politiki in morajo plačevati globo. Pa četudi so revni in bolni. Odšla sem, ker sem kot otrok verjela v pravičnost. In temu še vedno nisem dorošla.

Z leti postajamo vsi vse bolj samosvoji. Verjetno, ker postajamo vse bolj kritični. Ker nočemo več besed, ki so smisel samim sebi, nočemo več pogovorov v prazno. Leta so v nas izoblikovala zakoreninjene ideje, vrednote, predvsem navade. In ravno to po-manjkanje prožnosti, ta selektivna nepopustljivost časa, ki mineva, nas sili v samoto. Pred kratkim mi je nekdo svetoval, naj se zamislím nad tem, da devetdeset odstotkov ljudi razmišlja drugače, kot razmišljam jaz.

Sem pač čudak, ki se velikokrat enostavno ne znajde. Ne najdem se med ljudmi, ki se zabavajo in veselijo z vozički v rokah. Ne najdem se med tistimi, ki slepo verjamejo zdravnikom, odvetnikom, bankirjem, politikom, na-drejenim. Ravno tem kategorijam ne verjamem. Preprostim ljudem veliko rajši. Ne najdem se med tistimi, ki jim je cilj prestižen avto. Ravno pred dnevi je sosed posekal vsa drevesa, ki so rasla na meji z mojim zemljiščem ter zagotavljala tako meni kot njemu nekaj sence, miru in zasebnosti. Da ne govorim o kakovosti zraka, ko se po cesti itak vsak dan vozi kup traktorjev, vsakovrstnih škro-piv pa pri nas tudi ne manjka. Ampak drevesa je posekal, češ da so neravna. Nevarna za ljudi, za hišo, za avto-mobile, ki vozijo mimo. Ni edini, ki je o tem prepričan. Dandanes se ljudje dreves enostavno bojijo. Tuja so jim.

Seveda sem ugovarjala. Vedno ugovarjam. Nikoli ne molčim. Povedala sem mu o drevesih. O drevesih, ki jih imam nadvse rada, ki so vir življenja. Pa še to sem dodala, da res nikogar ne poznam, ki bi ga ubilo drevo. No, razen nesrečnega znanca, ki pa je bil gozdar in je nanj padlo potem, ko ga je že posekal. Povedala sem mu tudi, koliko prijateljev sem že izgubila zaradi kroničnih

boleznih naše dobe. Nikoli zaradi dreves. Gledal me je, kot da nisem prištevna. Kot da sem bitje z drugega planeta. Tudi ostali vaščani so bili navdušeni nad opravljenim delom in pretečo nevarnostjo, pred katero so bili dokončno rešeni. Drevesa so namreč za sodobnega človeka tujek. Nevaren, odvečen tujek.

Tiho sem odšla domov, s spominom na široke krošnje, ki so mi dajale poleti senco, pozimi pa zavetje pred vetrovi, pa na vse tiste ptice, polhe in veverice, ki so v njih imele svoj dom. Tiho sem odšla domov, kot tisti tujec iz Baudelairjeve poezije, kot samotar, ki se ne zna več pogovarjati.

Tako težko je biti drugačen. Ko sem bila otrok, sem bila prestara, preresna za svoje vrstnike. Zdaj, ko sem odrasla, pa tudi pretirano mlada nisem več, pa se še vedno počutim otroka. Otroka, ker se me to opolzko hlastanje po dobrinah, po bogastvu, po denarju, po ugledu še ni dotaknilo. Ker ne znam lagati. Ker mi gre enostavno z jezika samo resnica. Vedno, tudi ko bi bonton zahteval, da se sprenevedam. Ker se ne znam pretvarjati. Ker sem to, kar sem. In mi majhno ptičje gnezdo pomeni več kot marsikatero bogastvo. Zato vem, da sem še otrok. Ki se odtuja in zapira vase.

Suzi Pertot

Nov način doživljanja tretje življenjske dobe

- Nastanitev v apartmaje za eno osebo
- Osebna nega
- Domača kuhinja prilagojena po potrebi
- 24-urna pomoč z našim osebjem
- Zdravniška in medicinska zunanja oskrba
- Vsakodnevno čiščenje prostorov
- Razne družabnosti
- Interna pralnica

Kakovostna alternativa domu za ostarele

Silicanum residence za starejše

Ulica degli Scogli 53 - 34170 Gorica - Tel. 0481 538556

Cell. 335.1395483 - info@silicanum.com

www.silicanum.com

Z 8. strani

Martelančeve črtice ...

Zveščo, spretno roko slika pred našimi očmi prapore, pokrajine in ljudi. Pri-poved občasno začini situacijska ali besedna ironija, ki jo lahko kmalu prepoznamo kot značilnost avtorjevega sloga.

Vsebinsko gre torej za srečanja. Skozi leta spretno in marljivo stkane srčne vezi, ki jih Martelanc iz zgodbe v zgodbo počasi razpleta pred našimi očmi. Razpleta jih z ljubljenim vnukinjo Verico, kot jo doživimo ob branju *Ptic pri Mariji v Lipici*, a tudi z mnogimi drugimi. Tako na primer spoznamo osamljeno staro, gospo Justino, ki jo je Martelanc svojčas uporabil za glavno junakinjo božične radijske igre, istočasno pa nas bralce spomni na nepozabni igralki radijskega odra Stano Kopitar in Marjano Prepeluh. Spomini se pekarskega mojstra Boštjana, ki je 'slovel po najboljših žemljicah ljubljanskega podeželja', ki je bil za malega Sašo prav gotovo sv. Miklavž, in njegove štiriletne hčerke Nuške, da smo lahko ob branju tudi mi deležni tega 'zlatega spomina'. Zaživi nam Saša Martelanc, ki posluša stare posnetke, in v njem oživi spomin na dr. Starca in na ljubezen, s katero so na radiu Trst pripravljali božične sporede, da bi tako s prazničnimi pozdravi in pesmimi ustvarjali 'enotni slovenski božični prostor' s pomočjo angelcev, ki so predrzno tihotapili čez mejo božične radosti preko državne meje. Božično uglasena je tudi črtica z naslovom *Betlehem iz UNRRA paketov*, v katerih je bilo "vse, kar je potrebno za preživetje v vitaminskem, beljakovinskem, proteinskem in vsakršnem

energetskem oziru". Vse, celo primerno ozadje za jaslice se je tam našlo, na paketu Camel cigaret. *Avtobus z manjšo zamudo* nam naslika človeško naklonjenost in prijaznost rimskega avtobusnega šoferja in biljeterja, ki sta pomagala časnikarju, ki je v Frascatiju zamudil avtobus v Rimu gostujočega zbora. Prijazna Rimljana sta ga srečno in z vso človeško prijaznostjo ne le pogostila, ampak tudi prepeljala pred rimski hotel, kjer je prenočeval. Da je "vsakdo izmed nas neizmeren bogataš", se človek spomni ob branju črtice *Ko se vračajo Benetke*, saj "moje in tvoje in njegovo je vse, kar smo srečali na naših poteh in si spravili v srce". Veliko vlogo pa v tej zgodbi odigra tudi prijateljstvo, zaradi katerega se ljubljena veduta beneške cerkve Toneta Miheliča, ki jo Martelanc v trenutku stiske proda prijatelju, z drobno šalo vrne v njegovo last.

Pred nami zaživijo človeški liki, ki jim zna avtor vlitati dušo in značaj, prijazni tržaški berač brez ene noge, ki ima "tako sončne oči", da se pripovedovalec sprašuje "kako zaboga ga niso še portretirali tisti cestni slikarji, ki svoje Madone in svetnike prisujejo s cestnih podob". Tak lik

vse, tudi, kako otroku spregovoriti o Bogu. Ob bok skromnim, "malim" osebam, ki so zaznamovale njegova vsakdanja srečanja, Martelanc postavi imena mož, ki so ostala zapisana v zgodovini (npr. papež Janez Pavel II., beneški čedermaci), a čutimo lahko, da so bila zanj enako dragocena srečanja z enimi kot z drugimi.

Foto DD

Živost opisov iz črtice *Vino z Visa na mali maturi* nehoti tudi bralca samega prenese na izpit male mature, na katerem skupaj s piscem čuti napetost, stisko in negotovost, dokler protagonista (in nas zraven) s svojim razumevanjem ne odreši prof. Pavle Kunaver, geograf, astronom, planinec in speleolog. Kar nekaj črtic so Martelancu navdihnile poklicne zadržitve, ki jih je moral kot časnikar na bolj stvaren način obdelati. Tako je na primer *Mir v deželi zvonov*, v kateri opisuje obisk papeža Janeza Pavla II. v

Sloveniji. *Vrvica iz Senegala* pa nas opozarja na problematiko priseljencev in odnos, ki ga imamo do teh ljudi, ki iščejo način, kako preživeti. Spretno razvita situacijska komika nas spravi v smeh tudi v *Nemško-norveškem slovarju*, ko želi protagonist s prijateljem izpeljati potegavščino na račun gospoda Bruna, lastnika antikvariata, ki svojih knjig, če se je le dalo, raje ni prodal, še raje - ni imel. A mlade navihance je vseeno presenetil z nemško-norveškim slovarjem, ki je nato romal Francu Jezi, ki se je zanimal za skandinavske jezike. Ganljivo lep je tudi poklon gostilničarju Jožku Bizjaku, saj je bila gostilna, ki jo je z ženo vodil v Trstu, zbirališče vseh mogočih ljudi, tako mimoidočih kot okoličanov, ki so prihajali v Trst po opravkih, radijskih urednikov in časnikarjev, profesorjev in študentov, slikarjev in pisateljev. Pred nami zaživi cela vrsta osebnosti, ki so ustvarjale tržaško in primorsko zgodovino in vsakdan naših ljudi. Pri Jožkotu so se

tako zbirali dijaki in študentje člani 'klubiča', 'birtu' v čast pa je nastala tudi simpatična himna z naslovom *Zapojmo pesem za slovo*. Saša Martelanc je bil tudi dolgoletni prijatelj Slavka Avsenika in njemu je posvečena črtica *Pod mlajem rodni kraj*, ko na koncu izvemo, kako mu je Avsenik ob prvem gostovanju na Tržaškem na majenci v Dolini posvetil znani valček *Moj rodni kraj*, v času, ko je bil Martelancu zaradi jeklene zavese rodni kraj zelo daleč. Zbirko *Srečanja za spomin* Martelanc sklepa s črtico

Koncert za Čedermaca, v kateri literarno obdeluje svoj časnikarski obisk odkritja spominske plošče duhovnikom - čedermcem v Plestiščih, vasi v Benečiji, ko je tedanji videmski nadškof Battisti odločno in možato izpostavil zgled duhovnikov, ki so postali simbol boja za narodne pravice, in je pozval vernike, naj ostanejo zvesti svoji slovenski govorici. Še ena drobna nitka spomina, ki pa bralce opozarja na še eno trpko zgodbo. Zbirko krasijo abstraktne slike Martelančeve hčerke Kristine, ki s svojim barvnim bogastvom in življenjsko vedrino lepo bogatijo in dopolnjujejo blago in svetlo sporočilo te knjige, ki nam na prijazen način tudi s svojimi ilustracijami pomaga, da s pisatel-

jem in ilustratorico delimo pozitivne misli in občutke, ki nas nagovarjajo ob branju. Majda Cibic je prispevala strnjen, a poveden zapis o pisatelju, medtem ko nas Jasna Merku' opozarja, kako tudi ilustracije prispevajo k dojemanju projekcij globokih doživetij. Spominjati se in pisati o svojih spominih je svojevrstna umetnost. Saša Martelanc je spet dokazal, da to umetnost mojstrsko obvlada. Martelančeve zgodbe so res "za spomin". Za spomin na vse, kar je bilo, pa tudi na to, da so življenjske radosti vsepovsod okoli nas, v lepem razgledu, zbirki znamk, kratkem sprehodu ali srečanju, morda tudi s senegal-skim prodajalcem na tržaški ulici, dovolj je le, da se spomnimo nanje.

Gorica / Vabilo DVS Bodeča Neža

Pevski tečaj

Dekliška vokalna skupina Bodeča Neža v sodelovanju s Prosvetnim društvom Vrh Sv. Mihaela, Združenjem cerkvenih pevskih zborov - Gorica in italijanskim zborovskim združenjem USCI Furlanije Julijske krajine prireja v letošnji sezoni sklop odprtih vaj za vrhunskimi zborovskimi mojstri.

Potem ko so na prvem srečanju pevke imele v gosteh priznanega slovenskega dirigenta Stojana Kureta, vabijo v začetku marca na tridnevni mojstrski tečaj gregorijanskega koral. V goste tokrat iz Poljske prihaja s. dr. Suzi Ferfoglia, po rodu iz Doberdoba, docentka na Papeški Univerzi Janeza Pavla II. v Krakovu, kjer od leta 2005 poučuje orgle in gregorijanski koral.

Tečaj, ki bo potekal od petka, 2. marca, do nedelje, 4. marca, v

prostorih dvorane in cerkve sv. Ivana v Gorici (ulica San Giovanni), bodo sestavljala predavanja, na katerih bo predavateljica osvetlila teoretično plat obravnavane teme, ter pevske vaje z DVS Bodeča Neža. DVS Bodeča Neža ponuja ženskim slušateljicam tudi možnost aktivnega sodelovanja na vajah gregorijanskega koral. Cena tridnevnega strokovnega tečaja znaša 100 evrov, za študente 80 evrov, možna je tudi dnevna prijava (cena bo v tem primeru prilagojena).

Natačni urniki vaj in predavanj bodo v kratkem objavljeni na spletni strani www.bodecaneza.si, več informacij pa lahko dobite tudi, če pokličete na +39 3467671257 (Lucija).

Iz organizacijskih razlogov je vpis na tečaj obvezen, vpišete se lahko do 23. februarja 2018, po mailu bodeca_neza@yahoo.it.

(Zapiski s kongresa)

Boris Pahor: Montserrat kot domovina (3)

Pisatelj Boris Pahor nam je v dneh, ko smo pričeli nenasilnemu in pravičnemu boju Kataloncev za svojo narodno avtonomijo, ponudil v objavo svoj zapis, ki je izšel leta 1978 v številki 3-4 tržaške revije *Zaliv*. Pisatelju smo iskreno hvaležni, pričujoči zapis pa je še en dokaz o tem, kako se je Boris Pahor od nekdaj zavzemal za ohranjanje narodne slovenske identitete, a prav tako tudi drugih narodnih manjšin.

Ured.

Srednje postave, vitek, plavolas, z ozko brado. Nordijski tip. Redko beseden. Ko izreče pripombo, je ta zaključek odmaknjene razmišljanja. Da poučuje angleški jezik, a da je doma tudi v nemščini in švedščini; za bretonščino, za materni jezik, pa da se je odločil komaj kot odrasel. Tako Armand, ko sva na pločniku zaostajala za drugimi. Pri tem si mislim, da se redko kdaj ustavim ob moškem obrazu, ker jih je po navadi kar lahko razbrati. Texier pa v sebi mirno presoja, a tako da se ti samo od časa do časa nekaj razkrije. Njegova plemenitost je zelo zadržana, zato pa toliko bolj privlačna.

Zvečer sva z Armandom spet sama na Rambli. Stopava proti Placi de Catalunya. Vročina je popustila in tudi midva se nalezava živah-

nosti gostov, ki sedijo pod košati-mi drevesnimi baldahini ali pa se kot dvoje raztrganih procesij pomikajo v obeh smereh. Pod platenimi strehami so kioski z razstavljenimi časniki, knjigami in revijami podobni velikim nomadskim šotorom.

Plaça de Catalunya.

Okoli trga vodomet.

Okoli njega okrogla trata s pri tleh požeto travo. Na nji ležijo pari, ki rišejo okoli vodometu vene bolj pogovarjajočih se kot ljubečih se dvojic. Ker so telesa usmerjena vsa proti središču, to je proti vodometu, so nenavaden cvet velike, žive in pisane marjetice.

Midva v zelo prostorni samopostrežni restavraciji položiva na pladenj to, kar sva izbrala, potem pa za mizico v bolj mirnem delu lokala nadaljujemo z obravnavo naših vprašanj. Pravzaprav ima besedo Armand, ki večkrat podvomi, ali mi je zadosti izčrpno razložili, kako je pariška vlada Bretonce prikrajšala za pravice, ki jim jih je obljubil predsednik Giscard d'Estaing, ko je bil na obisku na Bretonskem. Šlo je za odobritev tako imenovane "Kulturne bretonske listine", ki bi zelo pospešila razvoj bretonskega jezika in kulture v pričakovanju, da se država odloči za izglasovanje zakonov v prid vsem narodnim skupnostim. No, čeprav je deželni svet v Bre-tanji pripravil kar pomemben

načrt za uresničitev omenjene "Kulturne listine", je potem - na pobudo seveda centralne vlade - obveljal drug načrt, ki Bretoncem tako na šolskem področju kakor pri radijskih in televizijskih oddajah krči pravice na minimum.

Komentar k temu?

V italijanski republiki sta deželi Piemont in Molise izglasovali dva poštena zakona o jezikovnih skupnostih, vlada pa je oba (v Piemontu celo dvakrat!) razveljavila, češ da samo Rim lahko odloča o šolstvu itd.

Kasno je, ko se vračava in se norčujeva iz demokracij na vseh koncih sveta; vendar nas primer sedanje renesanse Katalonije potrjuje v prepričanju, da kljub vsemu nismo utopisti. Trg je prazen. Živi venec na travi ob vnožju vodometu se je osul.

A z Rample prihaja moten odmev korakov in glasov sprehajalcev. Kdaj to ljudstvo sploh spi? Ko pa sva na osvetljenem drevo-redu, se v telefonski celici povežem z Judovcem. Živkin glas je čist in blizek, ko da teče Rambla vzporedno z Miramarskim drevo-redom. Namesto da je z nami na kongresu, se Živka zdaj spoprijetaka z julijsko toploto v mavčnem oklepu, ki ji zavoljo nalomljene rame objema tri četrtine prsnega koša. Zdravnik je ni hotel predčasno osvoboditi mavca, da bi ji omogočil odhod. Zdaj se zahvaljuje za Armandove in Tavove pozdrave, v njenem glasu pa je sa-

mo malo zaznati oddaljeno razočaranje, da ni z nami.

22. julija

Na postaji metroja je zarana prijetno, ker so potniki maloštevilni. Seveda nisi v Parizu, a tu in tam te tudi v teh barcelonskih predorih prešine občutek, da boš izstopil blizu Louvra.

Veliko je na postajah reklame za razne glasbene instrumente. Cene, kolikor morem presoditi, niso

pretirane. Zdi pa se mi sijajno to ponujanje sredstev za ustvarjanje zvokov. Nekatere smo si narodi, katere je zgodovina tako ali drugače zapostavila, med sabo sorodni. Nas je na primer skozi stoletja reševala pesem. In v mislih si ponovim Kosovslav stavek, ki sem si ga spomladi prepisal iz Zbranih spisov: "Naš kralj je naša pesem". Montjuic.

Grič na zahodnem delu Barcelone. Parki, palače, muzej. A zdaj ni časa za turistično radovednost. Palau dels Congressos.

Odkar obstaja, je to prvič, da naša organizacija zaseda tako slovesno. V stavbi je telefonska centrala,

brzjav, menjalnica. Široka stopnišča. Elegantne dvorane. Seveda se ne počutimo prav nič provincialci v teh gospodskih prostorih; samo tiho, zelo imenitno zadoščenje prevzema človeka, ko po letih skoraj neopaznih zborovanj nazadnje le doživi neko bolj vidno potrditev.

ln ob vsem tem je najbolj pretresljiva zgodovinska nemeza. Tukaj, na Montjuicu, je 1942. leta Franco

dal streljati Lluisa Companysa, katalonskega predsednika, ki je bil begunec v Franciji in ga je Petain vrnil španskemu samodržcu. Tukaj, na Montjuicu, zdaj zborujemo predstavniki ogroženih narodov pod pokroviteljstvom avtonomne Katalonije!

Da pa smo danes tukaj, je predvsem zaslu-ga našega generalnega tajnika. Prijatelj Jordi Costa je iz Perpinyana, s katalonskega ozemlja na Francoskem, zato je z Barcelono povezan, ko na primer človek iz stare Gorice z Ljubljano. Srečava se na stopnišču pred vhom.

Že pri pozdravu je temperamenten, nemiren in zaskrbljen. Da Katalonci formalno res imajo avtonomijo, pravi, a da morajo vsi okvirni zakoni komaj priti, ko bo začela veljati nova ustava. Tako so nam seveda priskočili na pomoč - **Banca catalana** na primer - a ne v takšni meri, da bi bili povsem kriti. A tudi drugače da se je marsikaj zataknilo. Profesor Jordi Carbone-ll ne bo mogel imeti uvodnega

predavanja, ker si je njegov sin vzel življenje. Uskočiti da je moral literarni kritik Joan Triadu - tega da bi bilo treba predlagati za predsednika združenja v zameno za pisatelja Salvadorja Espriu-a, ki že dolgo boleha. Sam pa da je sit napadov vseh tistih, ki bi radi iz našega združenja naredili udarno falango; zato da bo zapustil tajniško mesto, saj da mu zadnje čase tudi organizem nagaja.

A nič ni videti, da bi bil kaj manj vihrav in neučakan kot po navadi; tako da ga komaj pripravim, da na vrtljivem stolčku v baru skupaj popijeva skodelici črne kave. "Čemu bi dajal ostavko", mu pravim "prav zdaj, ko smo z organizacijo kolikor toliko zlezli na zeleno vejo".

A se trmasto otepa, da ima vsega zadosti. "Dobro", pripomnim, "nekaj levičarskih ekstremistov bi nas rado spremenilo v napadalno tribuno; a čeprav so nam zadnje čase metal polena pod noge, jim doslej nakana ni uspela. Zakaj bi jim zdaj ti s svojim odstopom ponujal možnost novega prodora?"

"Zdaj je vrsta na vas, da jih užene-te"! je vzkliknil in se zagledal v skodelico, ki jo je držal pred sabo. Tako sem bolj zaskrbljen kot vesel, ko številni predstavniki polnijo prostorno dvorano. Naša organizacija, ki je v malo večjem obsegu zborovala samo v Celovcu in v Aostski dolini, je zdaj pred čisto novo preizkušnjo. Nakazana sprememba vodstva se mi prikazuje kot zavratno zlo; obenem pa se tolažim v ugotovitvijo, da je Jordi tudi predlanskim trdil, da se bo umaknil, a se potem odločitve ni držal.

/ dalje